תלמוד בבלי · אחרונים · רש״ש · סדר מועד

רש"ש על שבת

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש"ש על שבת

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 8
דף ג. 8
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 10
דף ה: 10
דף ו. 11
דף ו: 12
דף ז. 12
דף ז: 12
דף ח. 12
דף ח: 13
דף ט. 14
דף ט: 14
דף י: 15
דף יא. 15
דף יא: 15
דף יב. 16
דף יב: 16
דף יג. 16
דף יג: 17
דף יד. 17
דף יד: 19
דף טו. 19
דף טו: 20
דף טז. 20
דף טז: 21
דף יז. 21
דף יז: 22
דף יח. 23
דף יח: 24
דף יט. 24
דף יט: 24
דף כ. 24
דף כ: 25
דף כא. 26
דף כא: 26
דף כב. 26
דף כב: 27
דף כג. 27
דף כג: 27
דף כד. 28
דף כד: 28
דף כה. 29
דף כה: 29
דף כו. 29
דף כו: 29
דף כז. 29
דף כז: 30
דף כח. 30
דף כח: 30
דף כט. 31
דף כט: 31
דף ל. 31
דף ל: 31
דף לא. 32
דף לא: 32
דף לב. 32
דף לב: 33
דף לג. 34
דף לג: 34

דף לד 34
דף לד: 35
דף לה 36
דף לה: 37
דף לו: 38
דף לז 38
דף לז: 38
דף לח 39
דף לח: 39
דף לט 39
דף לט: 40
דף מ: 40
דף מא 41
דף מא: 41
דף מב 41
דף מב: 42
דף מג 42
דף מג: 42
דף מד 43
דף מד: 43
דף מה 43
דף מו: 43
דף מז 43
דף מז: 44
דף מח 44
דף מח: 44
דף מט 44
דף מט: 45
דף נ 45
דף נ: 45
דף נא 46
דף נא: 46
דף נב 47
דף נב: 47
דף נג 48
דף נג: 48
דף נד: 48
דף נה 48
דף נה: 48
דף נו 49
דף נו: 50
דף נז 50
דף נז: 50
דף נח 51
דף נח: 51
דף נט 51
דף נט: 52
דף ס 52
דף ס: 53
דף סא 53
דף סא: 53
דף סב 53
דף סב: 54
דף סג 54
דף סג: 54
דף סד 55
דף סד: 55
דף סה 55
דף סה: 55
דף סו 55
דף סו: 56
דף סז 56
דף סז: 57
דף סח 57

דף סח: 58
דף סט. 58
דף סט: 58
דף ע. 59
דף ע: 59
דף עא. 59
דף עא: 60
דף עב: 60
דף עג. 60
דף עג: 61
דף עד. 62
דף עד: 62
דף עה. 63
דף עה: 63
דף עו. 64
דף עו: 64
דף עז: 64
דף עח: 64
דף עט. 66
דף עט: 66
דף פ. 66
דף פ: 67
דף פא. 67
דף פא: 68
דף פב: 68
דף פג. 68
דף פג: 69
דף פד. 69
דף פד: 70
דף פה. 70
דף פה: 70
דף פו. 71
דף פו: 71
דף פז. 71
דף פז: 72
דף פח. 72
דף פח: 73
דף פט. 73
דף פט: 73
דף צ. 73
דף צ: 74
דף צא. 74
דף צא: 75
דף צב. 77
דף צב: 78
דף צג. 78
דף צג: 78
דף צד. 79
דף צד: 79
דף צה. 79
דף צה: 80
דף צו. 80
דף צו: 80
דף צז. 81
דף צז: 81
דף צח. 81
דף צח: 82
דף צט. 82
דף צט: 82
דף ק. 82
דף ק: 83
דף קא. 83
דף קא: 83
דף קב. 84

דף קב: 84
דף קג. 84
דף קג: 85
דף קד. 85
דף קד: 85
דף קה. 86
דף קה: 86
דף קו. 86
דף קו: 86
דף קז. 88
דף קז: 88
דף קח. 88
דף קח: 89
דף קט. 89
דף קט: 89
דף קי. 90
דף קי: 90
דף קיא. 90
דף קיא: 90
דף קיב. 91
דף קיב: 91
דף קיג. 92
דף קיג: 92
דף קיד. 93
דף קיד: 93
דף קטו. 93
דף קטו: 94
דף קטז. 94
דף קטז: 95
דף קיז. 95
דף קיז: 95
דף קיח. 95
דף קיח: 96
דף קיט. 96
דף קיט: 96
דף קכ. 96
דף קכ: 97
דף קכא. 97
דף קכא: 97
דף קכב. 98
דף קכב: 98
דף קכג. 98
דף קכד. 98
דף קכד: 98
דף קכה. 99
דף קכו: 99
דף קכז. 100
דף קכז: 100
דף קכח. 101
דף קכח: 101
דף קכט. 101
דף קל. 102
דף קל: 102
דף קלא. 103
דף קלא: 103
דף קלב. 104
דף קלב: 104
דף קלג. 104
דף קלג: 105
דף קלד. 105
דף קלד: 105
דף קלה. 106
דף קלה: 106
דף קלו. 106

דף קלז: 106
דף קלח. 106
דף קלט. 106
דף קלט: 107
דף קמ: 107
דף קמא. 107
דף קמא: 108
דף קמב. 108
דף קמג. 109
דף קמג: 109
דף קמד. 109
דף קמד: 110
דף קמה. 110
דף קמה: 110
דף קמו: 111
דף קמז: 111
דף קמח: 111
דף קמט. 111
דף קמט: 111
דף קנ. 111
דף קנ: 112
דף קנא. 112
דף קנא: 112
דף קנב. 112
דף קנב: 113
דף קנג: 113
דף קנד. 114
דף קנד: 114
דף קנה. 114
דף קנה: 115
דף קנו. 115
דף קנו: 115
דף קנז. 116
דף קנז: 116

דף ב.

גמרא פשט העני כו'. בהרע"ב דקמ"ל מה"ב חייבין עליה וכ"ע התוי"ט ואפי' כו' ולר' יוסי דסוכה כו' דל"נ שבת לדחות אצל צדקה כו'. ובתור"ע הקשה עליו דהא גבי לולב ג"כ ל"נ שבת לדחות אלא בטרדא הדבר תלוי ע"ש. ולפלא שנעלם משניהם ז"ל התוס' (ביבמות לד) ד"ה טעה שהוכיחו להדיא דלא בדחי' תליא אלא בטרדא ע"ש. והכא דחייב נראה משום דאין זמנו בהול וכדאיתא חילוק זה ביבמות (שם) ובפסחים (עב:):

דף ג.

רש"י ד"ה פטורי דאתי. כגון עקירות כו'. נלע"ד דלפי מה דקיי"ל דח"ש אסור מה"ת. ואף באיסורי שבת כדפירש"י לקמן (ע"ד) ושם (ק"ב) קרי ש"ס לכה"ג ח"ש וביומא (עד) מפרש הטעם דחזי לאיצטרופי. וזה לא שייך רק בעקירות. אתי על נכון דמתניתין לא חשיב רק איסורי דאורייתא:

בא"ד ורבותי אומרים פשיטות יד גבי שניהם כו' כצ"ל. ותיבת לפנים מיותר:

[**תוד"ה מ"ט ידו לא נייח. ורש"י פי' כו' ואין נראה כו' דהא קתני כו' וכיון דהויא הנחה כו'**. נ"ל דכאן שייך הת"י ולרשב"א שמחלק כו' והמציין לדבור הקודם על קושיית ואמאי לא פשיט כו' טעה והטעה להגרע"א בחדושיו ע"ש גם מה שהקשה שם על הרשב"א ממה שאמר ואינו דומה לידו כו' דהא ע"כ רב נמי ידע החילוק לענין הנחה ע"ש תמוה דהרי הת"י בעצמם הרגישו בזה ותירצו דרב לא היה מחלק רק לענין אם היה היד ברשות אחרת ומטעם דידו בתר גופו גרירא ורבי חידש לו דאפילו ברשות אחת וטען לו בידו פטור מטעמא דלא נייח] :

דף ג:

גמרא משחשיכה דאי שדי ליה אתי בהו לידי חיוב חטאת. מכאן נ"ל דאם העביר חפץ ב' אמות בר"ה ואח"כ זרקו ב"א ונח חייב דמצטרפי ב"א דזריקה וב"א דהעברה אהדדי כמו דכאן מצטרפי הנחה דבר"ה דאתי מכח זריקה לעקירה דהושטה מרה"י. וכן מתבאר להדיא מדברי התוס' בעירובין (צח) סד"ה והאמר:

שם תפשוט דר"ב כו'. בת"י הקשה התם ודאי אתי לידי דאורייתא. והכא אינו אלא ספק. ונ"ל ליישב דזה פשוט דספק דאורייתא חמיר מודאי דרבנן (וביותר לשיטת הסוברים דספק דאורייתא מה"ת לחומרא) וראיה מפורשת מר"ה (לד ב') ל"צ דאע"ג דהא ודאי

והא ספק ע"ש. ולכן כמו דחזינן הכא דהעמידו דבריהם נגד ס' דאורייתא דחמיר מיניה ה"ה נגד ודאי דאורייתא זכר לדבר ביבמות (ז') מה לי חומרא זוטא מ"ל חומרא רבה:

ומה שהקשה הגרע"א בחידושיו על הריב"א בתוס' לקמן (ד') ד"ה וכי דהכא החשש דיעשה איסור בידים. נ"ל דלק"מ דהמעשה עצמה דהיינו הזריקה מידו אינו אלא איסור שבות. ומחמת זה לא יניחו מלהעמיד דבריהם מאי אמרת דע"י זה יבא ממילא לידי איסור דאורייתא. זה דומה לאפיה דג"כ יבוא לידי איסור דאורייתא:

תוס' ד"ה כאן למעלה מי. **וא"ת לכתחלה נמי מותר כו'**. לכאורה למטה מי' מ"ט אסור [ר"ל אפילו אי לא ככרמלית דמיא כדאמר לקמן משחשכה קנסוהו רבנן והיינו על מה שעבר והוציא] . ע"כ משום שאם יפיל מידו תהיה מלאכה שלמה למעלה מי' נמי דהא"ר לקמן (סד"ח) המעביר כו' דרך עליו חייב. ופירש"י שהגביהו למעלה מי' כו'. ואף התוס' שפי' בע"א מ"מ בעיקר הדין ל"פ. וכמו שהביא מהמוציא כו' דרך סטיו חייב. ועיין לקמן צ"ט ב' בתו' ד"ה או דילמא ובמהרש"א שם ובחדושי הרשב"א כאן. וברש"י ר"ד ק"א ד"ה אבל ואע"ג דברשויות דאורייתא מר"ה לרה"י מיחייב בכה"ג כו' ע"ש:

דף ד.

[**גמרא ואלא לאו דאיהדר ואידכר מי מיחייב והתנן כו'**. קשה דהא בסוגיא שם מבואר דלא מפטר אלא כשיש בידו להחזיר כשנזכר והכא אם לא יתירוהו לרדות יהיה כאין בידו ויתחייב עי' תוד"ה קודם וי"ל דסוגיא דהכא אזלא לשנויא דרבא התם במסקנא או לשנויא דר"א שם דלדבריהם משמע דבכל ענין פטור אף בשאין בידו להחזיר] :

רש"י ד"ה לכי תיכול. בבדיחותא כו'. לכאורה ה"נ דמפרש כוונת ר"נ שימדוד לו משלו (ר"ל משל רבא) והא לא שרי למישקל שכר דמה אני בחנם כו' (נדרים ל"ז) אבל ז"א דהא נוכל לפרש דלא א"ל אלא שיטרח בהמדידה והמלח היה של ר"נ וזה שרי כדקיי"ל כל מלאכות שעבד כו' תלמיד עושה כו' (כתובות צ"ו) וכדאשכחן בב"ק (כ' ב') לכי תשמש לי. אמנם כוונת רש"י נראה משום דל"א הש"ס דרבא עשה כן כמו דמסיים בב"ק שקל סודרי' כו' ע"כ דל"א כן אלא לבדיחותא. אכן פי' השני מפני דלא אשכחן האי לישנא רק במקום שנצרך לחלק בין השוים לכאורה:

תוס' ד"ה [**כאן. אלא להחזירה לחצר אחרת**. הוא כעין שכתבתי בפסחים (סד) בד"ה רש"י כו' מקבל כו':

תוס' ד"ה ומ"ש. דאיכא איסור חיוב חטאת דמושיט כו'. אבל חיוב חטאת ממש לא הוה כדהביאו לעיל (ג) בסד"ה בעשותה מהירושלמי] :

תד"ה וכי אומרים. ועוי"ל דדוקא היכא דפשע כו' וא"ש הא דאמרינן בריש ת"נ כו'. עמש"כ בריש חגיגה (ב' ב') בתד"ה כופין בס"ד:
[**תוס' ד"ה והא. ואין מקום חשוב בפחות מד'**. עמש"כ בפ"ד דכלאים מ"ד] :
תד"ה אבל למעלה. א"כ לימא הכי אבל למעלה מי' ד"ה חייב דילפינן וכו'. בתור"ע לקמן בפ' הזורק (אות קי"ח) הקשה דילמא היינו דוקא דאת"ל דילפינן זורק ממושיט א"כ מכ"ש דנילף למטה מלמעלה. אבל לפי האמת דל"י זורק ממושיט אפשר לומר דה"ה דל"י מטה מלמעלה ולענ"ד דהוכחת התוס' הוא דע"כ מטה כלמעלה ממש ולא דנצטרך למילף זה מזה אלא הוא מטה והוא מעלה. דא"ת דחלוקין הן רק דילפינן זמ"ז היה יכול לומר דלמעלה ד"ה חייב דילפינן כו' וה"ה או כ"ש מושיט למטה. אבל מ"מ זורק למטה ל"י ממושיט למטה דדומה מדומה ל"י ע"ד דלמד מלמד ל"י בקדשים:

דף ד:

רש"י ד"ה זורק ממושיט. ולא היו זורקין אותן שלא יתקלקלו. ובריש הזורק פי' שאין נזרקות מפני כובדן [ובירושלמי פרק הזורק ה"ב איתא שלא לנהוג בקדשים בזיון:
תוד"ה ה"מ. וא"ת כו' וי"ל כו'. ועי"ל משום דלא הוה ידעינן טעמא מאי כדמשני הגמרא בר"ה (ריש דף יד)] :

דף ה.

גמרא שני כחות באדם א' קמ"ל כו' א"ד כשני ב"א דמי ופטור. ק"ל דבס"פ הבונה פלוגתת ר"ג וחכמים בכותב ב' אותיות א' שחרית ואחת בין הערבים דר"ג מחייב ואף חכמים ל"פ עליה רק מטעם דיש ידיעה לח"ש. והא ודאי שני כחות הוא. ובכריתות ספ"ג תניא דר"ג מחייב אפי' בב' שבתות ודחק לחלק בין חצי מלאכה לחצי שיעור עיין לקמן (צג) בתד"ה חד דטפי יש לפטור בב' אותיות מבזה עוקר וזה מניח ע"ש:

דף ה:

גמרא בעי רבא אגוז בכלי וכלי צף כו'. כה"ג בנזיר (ס"ד) ועיין מש"כ שם. אמנם לפמש"כ התוס' בד"ה אגוז לא שייך הכא כלל מש"כ שם. וכן הרמב"ם הכא פסק דלא הוי הנחה. והתם לענין טומאה צפה פסק דהוה כמונח:
שם שמן שצף ע"ג יין (גי' הרמב"ם והה"מ ע"ג מים) [וכ"ה במ"א סי' שמ"ז סק"ה ולהק"נ אות ד' שהשיג עליו דעדיפא הל"ל אפי' שמן ע"ג יין אישתמיטתיה גירסת הרמב"ם והה"מ ולשון רש"י ד"ה שמן] מחלוקת כו'. עמש"כ בס"ד בהגהותי למ"ר (שמות פל"ו):

תוס' ד"ה [**בכותל. אור"י דאירי כו'**. ע"כ הא דאיתא (לקמן ז' ב') הזורק ד"א בכותל כו' היינו משום דהכותל ישר ורואה פני קרקע רה"ר] :

תד"ה אגוז. דקיי"ל רכוב כמהלך דמי. הוא (בקדושין לג ב'):

בא"ד וברישׁ פ"ב משמע נמי כו' דקאמר מניחו כו'. לא הבנותי ראיתם דאפילו חשיב הנחה מאי הוי איהו לא העביר ד"א והבהמה לא עקרה החפץ רק גופה וכיון שהיא מהלכת לא חשיב עקירת גופה:

בסה"ד אבל אם שפך לכלי אחר לא. והנה זה דומה ממש לבעיא דרבא הכא. ומדלא דייק הש"ס התם והא איבעיא ליה לרבא כו' לתרץ דכתבן פשיטא ליה ושפך מיבעיא ליה משמע קצת דבאמת הדר פשיט ליה דזה לא הוי הנחה. וא"ש פסקו של הרמב"ם בבעיא זו לקולא ולא נצטרך לדברי הה"מ דמספיקא פטר ליה אמנם כ"ז הוא לשיטת התוס' דהטעם דאגוז ע"ג מים לאו היינו הנחתו הוא משום דנייד וכ"מ מלשון רש"י אבל זה דחוק קצת דהרי מים בגומא מינח נייחי. [ועוד יקשה קצת להרי"ף דפסק לקמן כב"ע דמהלך כעומד דמי כפי שדייקו הרא"ש והר"ן מדבריו] . ולענ"ד ה"נ הטעם דבעינן הנחה על יסוד העפרי דוקא (שהוא גושי) ולא על יסוד המיימי (שהוא ספוגי) כמו לרבנן דר"ע קלוטה ביסוד האוירי לאו כמונח דמי וכמו דמחלק אביי (לקמן ק') לענין ביטול מחיצה בין מים לפירי ע"ש ובפרש"י:

תד"ה ריב"נ. עיין מש"כ בעירובין (ע"א ב') בס"ד:

תד"ה בשלמא. וכן קלוטה לר"ע כו' אפי' קלטה אחר כו'. ק"ל התנן בסוף הזורק קלטה אחר כו' פטור ולרבה ולר"ח דמיבעיא להו אם למטה מי' ד"ה חייב דקלוטה כמו שהונחה הא מני. וכן הא דתנן שם הזורק ד"א בכותל למעלה מי"ט כזורק באויר. דמשמע דזורק באויר פשיטא דפטור אפילו למטה מי' מני וזה יש לדחות. אבל הראשון קשה:

דף ו.

תד"ה המושיט. ילפינן מזורק כו' דרך צדי. הגרע"א בחדושיו הקשה דלקמן בפרק הזורק בראשו במסקנא משמע דלא הוי זורק במשכן. וכן הקשה על רש"י (לקמן ח') שכ' שהיו זורקין מחטיהן מסוגיא דשם לענד"נ דע"כ לא מצינו זריקה במשכן אלא זריקת ד"א בר"ה אבל מרה"י לרה"ר היה במשכן. וכ"נ מלשון הש"ס שם זורק ד"א בר"ה מנלן כו' וכ"נ שהבין המהרש"א שם בתד"ה הכנסה:

[**תד"ה ארבע. ולה"נ לא תני חצר שלא ערבו**. ק"ל דמ"מ ה"ל למתנייה דהרי הוא חלוק מכרמלית דמותר לטלטל בכולו כלים ששבתו בתוכו כמבואר לקמן (ק"ל ב') ואולי

משום דבזה הוא מורכב ממקום פטור או מרה"י שכבר תני להו ועמש"כ לקמן (צו) ועיין עירובין (סז:) תוד"ה ומ"ט ובמהרש"א שם] :

דף ו:

רש"י ד"ה קמ"ל גמורה. שיש לה מחיצות בכל צד כו' דאמרי' מד' צדדין כו'. מוכח להדיא דאזיל כאן בשיטת הרמב"ם רפי"ד מה"ש ה"ד ובפי"ז ה"ט וע"ש בנו"כ דלא הוי רה"י עד דאיכא ד' מחיצות. וזה סותר גירסתו ופירושו בעירובין (יא: יב:) דמוכח דבג' מחיצות הוא רה"י:

דף ז.

[**גמרא ל"נ אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר**. וה"ה דהמ"ל דאתי לאתויי מדבר בזה"ז ומבוי סתום בלי הכשר ברוח רביעית לד' הרמב"ם כמש"כ לקמן (צ"ו)] :

[**רש"י ד"ה לבינה. סתם לבינה כו' ואין לעביה שיעור כו'**. ק"ל ממתניתין דעירובין (סוף דף יג) ובריאה כדי לקבל אריח ולא ביארה שיעור עביה גם דברי מהרש"א בביאור דבריו בתוד"ה וטח מגומגמין מאד ותו כיון דאינה גבוהה אלא ג' א"כ נחה קצת התחתון למטה מג' דלכ"ע לא בעינן מקום ד' ול"נ דרש"י מפרש דעל גבה הוא ניגוד זקפה ור"ל דלא זקפה אלא היתה מונחת על גבה כדרכה וזרק בפניה דהיינו מלמעלה ומה שפי' דסתם לבינה ארכה ורחבה ג' ק"ל דהא מסקינן ריש ב"ב דאיכא זוטרא] :

דף ז:

גמרא זמנין משני לה כו'. עיין בגה"ש ושכח לציין לקמן (ח:):

תוס' ד"ה והלכה (בסה"ד). דאל"ה ה"ל ליפרך בהדיא כו'. וכ' המהרש"א דמסיפא ודאי דמצי להוכיח כו'. ול"נ דלפרש"י הא שלא הוכיח מסיפא משום דאיכא לאוקמי שחשב שינוח דוקא בחור בכדי להצניעו (ועיין ב"מ כ"ה ב' במשנה בכותל חדש כו') דבזה לא בעינן מקום ד' עיין לעיל (ד' ב') בתד"ה אלא ובמאור שם:

[**ע"ב תוד"ה והלכה כו'. או שאינה גבוהה יו"ד** כצ"ל] :

דף ח.

גמרא אמר אביי ברשות היחיד כו'. מפירוש רש"י נראה דלא היה לפניו הגי' בגמרא מן ברה"י עד אלא. וכ"מ בציון התוספות דהכא. אבל לעיל (ד' ע"ב) בתוספות ד"ה באילן משמע דהוה גרסי ליה והמפרשים ובעה"ג לא הרגישו בזה:

שם היתה קופתו כו' פחות מכן מטלטלין. ועיין פרש"י. ובהג"א וכן קופה כו' פחות מכאן הוה מ"פ דאין כרמלית בכלים. (וכן בחדושי הגרע"א על הר"ן רצה להעמיס דעה זו בדבריו (בדף א' ב') בד"ה ומקשו ואישתמיטתיה הג"א הלזו שלא הביאה) וצע"ג דהא מוכח בגמרא לעיל ה' ובתוס' שם ד"ה כאן דהוה ר"ה ולא מ"פ [ולולי דברי התוס' שם היה אפשר לפרש דכיון דאינה גבוהה יו"ד לא אמרינן גוד אחית ובטלה לרה"ר הואיל שאינה מונחת על דבר רק ביד האדם שאינו חולק רשות לעצמו ועיין לקמן ס"פ הזורק בדבריהם וצ"ע] וכ"כ המ"א כו' סי' שמ"ה סק"ד ומש"כ שם בשם רש"י אינו מוכרח [ואדרבה היפך מדכתב ל"ג רבנן ומק"פ הוי רשות דאורייתא וכ"מ מהמהרש"א בתוד"ה רחבה] וע"ע בדבריו סי' רס"ו סק"ז בד"ה ודע:

רש"י ד"ה רחבה ו'. ולא היו זורקין רשויות. ובת"י ול"נ דאשכחן כו' ארון ומזבחות. ולענ"ד לק"מ דהרי לענין זורק למעלה מי' ג"כ לא ילפינן ממעביר כמ"ש רש"י לקמן צב ד"ה המוציא משאוי. [ויש לחלק דלענין למעלה מי' להכי לא ילפינן דשאני מעביר שאדם האוחז החפץ הולך בארץ] :

דף ח:

[**רש"י ד"ה אסקופת** (**רה"י**) [**רה"ר**] . **כגון אסקופת מבוי כו'**. לכאורה משמע שהיא עומדת בין כותלי המבוי וא"כ הוי' כמו צדי ר"ה שנחלקו ר"א וחכמים ועיין לקמן תוס' ד"ה אע"ג] :

תד"ה א"ל וכן בגומא. משמע דכל פחות מי' מטלטלין כו'. וכ"מ ג"כ מהא דלמעלה מי' עירובו עירוב. אך לפי דיוקם משמע ג"כ דאפי' משהו פחות מי"ט והם עצמם לא כתבו רק גבוה ט' וכ"ש פחות אבל טפי מט' לא. [ואולי דעתם כהרא"ש דגם בעמוד ביתר מט' עד י' הוה רה"ר ודלא כהרמב"ם וכ"נ שהבין בדבריהם הגר"א בסי' שמ"ה ס"ק כ"ח] :

תד"ה ואי. כאלו תנא בברייתא כו'. היא משנה ערוכה לקמן (ק"ב) [ועיין מש"כ בנדרים כ"ו] :

תד"ה לא. דהוה כמגרר החפץ עד שהוציא ראשו חוץ לד' אמות והניחו כו'. ועיין לקמן (צט:) ובפירש"י ובתוס' ד"ה ואמאי. והנראה מדבריהם דחפץ ארוך כזה ב אינו חייב [עד] שיוציא קצה המסומן באות א' להלאה ממקום קצה ב' ד"א. אולם ראיתם שם ממוציא חצי קופה לר"ה (כוונתם למתניתין צא:) צ"ע דל"ד כלל דהתם קצה הב' עדיין ברה"י. אבל הכא כשמפליג ראשו שבסי' ב' ד"א להלאה אז כבר כל חלק שבו נד ממקומו ד"א [אבל מצינו לענין קניית משיכה בב"ב (עה:) דאמר שמואל דבספינה לא קנה עד שימשוך

את כולה ולקמן שם (פ"ו ב) פי' רשב"ם דאף רב דאמר דבמשיכה כ"ש קנה הוא דווקא בספינה דיש מים תחתיה ומדניידא פורתא כו' אבל ע"ג קרקע מודה דעד שימשוך את כולה ומצינו דלקנות קולא מחיובא דשבת דבשבת (צ"א) אמר ואס"ד אג"כ שמיה אגד קדים ליה איסור גנבה כו' ע"ש] :

תד"ה לימא. לכ"נ כפיר"ח כו' שהעבירו לפניו מימין לשמאל כו'. כ"ה גי' רש"ל שמעתי מקשים מדר"ח שהביאו התוס' לעיל (ה' סע"א) דמימינו לשמאלו פטור. אבל ל"י בין ימינם לשמאלם דהכא ר"ל שלקח חפץ מהקרקע שמצד ימינו ונתנו ע"צ שמאלו. וכ"ה בתוס' (עירובין צ"ח) [אולם ק"ל לפיר"ח דלמאי דמשני הכא נח ומשמע במהרש"א דר"ל דהוא עומד במקום פטור א"כ מאי מקשה לקמן (צח) מהא דרבא על הא דהיה קורא על האסקופה לפי' התוס' שם ד"ה והאמר] :

דף ט.

רש"י ד"ה דרך עליו. שהגביהו למעלה מי' כו' חייב כי הדר אנחיה. ועיין (בעירובין לג) בתד"ה והא בסופו. וצ"ע מלקמן (צב) דאר"א המוציא משאוי למעלה מע"ט חייב ומשמע שם בפי' דאפי' לא הניחו דמקשה מזורק למעלה מעשרה. וכ"מ בגמ' (צז) דמקשה למעלה מי' ל"מ והאר"א כו' וכ"מ מתוס' שם בסה"פ סד"ה והוציא:

דף ט:

ד"ה עד שיתפלל. והא דתני הכא משום דדמי כו'. וכ"כ הרמב"ם. ולענ"ד י"ל משום דמצוה להסתפר ולרחוץ בע"ש כמ"ש בש"ע סי' ר"ס:

שם במשנה מפסיקין לק"ש. ומוקי לה בגמ' דאתאן לד"ת. וכ' התוי"ט וכ"ש מכל הני דלעיל דמפסיקין לק"ש ואפי' כי איכא שהות ושכ"כ הר"ן. וקשה דהא הך בבא מוקי לה בדבור הסמוך בדליכא שהות (בשם הר"ן) וא"כ דיו לבא מ"ה להיות כנדון ובאמת בר"ן משמע דמפסיקין לק"ש קאי אדלעיל וגורס ומפסיקין ב"ו ובפרק לולב הגזול מוכח בדבריו בביאור שכן הוא רק ואין מפסיקין לתפלה מוקי הש"ס דקאי אחברים:

[**גמרא משיערה מעפרתו ממנו**. גירסת הרי"ף משיעביר:

שם כיון דשרא ליה המייניה לא מטרחינן ליה. מה שפירש מהרש"א כאן על הא דמשיתעטפו הדיינין ע"ש קשה לפירושו הא דאתקיף ר"ש לקמן טריחותא כו' ועוד ליקו הכי ולצלי] :

דף י:

[**גמ' יהיבנא להו ניהליה**. כ"ה גי' הע"י:
רש"י ד"ה הוה נקיטי. **בימי ר"ח אכתי ל"נ כר"א כו'**. ל"י למה הוכרח לזה וביותר לפמש"כ המהרש"א דהיה בזמן רנב"י] :

דף יא.

גמרא [**שנאמר כו' ולהעמיד חרבותיו**. צ"ל וגומר] :
שם הא תני ליה רישא א"מ. והקשה הגרע"א ז"ל נימא דאשמעי' דאפי' לתפלת ערבית דשכיחא שכרות וזמנה כל הלילה לא חיישינן דילמא אתי למיפשע כו' ולי עוד קשה דילמא אשמעינן דאף דמפסיקין לק"ש משקראו חוזרין למלאכתן ואח"כ מתפללין וכמו שבאמת הדין כן כמ"ש הר"ן וכ"פ בשו"ע אשר ע"כ הנלע"ד דקושיית הש"ס הוא מלשון מפסיקין ויהיה פי' והתניא רישא כו' כיון דכבר עסיק ותני בה ברישא לא הל"ל מפסיקין כאלו הוא ענין חדש אלא הל"ל ומפסיקין לק"ש או אבל מפסיקין וזה דלא כגי' הר"ן שכתב בסמוך וזה מדוייק במה שציין הש"ס ואם התחילו א"מ מפסיקין לק"ש ולא ציין הא דוא"מ לתפלה דלפירש"י הא עיקר הקושיא מזה:
רש"י ד"ה חברים. **לק"ש דזמנה דאורייתא כו' וא"מ לתפלה**. והרע"ב הוסיף עליו שאין לה זמן קבוע דאורייתא משמע דאזיל כאן בשטת הרמב"ם בפ"א מהל' תפלה שהיא עצמה מה"ת רק שזמנה מדרבנן וע' ר"פ מי שמתו מה שפי' בשם רבותיו:
תוספות ד"ה שמא. **אלא שמא ישכח את המחט כו'**. הוצרכו לזה בכדי שלא יקשה הא דלקמן י"ב תדבר"י יוצא אדם בתפילין כו' מ"ט כו' הלכך מדכר דכיר להו ומהר"ם נדחק בדבריהם:
[**תד"ה לא**. **כדאמר הוציא דיו כו'**. תימה דהתם ישארו מונחים על הקלף לעולם אבל הכא המשקה עצמה מהלכת ויורדת לתוך מיעיו וגרע אפילו משפך לכלי אחר שכתבו התוס' לעיל (ה' ב') בד"ה אגוז ע"ש] :

דף יא:

גמרא [**רבא אמר היא גופה גזירה כו'**. קצת צ"ע מהמבואר בשו"ע סימן ש"ז ס"ה] :
רבא אמר היא גופה גזירה כו' וכן בגת לענין מעשר כו'. לכאורה תמוה דהא מה"ת מותר אפי' אכילת קבע קודם גמר מלאכה ע' רש"י (ברכות לא) ד"ה במוץ (ובפסחים ט) ד"ה ואב"א בסופו וא"כ אכתי הוי גזירה לגזירה דאפי' יוציא חוץ לגת לא יעבור רק על

איסור דרבנן (ולולי פרש"י הנלענ"ד לפרש דחוק לגת דאסור אינו משום דהוי קבע אלא כיון דמשם אין דרך להחזיר את המותר אלא לשתותו כולו הוי נגמר מלאכתו הואיל ואין דעתו לעשות בו עוד אלא לשתותו כמו שהוא והוא ע"ד שכ' בס"ד בפ"ג דמעשרות בסמ"א ובמ"ד) ונ"ל דע"י קושיא זאת יתישב יפה מה שגמגם המהרש"א כאן על התוס' דעירובין שכ' דהאי וכן בגת דמוקי רבא לענין מעשר אתיא כר"מ (וכ"כ רש"י שם בסוף הסוגיא ולפלא על המהרש"א שלא הביא רק בשם התוס') וכ' הוא ז"ל דאף כחכמים מצינו לאוקמי ובצונן. ובהנ"ל שפיר דקו לאוקמה כר"מ דוקא והוא דרבא לשיטתו (בעירובין ק"א) דלר"מ ל"י אדם אפילו בכרמלית ויפתח ברה"י והברייתא שם מסייע ליה אלא דהדר בי' ר"מ כדאיתא התם בסוף הסוגיא ומתני' דוכן בגת נשנית קודם חזרה כמו מתני' דל"י כו' וישתה כו' כדמוכח מהא דא"ל מעשר כו' וכוונת רבא הכא דהאי וכן בגת לענין מעשר שנויה דתנן כו' וע"כ הר"מ איתא כפרש"י ותוס' ור"מ קודם חזרה גוזר גזירה לגזירה:

שם מפני שמחזיר אה"מ. הוא תוס' מהגמ' לפרושי טעמא כ"כ הר"ש בפי' המשנה ויותר מבואר כן בהכ"מ פ"ו מהל' מעשר הי"ו וזה היה בהעלם עין מהגרי"פ בהגהותיו:

דף יב.

גמרא עריבה שירד הדלף כו'. ע"ש במכשירין פ"ד מ"ה בר"ש ובא"ר גירסות אחרות נכונות בכאן:

דף יב:

[**גמ' ושבתו בשלום**. פשוט דהניקוד הוא השי"ן בחירק והב' בשוא והת' במלאפו"ם כדרך הצווי בקל והק"נ שגה בזה:

שם אלא מתעטף ויושב לפניו. בנדרים הגירסא ע"ג קרקע וכן ברא"ש שם] :

שם ל"ק כו' כאן בשני ענינים כצ"ל. וכה"ג בב"מ (כט:):

[**רש"י ד"ה בדנפטא. שהוא מסריח**. עי' לקמן (כד:) רש"י ד"ה נפט] :

תוס' ד"ה שמש. ור"ת כו'. עמש"כ בס"ד בברכות נא:

דף יג.

גמרא אטו זב פרוש לאו דברים טמאים אוכל. מכאן ראיה להמ"א בסי' ר"פ בתירוץ ראשון דבימי טומאתו ל"ח לאכול חולין בטהרה ודלא כשל"ה שהביא בסי' תר"ז וכ"מ ברש"י (פסחים טו) על מתני' דחבית שנשברה:

[**שם ת"ש העוף עולה כו'**. ק"ק מדוע לא הביא מר"פ דשם כל הבשר כו' ואסור לעלות עם הגבינה לכ"ע וי"ל:

רש"י ד"ה מעשרין הן. ול"ג גזירה לגזירה. גם דברים טמאין אינן אלא מדת פרישות וקיל טפי מאיסור דמאי אלא דר"ל דגזירת דמאי קילה בזה דרובן מעשרין כדלקמן (כג) ובדברים טמאין רובן אינן נזהרין זולת הפרושין או י"ל דהיא הנותנת דכיון דאין בד"ט חששא דאיסורא אלא מצות פרוש נצרך הרחקה טפי] :

דף יג:

רש"י ד"ה אין אנו מספיקין. ל"א אין אנו מפסיקין. כנ"ל דצ"ל ובזה לא נצטרך למחוק ל"א כאשר נדפס בגליון והוא ממהר"ם:

תוס' ד"ה רש"י. דאמר במדרש כו'. המציין הראה לפ' משפטים ולא ידע שגם בפ' נח איתא בראשה:

תד"ה והשותה. ל"ש בהו ראשון ושני כו'. לכאורה לדעת הראב"ד בפ"א מהל' ט"א וכפי שבאר הצל"ח בסוגיא דר"ח סגה"כ אות פ"א דשאר משקין חוץ מז' שמנו חכמים מקבלין טומאה בתורת אוכל וא"נ תחלה. וכ' לפמש"כ הר"ש בפ"ק דטהרות מ"א ומ"ב מ"ל גם במשקין שנים וקשה מדוע ל"ק גם במשקין ראשונים ושנים. וא"ל כיון דמתורת אוכל אתינן עלייהו נכללו בגזירת אוכל ראשון ושני דא"כ לא א"ש לקמן המהו דתימא הא שכיח כו' ועמש"כ בטהרות שם ישוב קצת לדברי הר"ש:

תד"ה והבא. וא"ת כו'. לכאורה י"ל דנ"מ שיעשה משקין תחלה שהיה בדעתם לגזור:

דף יד.

גמרא א"ל רבא מאי נ"מ כו'. ק"ל דמ"מ איכא תקלה אי טבל ולא אשכח שאובין ליתנן עליו יסבור שהוא עדיין טמא וישרפו עליו תרומה וקדשים:

רש"י ד"ה ר' יהושע. דמשקין אפי' הם שנים כו' ועושין מגען שני. משמע דיליף מהא דמשקה שני עושה שני. וא"כ מאי פריך תו ר"א לר"י שם ועוד שלישי שני למה הא משקה אפי' שלישי (דהיינו שנגעה בשני) נעשית תחלה ועושה שני (ולחולין) [ובחולין (לד. ד"ה ע"י משקין)] פירש דהראי' הוא (מהא כל) [מהאוכל] השני (שנגעה המשקה בו) שע"י נעשה האוכל שנגע במשקה שני:

רד"ה שלישי. וחיישינן כו' דילמא ראשון הוא. מש"כ המהרש"א דשני אין לו טומאה מדאורייתא כו'. תמוה דהרי כתוב הדר הוא בכלי חרס מכל האוכל כו' יטמא ואינו אלא

שני כדלקמן (קלח:) ובעצמו לקמן בסמוך כ' דקאכל ת"ט שהוא במיתה אף דלא נגע אלא באוכל ב':

רד"ה ופסיל. עיין מהרש"א וכבר תמהו עליו דביבמות (עג:) מבואר דאינה אלא בעשה ועי' בתור"ע שהביא רש"י בבכורות (יב:) ותוס' ע"ז (סו:) שכ' ג"כ שהיא במיתה ושכח לציין ג"כ תוס' (פסחים רד"י) ועמש"כ בחדושי הרמב"ם בפי"ט מהל' סנהדרין בס"ד אבל מ"מ פירוש רש"י צריך ישוב מדוע לא פי' טעם דאיסור עשה הנ"ל. ונ"ל דהוכרח לפרש כן אליבא דר"א דא"ל בפ"ח דתרומות מ"ב דאם נטמאה התרומה אחר שנתנה לתוך פיו יבלע וע"ש במפרשים. איברא דאפשר לומר דכאן כיון שהיה כבר אוכלין טמאים בפיו בשעה שנתן המשקין דתרומה לפיו הוה כמו שנטמאו קודם וכעין זה הוא בגיטין (ע"ט) ל"ש אלא שקדם גט כו' ע"ש:

תוספות ד"ה זמנין. אר"ת כו'. לכאורה קשה דלפ"ז אחר גזירה דהכא גזירה דפסול גויה נפלה בבירא וא"כ למאי נ"מ שנאה לנו רבי בכ"מ במשנה (עיין לקמן ע"ב בתד"ה כיון ובמהרש"א) וכה"ג פיר"ת לקמן (ט"ו ב') ובנזיר (נ"ד) דמתני' דפ"ב דאהלות נשנית קודם גזירה אחרונה דשבת ונ"ל דנ"מ באוכל כח"פ פחות פחות מכביצה בכדי אכ"פ דטעמא דהכא ליכא ולכאורה לשיטתו לא תהני ליה טבילה באכל ח"פ עד שישהה בכדי עיכול או שיפסל מאכילת כלב ולא מצינו זה בשום מקום ואדרבה נ"ל ראיה דמהני טבילה בתוך הזמן הנזכר מכריתות (יג) לא התירו לאוכל פחות מכשיעור לירד ולטבול וע"ש הטעם וע"כ היינו קודם עיכול וקודם שנפסל מא"כ דלאח"כ לא שייך טעם הגזירה (ונ"ל עוד דהיינו דוקא בתוך זמן דכדי אכ"פ וכ"מ ברמב"ם בפ"ח מהל' אה"ט הי"א) דתו לא מצטרף ומשמע דדוקא פחות מכשיעור אבל כשיעור מצי למיטבלי וצ"ל שלא רצו להחמיר בגזירתם כ"כ עיין (חולין ע"א) מי ל"ע דאכיל סמוך לשקיעת כו':

ודע שראיתי בס' מי נפתוח פרפר ד' ב' שכתב דבאוכלין טמאין האסורים באכילה ל"נ פסול גויה ואישתמיטתיה משנה ערוכה פ"א דטהרות מ"ג נבלת עוף טמא כו' וכח"פ לפסול הגויה. וכן ש"ס ערוך בכריתות (שם) אר"ב א"ש בחלבים כו' שקצים ורמשים כו' ותוספות שם (סוף די"ב) והעיקר הנלע"ד דבנבלה וח' שרצים דמטמאין אדם בנגיעה ל"ג פס"ג דשם ליכא הטעם שמא ישקול משקין דתרומה כיון דבל"ז נטמא מעת נגעו בהן ובתחב לו חבירו הוא מילתא דלא שכיחא (וזה דלא כתוס' הנ"ל) והראיה דנקיט רמשים והם תולעים הנולדים מאשפות (תוי"ט פ"ג דמכות מ"ב) והם אינם מטמאים ודומיא דידהו הוי שקצים ג"כ אותן שאינם מטמאין:

רד"ה ושקיל. ואע"ג דמשקין תחלה כו'. לכאורה היה צריך הש"ס לומר איסור דאורייתא דאיתא בזה בכדי שיהא שייך לגזור עבורו דלא ליהוי כמו גזירה לגזירה:
תד"ה אף. ועוד דלא יתכן שגזרו עה"י ועדיין כו'. עמש"כ ע"ד בחדושי למסכת ידים פ"ג מ"ב:

דף יד:

גמרא [**והאמר אילפא ידים תחלת גזירתן לשריפה**. דברי הת"י בכאן תמוהים באין פתרון ונ"ל דמקומן לקמן (ט"ו ריש ע"ב) דפריך ג"כ והאמר אילפא כו' ידים הוא כו' הא מידי אחרינא לא ובס"ד צ"ל דעדיפא מיניה משני:
שם וכ"ת שמאי וסיעתו כו'. קשה דאם גם שמאי והלל עצמן היו בי"ח דבר א"כ מדוע לא קאמר אלא גזירת ידים הלא י"ח גזירות הוו וי"ל:
שם אלא אתי אינהו גזרו ולא קבלו מינייהו כו'. ק"ק דכיון דרבותיהם כבר גזרו עלייהו איך נחלקו אח"כ תלמידיהן אחריהם עליהם בזה] :
רש"י ד"ה ובא. וטהר השתא מכלל כו'. עיין מהרש"ל ומהר"ם ועי' (זבחים יז) תד"ה טבו"י:
[**שם רד"ה על ארץ העמים. ולר"ש נמי כו' מטמאין הן במגע כו'**. עמש"כ בפסחים ט' בדבריו בס"ד] :

דף טו.

גמרא הלל אומר לסמוך ושמאי כו'. בתוס' דחגיגה מוכח להדיא דגירסתם היה שמאי קודם להלל וכהגי' שלפנינו שם במשנה והגרי"ף והגרע"א לא העירו בזה:
רש"י ד"ה פוסלין. ואפי' המשיך כו'. ל"י למה נקיט המשיך אפי' הטיל נמי דהמשכה קילא עיין (תמורה יב):
רד"ה לסמוך. פלוגתא כו' גבי מביאין נו"נ. הלא תנאי פליגי בזה ועולא וראב"א ס"ל דלכ"ע אין קריבין ביו"ט (ביצה יט) ואולי משום דסתמא דמתני' (חגיגה ז:) דשלמים דנו"נ קריבין ביו"ט וכדעת התוס' שם ד"ה עולות ועמש"כ בס"ד:
תוס' ד"ה שמאי. בירושלמי מפרש כו'. ק"ל טובא חדא דל"ד מדת שמאי והלל דהיא מדה מדברית למדת חכמים דהיא ירושלמית. ב' דליפלגי בעלמא בשיעור מנחה דהיא עשירית האיפה דלשמאי והלל עשירית מלבר. ג' ליפלגי נמי בנסכים בשלישית ההין וברביעית ההין דליהוי מלבר. ד' דא"כ חצי ההין תאמר נמי שהוא מלבר ויהא הין שלם וע"כ לא פסקינן (ב"מ נד) דחומשא מלבר אלא משום דכתיב חמישיתו עליו כדאיתא שם

בברייתא אליבא דר' יאשיה ואנכי למיעוט בקיאותי לא מצאתי זה בירושלמי והראב"ד בפירושו בריש עדיות כ' זה מדנפשיה:

דף טו:

[**תוד"ה אתו כו'. דאכלי זכוכית לא שורפין כדאמרינן לקמן כו'**. לכאורה יש לדחות דהתם ר"ל דיוסי ויוסי שהם לא גזרו תחלה על כלי זכוכית רק לתלות לא גזרו על פשוטיהן כי היכי דליהוי היכרא דלא לישרף ואח"כ רבנן דפ' שנה אף דגזרו גם לשרוף מ"מ לא רצו להוסיף טומאה על פשוטיהן אלא כדקאי קאי:

מש"כ הרש"א דלא שייך גבי ארץ העמים לגזור במקדש דלא שכיחא להביא גושא למקדש כו'. הן גם ידים לא גזרו במקדש אבל לקדש גזרו וה"נ שייך גבי גוש ארץ העמים להביאו לירושלים ושייך למגזר שיטמא לקודש. ומש"כ בא"ד כיון דסתמא אמר כו' משמע ליה דגזור לשריפה תמוה דאדרבה דהא כלי זכוכית אינה אלא לתלות ולכן דברי מהרש"ל מוכרחין:

תד"ה על ספק. מש"כ המהרש"א דעל ספק טומאה ברה"י לא היו שורפין תרומה וקדשים. בסוגיא דריש נדה ובתוס' שם מבורר דכודאי טומאה היא ושורפין עליה] :

דף טז.

[**גמרא כלי עץ וכלי עור כו'. בתו"י והא דלא חשיב כלי חרס בהדייהו כו'**. לכאורה י"ל משום הא דקתני חזר ועשה מהן כלים מקבלין טומאה כו' ובכ"ח לרבנן דר"מ כיון שטהר שעה אחת שוב אין לו טומאה וכמו שהביאו התוס' בד"ה וחכמים וע"ש במהרש"א:

ת"י ד"ה וע"כ. לא אתי למעוטי אלא גבו וכו'. נ"ל דקאי על מש"כ התוס' והא דתניא בתוספתא כו' לא אתי למעוטי אחוריו אלא גבו וע"ז כתבו וע"כ כו' דהא מקבל טומאה ג"כ על ידי ידות:

רש"י ד"ה עבדי רבנן היכרא. דלא שרפי תרומה משום טומאה דרבנן כו'. עי' תוס' לעיל ד"ה (עשו) [אתו] וד"ה על ששה:

תוס' ד"ה לא. וקשה כו' ואין מצילין בצמיד פתיל אלמא דמיטמאין מגבן. ק"ל דהא גם בכ"ח תני שם לעיל כה"ג שולי המחצין כו' (שהביאו התוס' לעיל) ע"ש וע"כ היינו מטעם דאינן כלי ואדרבה דוק מסיפא דההיא דשולי כלי עץ כו' דתני שפן ועשאן כלים כו' ומצילין בצ"פ אבל קשה דהא כלי עץ וכלי עצם ודאי מיטמאין מגבן ואיך יצילו בצ"פ. לכן נראה דט"ס בסיפא דתוספתא וצ"ל שפן כו' ואין מצילין בצ"פ ומזה היא ראיית

התוס' וחסר בדבריהם תיבת וכו' וראיתי להר"ש פ"י דכלים מ"ד בהעתקתו להתוספתא הזו שהשמיט לגמרי סופה הא דשפן כו' ומצילין בצ"פ. שוב מצאתי להרב מי נפתוח פרפר ל"ז ג' ד' שכבר העירו מחברים ע"ד תוספות הללו] :

בא"ד דכלי נתר נ"ל בתורת כהנים דכתיב כלי חרס לרבות כלי נתר. כאן ט"ס וז"ל התו"כ על קרא דפ' שמיני כ"ח אין לי אלא כ"ח מנין לרבות כלי נתר ת"ל וכ"ח. והנה בכה"פ ל"נ וכ"ח ודוחק לומר שכוון על הא דכתיב בפ' מצורע גבי זב וכ"ח אשר יגע בו. ונ"ל דיכוין על הו' דוכל כ"ח ולהכי לא אמר ת"ל וכל דלא תטעה לומר דמרבוי דכל קדריש לכן השמיט כאן אותיות כל ורבוי דכל קדריש שם לקמן לרבות שברי כ"ח ועיין בהגר"א ז"ל עה"ת ותראה שגם הוא ז"ל הבין כן:

תד"ה ה"ג. א"נ מיטמאין מאויריהן היינו דאורייתא כצ"ל:

שם בתו"י ד"ה דעביד (בסופו). נ"ל למחוק תיבת מאחוריו:

שם ד"ה והא דאמר. והא דדריש בת"כ כו' ולא מאחוריו כצ"ל:

תוד"ה בטומאה. וקשה לר"י כו' טומאה ישנה קמב"ל כו' אלמא כו'. ע"ש בגמרא דקמב"ל משום חומרא דעכו"ם מי שויא רבנן כטומאה דאורייתא אבל כוונתם להא דקאמר שם חדא מגו חדא קמב"ל אבל לכאורה י"ל דהר"מ שם ס"ל כתירוצא דר"א כאן] :

דף טז:

רש"י ד"ה הואיל ונראה תוכו. מבחוץ דרך דופנותיו כו'. נראה שהיה גורס מברו כגי' הראב"ד בפ"א מהל' כלים:

[**רש"י ד"ה דרצפינהו. הדיקן כו'**. כ"נ דצ"ל בדלי"ת ע"ד הכתוב (שמות לב כ) ויטחן עד אשר דק] :

תוס' ד"ה הניחא. רשב"ג ס"ל הכי במשנה דכלים כו' כצ"ל. כי כן איתא להדיא ברפ"א שם:

תד"ה אחד. שהן יתירים על מ"ס כו'. הן מחזיקות מ"ס מכוונות ג"כ טהורים כדלקמן (לה) שוב מצאתי להתוי"ט שעמד בזה:

דף יז.

תד"ה ועל. שאם יש דרבן בתוכו היה מטמא כו'. פי' משום יד כפירוש מהר"ם. משא"כ במלמד שבלע דרבן דטהור המלמד דכיון דנבלע הדרבן נבטל ממלאכתו לכן בטל גם שם יד מן המלמד ודברי מהר"ם בזה תמוהים והעיקר נ"ל דכוונת התוס' דהדרבן גופי' היה

בוקע לטמא כל מה שתחתיו אבל ק"ל ע"ד דילמא באמת קאמר ר"ט דמש"ה טמאוהו להאכר מפני שהאהיל הדרבן עליו ולא נצטרך לומר דכתפו היה ערום ומטעם חבורין: [**בא"ד מקום שנותנין דרבן במרדע** כצ"ל. וכן בסמוך דתנן המרדע כו'] :

שם בא"ד וכ"מ במס' כלים כו' דתנן המרדעת כו'. הוא בפכ"ה מ"ב. ולכאורה מאי ראיה דילמא מיירי שם שהדרבן בתוכו ומטעם יד אבל ז"א דע"ש מ"ו דאם נפלו משקין טמאים על ידות הכלים מנגבן והן טהורים וע"ע שם פכ"ט מ"ז ובהרע"ב:

גמרא דאר"נ כו' פעמים כו'. מהרש"ל ומהר"ם מחקו מלת דאמר אולם קשה דמקדים רבא לר"נ רבו עיין לקמן (כג:) תד"ה גזירה:

רש"י ד"ה הנושכות. וכיון כו'. וצ"ע מפ"א דמכשירין מ"ז ועמש"כ שם:

[**תו"י ד"ה והשתא**. נראה דהוא שייך על תירוצא קמא דשמא יבצרנו בקופות טמאות. וכ"נ דצ"ל כן גם לתירוצא דרבא אבל צ"ע ממ"ד פ"י דטהרות הנותן מן הסלים כו' דמוכח דאם בצרן מתחלה לאכילה לכ"ע לא הוכשר ופי' הא"ר שם לכאורה תמוה דהא הושוו אח"כ לדעת ב"ש] :

דף יז:

גמרא א"ר אי דחשידי כו'. קשה דא"ל דלעולם לא חשידי אלא דגזרין משום ישראל שנפלה לו תרומה מבית אבי אמו כהן דחס עליה למוכרה בזול ויזרענה ואתי לידי תקלה שיאכלנה וי"ל:

גמרא על פתן משום שמנן מאי אולמיה כו' אלא גזרו על פתן ושמנן כו'. והרע"ב ל"ד במש"כ על פתן משום שמנן כו':

ת"י בתד"ה כיון. וריב"א כו' לא היו מפרישין כלל כו'. קשה ממ"ב פ"ח דפאה ובן לוי נאמן לעולם ע"ש בפי' הרע"ב:

תוס' ד"ה הניחא. מיהו קשה דלא מני רש"י הך דל"י הזב כו' דקתני לה במתניתין. ול"נ דדעת רש"י מדקתני כיוצא בו כו' משמע דדין זה אין עיקר מקומו פה אלא דתני ליה הכא משום דדמי לדיני דלעיל לכן ס"ל דודאי לא קאי ואלו כו' עליו וע' תוי"ט מ"ג שהעיר מעין זה:

[**תד"ה אין מוכרין כו'**. **כדפי' בקונטרס**. הוא לקמן (יח:) בד"ה אלא כדי שיגיע] :

במשנה וכרשינין. פי' הרמב"ם כוסמת וכתב התוי"ט שהוא סובר שכוסמת אינה כוסמין שנחשבת בה' מינין ובירושלמי ריש חלה הביאו הר"ש שם יליף הא דה' דברים חייבים בחלה מקרא דושם חטה שורה כו' וכוסמת זו הכוסמין ומשמע דדרשה גמורה היא ולא אסמכתא מדפריך עלה ולמדין מן הקבלה אך מצינו במו"ק פ"ג ה"ה דקאמר שם מנין

לאבל מה"ת שבעה שנא' ויעש לאביו אבל ז"י וז' ימי אבילות אינן אלא מדרבנן ואפ"ה פריך עלה ולמדין דבר קודם למ"ת:

שם אלא כדי שיגיע למקום קרוב. פרש"י כלומר וכו' וכן בפירוש הרמב"ם שיגיע לביתו כו' ואין לשון למקום קרוב סובל פירושם דהל"ל כדי שיגיע לביתו כלישנייהו וזהו לקמן (יח ב ויט) בברייתות יהיה המקום קרוב או רחוק לכן הנלע"ד דדעת תנא דמתניתין אלייבייהו דלא בעינן לביתו ממש אלא כדי שיגיע לבית שבעירו היותר קרוב וכדעת ב"ה בברייתא לקמן (יח:) לת"ק דר"ע וקרוב בעיני לומר דגם דעת ר"ע אליבא דב"ש כן בכדי שלא להפליג מחלקותן אלא שלא חש כ"כ לפרש דברי ב"ש ומסתמא ממילא ומתניתין כוותיה ועמ"א רמ"ז:

שם וב"ה מתירין. מלשון הרמב"ם בחבורו פ"ו הי"ט וכ' וביותר מלשון הטוש"ע רנ"ב סס"א משמע דבעינן שיצא ממש מביתו מבעו"י אבל לשון כדי כו' שבדברי ר"ע בברייתא לא משמע הכי וכן לקמן (יט) נותנין מזונות לפני הנכרי בחצר (כדי לאכלן רמב"ם ושו"ע) נטלן ויצא אין נזקקין לו וצ"ע:

שם ובכולן ב"ה מתירין עם השמש. ופירש"י בעוד שהחמה זורחת. לכאורה סתירה מכאן לפיר"ת לקמן (לה) בתד"ה תרי דמתחלת שקיעה בכדי הלוך ג' מילין ועוד 3/1 או 4/1 מיל ודאי יום הוא דא"כ אמאי מצרכי בעוד שהחמה זורחת וסייעתא להגר"א ז"ל וסיעתו באו"ח רס"א סקי"א וכן הביא גם הוא ז"ל בהמשך דבריו ראיה זו ואולי י"ל דהכוונה כאן לאינם בקיאין וכדא"ל רבא לשמעיה אתון דלא קי"ל כו' אדשימשא אריש דיקלי כו' לקמן (לה:):

דף יח.

ד"ה כלי לבן. וצריך ג"י. משמע דאם היה נצרך זמן יותר היה אסור אף קודם ג"י הכל לפי הזמן וכן לשון הרי"ף והרא"ש לקמן (יט) גבי איגרות דאי לא קביע ב"ד במתא אין משלחין כלל וכן לשון הרמב"ם בפ"ו ה"כ אסור לשלוח לעולם ולשון השו"ע ר"ס רמ"ז אפי' מיום ראשון ונ"ל דלדברי הרז"ה שהביא הר"ן גבי הא דאין מפליגין בספינה פחות מג"י כו' שרי כל הני בג"י קודם השבת:

רד"ה שטוענין. א"נ קורה ע"ג זיתים עד שטוחנין כו'. לכאורה זה דלא כסתם משנה דמנחות (פ"י) דשמן שני לא טחנו מקודם אלא כת"ק דברייתא שם ואולי דטוחנין דנקיט רש"י לאו דוקא דה"ה כתישה והעיקר נראה דע"פ ל"א תנא דמתניתין שם ור"י בברייתא

שם דלא היה טוחנו אלא כותשו אלא משום מנורה דכתיב בה כתית אבל להדיוט (ואפי' למנחות) הכל מודים דדרך לטחנם:
[**תוס' ד"ה ומתרפאת. ומניח תחת העין בשבת.** לפנינו שם הגירסא על גב] :
תד"ה ולימא. למאי דמסיק כו'. עיין מהר"ם שכתב דהתוס' סוברים דהא דמסיק כו' כ"ז מדברי ר"י כו' הן בדבור הסמוך לקמן כ' אלא דהש"ס כו' אליבא דר"י. אבל דבריהם מתפרשים יפה עפ"י דברי הרא"ש ע"ש:
[**בא"ד וי"ל דרבה סבר כו' ב"ש היא בלחי וקוקרי.** נראה דר"ל בכל גווני אפילו בלחי וקוקרי וב"ה מתירין אף בשאר מצודות ולכן מוכח דב"ה ל"ל שביתת כלים כלל ומיושב בזה תמיהת הגרע"א בחדושיו ע"ד] :

דף יח:

גמרא ת"ר בש"א לא ימכור אדם חמצו כו' קוה"פ ובה"א כ"ז כו' כצ"ל. ותיבות דברי ב"ש צריך למחקם וכן בפסחים ליתנייהו:
[**תוס' ד"ה גזירה. שאין דבר מפסיק כו'**. מש"כ המהרש"א דהא אכתי לא אסיק כו' אינו מוכרח די"ל דס"ד דמיירי בצולה בתנור מכוסה ע"ש בפירש"י] :

דף יט.

[**גמרא והלא קצץ אר"ש כו'**. עי' רש"א ול"נ דבלא"ה לק"מ דא"כ אפילו בלא קצץ נמי] :

דף יט:

במשנה אין צולין בשר כו'. נ"ל דזה קאי על סוף מתניתין דלעיל ושוין כו' ור"ל דבזה גם ב"ה מודו מטעם שמא יחתה ובזה לא נצטרך לומר דנקיט ושוין משום ב"ש כמ"ש התוי"ט:
שם ומאחיזין את האור. בתוי"ט כי שנים כו' מהבנין הכבד כו' והב' כו' מאחזים תמוה כי מאחזים הוא בינוני פעול מבנין הפעיל:
[**תוס' ד"ה שמן. וכן השום והבוסר שריסקן מבעו"י**. כ"נ דצ"ל] :

דף כ.

תד"ה איבעיא. והא דקאמרי רבנן כו' אחת מפניה כו' ומיהו בירושלמי משמע דלהקל בא כו'. ולי עוד ק"ק מדוע לא מיבעיא ליה להש"ס פירוש שיקרמו פניה שבדברי ת"ק או אחת מפניה או כל פניה ע"כ נלע"ד בדעת רש"י דר"א ודאי להקל בא דלת"ק בעינן

כל פנים ואף הפנים שלמעלה דכלפי ראש התנור המתאחר להקרם מכולן ולר"א די בכדי שיקרום התחתון רק דהש"ס בעי הי תחתון קאמר ומ"מ ר"א לקולא והא דקרי רש"י חומרא אי אמרינן דר"א על פנים המדובקים קאמר לא נגד הת"ק אלא נגד צד הב' דהאיבעיא ואולי מש"כ הרע"ב המדובק כו' דהוא נאפה תחלה קודם כו' שכלפי אויר התנור ר"ל כלפי ראש התנור ובתור"ע הביא בשם ש"ל דהרע"ב מיירי בתנור גרוף ואינו נ"ל:

[**ברש"י ד"ה תני ר"ח** (בסופו). ואני מצאתי אותה בת"כ כו'. ותני ר"ח דקאמר היינו בת"כ לפי שהוא סידרו. עיין מש"כ ביומא (ד) ברש"י ד"ה דתני ר"ח] :

דף כ:

גמרא מיתיבי השיראין והכלך כו'. בגה"ש הקשה מדוע לא פריך ממתניתין דכלאים פרק ט' מ"ב עיין (בערכין ג) תד"ה ערל שכתבו ומצי לאתויי ברייתא כו' אלא דר"א שגורה בפי כל יותר וה"נ י"ל דהברייתא זאת היתה שגורה יותר כאשר הובאת ג"כ במנחות וכן סמיך סתמא דגמרא עלה ביבמות (רד"ה) כמ"ש התוס' שם ד"ה לרבנן וכה"ג כתב הרא"ש בפרק אין מעמידין סי' מ"ב על הא דמייתי בבכורות מהטמאים לאסור צירן דנקט דרשה שהוזכר בגמרא דילן ע"ש (ועמש"כ פסחים ס"ח) ועוד י"ל דאי ממתניתין דכלאים המ"ל תרי גווני שיראים כדמשני בכ"ד ומהם לקמן (צ) תרי גווני אהלא משא"כ על הברייתא הזאת דבאה לאשמעינן דל"ת דווקא צו"פ חייבין בציצית וקמ"ל דשארי מינין נמי יותר ה"ל לאשמעינן מינים אחרים זולתן כגון צמר גמלים כו' כדאיתא התם במנחות באידך תני דבר"י מדאשמועינן תרי גווני שיראין:

הרא"ש מפלפל בצמר גפן אם יוצא מן העץ הוא וכן בתוס' לקמן (כז:) והשו"ע סתם להכשיר וצ"ע לפמש"כ סופרי הטבע דב' מיני צמר גפן יש. הא' גדל על אילן המתקיים כמה שנים כסימנא דאילנא והב' יש שזורעים אותו בכל שנה (ועמש"כ בפ"ז דכלאים מ"ב בס"ד) גם מש"כ דקנבוס לאו יוצא מן העץ הוא וכו' אלא דאיצטריך למיתני פשתן משום דאיקרי עץ כו' ק"ל מהא דמביא הש"ס (ברכות מג ב') ראיה מהא דותטמנם בפשתי העץ לסמלק ולחלפי דימא משום דגדלי בגבעולין כעין פשתן לברך עלייהו בורא עצי בשמים מ"מ הדין דצ"ג יש לקיים עפ"י מש"כ התוס' כאן בד"ה בעמרניתא ובמ"ש הרש"ל בשם סמ"ג:

דף כא.

גמרא א"ר פתילות שא"ח א"מ כו' שהאור מסכסכת כו' שא"נ אחר הפתילה. רש"י פי' ואתי להטות והרמב"ם בפיה"מ פי' דמחמת טעמים אלו אור הנר חשוך וחלוש ויניחנו ויצא ותמוה דכי מפני שהאור פה חלוש יניחנו וילך למקום חשוך לגמרי וע' ג"כ מה שאכתוב בסמוך בשם הש"א ועוד ה"ל לאביי להקשות כאן לרבא כדמקשה ליה לקמן (כה:) על טעמו בדברי ר"ש ועוד הא רבנן לא חיישי שמא יניחנו ויצא אף מפני ריח רע ויותר הלל"פ כדפי' הת"י לקמן דמפני טעמים אלו חיישינן שמא יכבה ולא יהיה שלום בית או כפשוטו כיון דהאור חלוש אין כאן שלום בית:

[**שם פתילות ושמנים כו' אין מדליקין בהם במקדש**. עי' בגה"ש ול"נ דאשיגרת לישן הוא וגדולה מזו כתבו התוס' רפ"ג דמכות ועתוי"ט יבמות פ"ט מ"ג] :

רש"י ד"ה זקוק לה. דילמא פשע כו'. הן רבים עמדו למה דייק לפרש דילמא לא ידליק בזדון ואולי דהיה ק"ל דהיאך שייך לומר שיבטלו חז"ל עתה בודאי מצות הדלקת נ"ח (דמשמע דאפילו אין לו שו"פ אחרים לא ידלק מאלו) משום חשש ספק שמא לא ידליק כשתכבה וכה"ג הקשה הש"א בתשובה ד' על תר"י בריש ברכות שפי' דלחכמים משום סייג לא יקרא א"ח כלל ע"ש ועוד קושיית התוס' דילמא בשבת ג"כ הטעם משום כבתה זקוק לה לכן פי' דילמא פשע ויבטל במזיד משא"כ עתה הוא אנוס מפני תק"ח או משום שבת אבל העיקר נראה דלשון פשע ל"ד עמש"כ בריש חגיגה (ב' ב') בתד"ה כופין ועיין ברפ"ב דביצה אהא דקאמר שם שמא יפשע פירש"י ישכח כו' ע"ש וכן (בפסחים סד) דילמא פשע פירוש ישכח ויבא לידי פשע:

דף כא:

גמרא וא"נ לשיעורא. לכאורה קשה דלפ"ז עכ"פ מוכח דלכתחלה צריך שידליק כשיעור הזה ואם כן מדוע מתיר ר"ז לכתחלה להדליק באותן הפסולים שדרכן להכבות בתוך הזמן וי"ל הא דבעינן שיתן שמן כשיעור הזה הוא שיהא נראה כמדליק בעין יפה עמ"א תרע"ב סק"ג ואולי מפני קושיא זו פי' הרי"ף לשיעורא דאם דולקת אחר השיעור הזה מותר לכבותה או להשתמש לאורה:

דף כב.

גמרא סככה כהלכתה כו' יינות שמנים כו' כצ"ל. ומלת של למחוק:

שם סלע של מע"ש כו'. נ"ל למחוק תיבות סלע של. וכ"נ מפרש"י וכן בתוספתא ליתא. וגי' שלפנינו יל"פ ע"פ שכ' התוס' ר"פ הזהב ובכ"ד דמשקל דינר זהב כפלים בשל כסף והסלע שהוא ד' דינרים משקלו ב' דינרי זהב. ומדוייק סלע כו' כנגדו דינרי זהב דהיינו שנים:

רש"י [**ד"ה הלכה כר"ש. והוי תולדה דחורש כו'**. עמש"כ ע"ד בסוכה (ל"ג ב') וכאן י"ל דכוונתו אילו הוה עבידי כדרכו כדאיתא לקמן (ע"ג ב')] :

שם ד"ה אכחושי. מלחלוחית שומנו כצ"ל:

דף כב:

תד"ה ובה. אלא בעוד שהפתילה ישנה בנ"מ דולקת היה מדליק ממנה השאר. ראיתי בס' ז"א מפרש להספרי (פ' בהעלותך פיסקא נט) שהקשה דא"כ מאי מותיב ר"ש הא אמרי' לעיל וא"נ לשיעורה ופי' הרי"ף כו' (כמו שהבאתי לעיל) וא"כ גבי נ"מ נמי דעיקר מצותו אינו אלא מערב עד בוקר ואח"ז אינו אלא כדי להדליק ממנו בע"ה. ול"נ דלפירוש ריב"א יהיה הקושיא ממה שמדליק אח"כ הנ"מ מהשאר וכפירושו בובה היה מסיים:

דף כג.

רש"י בד"ה הרואה. אלא למי שלא הדליק בביתו עדיין. והר"ן מסיים ואינו עתיד להדליק. וכ"פ הטוש"ע:

דף כג:

גמרא משום שלום ביתו. ופירש"י שב"ב מצטערין לכאורה מאי איריא ב"ב אף הוא בעצמו נמי יצטער. ואולי יכוון רבא במלת ביתו על אשתו וכדלקמן (קיח:) ור"ל משום דאיתא לקמן על ג"ע נשים מתות כו' ובהדלקת הנר. לכן אם לא תדליק אתיא לאנצויי עמו:

שם א"ל ההוא סבא תנינא ובלבד כו'. (ברכות ח:):

שם רח"א כו' הכא ביו"ט שח"ל ע"ש עסקינן כו'. כהאי לישנא איתא בריש ביצה באוקימתא דרבה. והתם פירושו דעיקר איסורא הוא בי"ט שח"ל אחר השבת אבל באמת בכל יו"ט אסורה כדמסיק שם (וכן בח"ר לקמן (קמ"ט) הביא בשם הרמב"י לפרש כה"ג הא דאמר שם הכא במראה של מתכת עסקינן ע"ש) ולכן יל"פ גם הכא על כוונה זו. ולעולם בכל ע"ש אסור. וכדמסיק מ"ט א"מ בש"ש לפי שא"מ בש"ש ביו"ט (כגי' מהר"ם

וכ"ה לשון הרע"ב) ור"ל וגזרינן אטו יו"ט. וזה דלא כהתוס' לקמן בד"ה ת"כ דר"ח [ובזה נדחו גם דבריהם לקמן נ"ד סד"ה והתנן] :

רש"י ד"ה ומפני ביטול עניים. שלא היו יודעים מתי מקצה אותה. כ"נ דצ"ל:

[**שם ד"ה עמוד הענן. משלים אורו.** ביפה"ת כ' שעמוד הענן אינו לאורה ועי' לעיל (כב:) תוד"ה וכי לאורה] :

תוס' ד"ה דבי נשא. אתא אבוה כו'. ונ"ל ליישב אליבא דר"ת. דבאבוה דקאמר היינו אבוה דגבלא:

תד"ה גזירה. והכא רבה שהרי משיב לו אביי תלמידו. וגם פליג עליה ר"ח חבירו. עמש"כ ע"ד דהכא במנחות (קו) בס"ד:

דף כד.

[**תוס' ד"ה גזירה** (בסופו). דגזרינן חלה אטו שמן כצ"ל. ומלת בשבת למחוק וכן ליתא בהעתקת המהרש"א] :

תד"ה איבעיא. תימה כו'. ול"נ ליישב דלעיל בריש הלכות חנוכה פליגי אמוראי אם אסורים לנ"ח הפו"ש שאסרו בשבת. וז"פ דלא קאי אש"ש דמ"ט יפסול לנ"ח (זולת לטעמא דרבה אפשר דאסור לנ"ח בליל שבת לבד וכ"מ בחדושי הרשב"א) להכי שביק ליה הש"ס לפרושי עד אחר גמר דיני נרות דחנוכה בכדי להשלים דיני נרות יחד ואח"כ חזר שוב לתשלום שאר דיני חנוכה והא דלא סמיך הש"ס לש"ש לפרושי הא דולא באליה ושבקה לבסוף עד אחר גמר כל דיני חנוכה הוא בכדי שלא נטעה דמחלקותם בנ"ח לא קאי על הא דאליה כו' כמו דלא קאי על ש"ש להכי אפסקינהו מהדדי והתנא דהפסיק בש"ש (אשר פסלו מטעם מיוחד בו) בין שאר הפסולים אשר טעם אחד להם. דרצה לסמוך שמנים אהדדי. ודלא תני כולה בבא דשמנים לבסוף אולי לא זו א"ז תני או דלא רצה להפסיק במחלוקת לבין המוסכמים לכ"ע:

דף כד:

גמרא א"ב דרב ברונא א"ר כו'. המציינים שכחו לציינו ללקמן כ"ו:

רש"י ד"ה ולא עולת חול. וכ"ש קדשים פסולין כו'. לכאורה לקדשים שנשחטו בי"ט ואירע בהן פסול פגול וכדומה אין כאן כש"כ:

דף כה.

[**רש"י ד"ה אסור לאונן. זר זר ב"פ כו'**. מפורש להדיא כהמהרש"ל ביבמות (ס"ח ב') ודלא כמהרש"א שם ועמש"כ שם] :

רד"ה מחפ"ז. מיתה כו' או כהן טמא. עיין יבמות ס"ד ע"א בתוס':

תוס' ד"ה כך. א"נ מדאורייתא כו'. עמש"כ ע"ד דהכא בתמורה בסופה:

תד"ה כרת. [**ומיתה האמורה בתורה קאמר התם דהיינו כו'** כצ"ל] :

בא"ד אף אשת אח דיש לה היתר כו' כשאין לו בנים כצ"ל:

דף כה:

גמרא כל שיש לו בהכ"ס כו'. עיין בב"מ רש"י ד"ה סמוך לשולחנך טעם נכון לזה:

דף כו.

גמרא ולימא מר מפני שהוא עף. ופי' התוס' ויבואו לכבות. והרמב"ם פי' שמא יברח ויצא:

רש"י ד"ה מן הפרי. לאפוקי שמן דגים כצ"ל:

[**תוד"ה חדא. ומה הוצרך לבדות טעם מדעתו**. רש"י הבליע זה ליישב בשני הפירושים:

תד"ה אין בו. וי"ל דהתם מיירי כשאין כו'. עיין מהר"ם ושגה במחכ"ת דודאי גם לתירוץ הא' אף בבא מבגד גדול לענין טומאה בעינן גע"ג רק לענין סוכה גזרו רבנן אף דליכא ג' הואיל שבא מבגד גדול וגם לתירוץ בתרא ע"כ ההיא דמטלניות דסוכה מיירי מבא מבגד גדול ולהכי אף באין בהם גע"ג אין מסככין רק דהכא מיירי בשלא היה בהן מעולם גע"ג והא שכתבו לקמן בפרק במה אשה דמיירי בבא מבגד גדול היינו הא דמרבינן לקמן גע"ג וה"ה בחדש כשהיה בדעתו לארוג בו יותר וכדמסיימי שם אבל הכא דמיירי כו' דמתחלה לא היה דעתו להוסיף:

דף כו:

גמרא תרי מיעוטי כתיבי בגד הצמר או הפשתים. כ"נ דצ"ל מפירש"י ועיין רש"ל] :

דף כז.

תוס' ד"ה מנין. וא"ת צ"ג כו'. במחילה מכ"ת שנעלם מהם ירושלמי פ"ט דכלאים הביאהו שם הר"ש ברה"פ דיליף מקרא דאין נקרא צמר סתם אלא של רחלים ע"ש:

דף כז:

תד"ה האונין. ונראה לר"י דאונין היינו מטוה וכ"פ בערוך. ע' מש"כ בסוכה יב ב:
בא"ד לפי שבצמר ניכר כו' שהשתי כו'. ע' שלהי פ"ה דכתובות ובמש"כ שם בס"ד:
במשנה וכל היוצא מה"ע א"מ ט"א אלא פשתן. גם באינו יוצא מה"ע א"מ אלא אותן שהיו במשכן כדמשמע בגמ' ובתו' סד"ה וכל אלא דהתנא לא בא בכאן רק לזווג לה דכה"י מה"ע דהדלקה:

דף כח.

תוס' ד"ה ויפרוש. וי"ל דדייק כו' וכתיב אחר הקרשים ויפרוש כו' משמע כו'.
אבל הספורנו כתב דויקם משה את המשכן דכתיב ברישׁ ענינא הכוונה על היריעות התחתונות והוקמו קודם העמדת הקרשים אם ע"י שהיה מחזיקים בם באויר (וכן פירש"י במנחות צט) ואם ע"ד נס כדבריהם ז"ל. ואנכי לא ידעתי איפה הוא בדברי חז"ל {כאן הערה=דברי רש"י הם מן התנחומא (פרשה יא) ושם לא נכתב להדיא במה נעשה הנס, ואפשר דקאי על הקרשים כדברי רש"י, או על היריעות התחתונות כדברי הספורנו.}:
שם בגמ' או בעור ריבה. ופירש"י דהמ"ל או עור לכאורה ממלת או הוי מצי לרבויי כדלקמן גבי שרצים. אבל עי' בתוי"ט פי"א דנגעים מ"א דאו כבר דרשינן ליה לדרשה דהתם. אך לפ"ז יקשה דהא גם או דשרצים כבר דריש ליה כמו שהביא התוי"ט בפ"ז דכלים מי"ג:

דף כח:

גמרא ואלא הא תני ר"י כו' למאי הלכתא. והקשה בס' ב"א אמאי לא קאמר דנ"מ לענין מגילת סוטה כו'. ולק"מ דהא נמי תיפוק ליה מלמען תהיה כו':
[**שם והאמר אביי שי"ן של תפילין הל"מ**. עי' גה"ש ול"נ ליישב עפ"י הא דדרשינן במנחות (לו) והיו לטוטפות בין עינך כ"ז שבין עיניך יהיו שתים. א"כ והיו קאי אתפילין של יד ושל ראש ולכן אמרינן דאתקוש להדדי וכדדרשינן בקדושין (ה ע"א) והיתה דאיתקוש הויות להדדי אך לכאורה זה תלוי בפלוגתת ר"י ור"מ במכות (יא) אי ילפינן בהיקשא דבר שהוא הל"מ:
שם וביו"ט שחל להיות ע"ש עסקינן. עמש"כ לעיל (כג:) וכמו כן יל"פ גם הכא] :

דף כט.

רש"י ד"ה פרסייתא. ואין הגרעינין ראויין לאכול. כ"נ דצ"ל. ובעיקר פירושו ע' לקמן בס"פ נוטל דמפרש בע"א. ולפלא על הג' רי"פ ורע"א שלא ציינו לשם:
תוס' ד"ה אכלן. אבל הכא הגרעינין צריכי לאוכל וחשיבי כאוכל עצמו. נ"ל כוונתם משום דגרעיני תמרה לחה הויין שומרין לה ולהכי מצטרפות לטומאה כדאיתא בפ"ב דעוקצין מ"ב לפי' הרמב"ם שם:

דף כט:

גמרא וצריכא כו'. עתוי"ט שהקשה דאכתי לישתוק מביצה ותירוצו ל"נ כלל. דא"כ מדוע ל"ק הש"ס דלרבנן איצטריך קערה משום האי סברא דהפתילה מונחת בתוכה. ול"נ דסתם קערה היא של חרס. (וע' חולין קיא ב' קערה שמלח בה בשר כו' דמוקי לה הר"פ בטור סי' ס"ט בשל חרס דוקא). ואולי דוקא בש"ח התיר ר"י אבל לא בשאר כלים כיון דמופסקת. ומ"ה שפירש שם בכוונת הרמב"ם דבקערה כיון דמחוברת קרוב יותר שיהיה חייב משום מכבה. משמע דבשפופרת ודאי אין כבוי דאורייתא בזה נדחו דברי הרא"ש בפ"ב דביצה סי' יז מה שהביא מהך דשפופרת לסתור דברי התוס' דשם. [ועיין ברמב"ם בחבורו פרק ה' מהלכות שבת הלכה י"ב] :
במשנה כחס עה"נ כו'. עיין תוי"ט כ' שהכ"ף נוספת כמו כלך לד"ז בלשון ברייתא ונמצא ג"כ במקרא כ' נוספת בסוף התיבה כמו ערכך בפ' בחוקותי שכ' רש"י של"י כפל הכפי"ן:
רש"י ד"ה לעילא מרי"צ. לפניו. ולקמן בדף הסמוך ד"ה לעילא מר"ת לפניו כו'. וע' לקמן פ"ח בפירושו ד"ה לעילא מר"ח:

דף ל.

רש"י ד"ה פתח וד"ה כי לכלב. צ"ל בד"א:
רד"ה שונא. דוד שמעי. תמוה דמסדר הכתובים נראה דשמעי נהרג קודם בנין הבית. וגם מהא דאמר כ"ז ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה (ברכות ח) נמי מוכח כן:

דף ל:

רש"י ד"ה צלף. שלשה מיני פירות כו'. (בברכות ל"ו) חשיב ד' עלין ותמרים אביונות וקפריסין ועמ"ש בביצה כה ב' בס"ד:

דף לא.

רש"י ד"ה גייריה. שלא היה כופר כו' אלא שלא היה מאמין כו'. נ"ל כוונתו דכופר לא מיקרי אלא אחר החקירה בכל חלקי הסותר אבל זה לא חקר ולא נוכח אלא שלא היה מאמין כו' לכן הובטח שלאחר שיברר אליו אמיתת הדברים ישוב מאמין:

רד"ה אפיך ליה. כגון תשר"ק. הן לולי פירושו הנל"פ דאפיך היינו שא"ל על א' שהוא ב' וכן כולם. ואולי יש לכוון גם פירושו לזה כי כ"נ בדבור שאח"ז:

גמרא משל כו' כור חטים כו' קב חומטין. ק"ק דקב הוא אחד מק"פ בכור ומדמה הכא היראה לחומטין ובאבות אמרי' כל שמעשיו מרובין מחכמתו כו':

דף לא:

גמרא מי שאכל שום כו'. כן איתא ג"כ בברכות (נא) והמציינים שכחוהו:

במשנה ובהדלקת הנר. בתור"ע בשם ש"ל דקדק מדוע לא תני ובנר סתם כאינך. ולענד"נ דזה אין סברא דליהוי להו עונש מיתה בעבור שאינן נזהרות להדליק אה"נ. שהוא אינו רק מד"ס (ע' רמב"ם רפ"ה) דבשלמא נדה היא בכרת עיסה הטבולה לחלה במיתה בידי"ש אמת הוא שכל העובר עד"ח חייב מיתה בידי"ש (ועמש"כ בהרא"ש למו"ק סי' נ' בס"ד) אבל לחשבה בהדי הני אין לנו (ע' מו"ק כד בתד"ה הא וברא"ש שם) לכן נ"ל דהכוונה בכאן על שאינן זהירות בהדה"נ מבעו"י ומחללות אה"ש באיסור סקילה. [דומיא דא"ר אחא לקמן בברייתא בעון שמכבסות כו' בשבת] . ולזאת סמך לה ג"ד צא"ל כו' עם חשיכה כו' הדליקו אה"נ. וכן ספק חשיכה כו' ואין מדליקין אה"נ. דנדחק רש"י לומר דזו ואצל"ז קתני. והגהמ"ר והרע"ב פי' דהיינו ע"י נכרי אבל למש"כ א"ש משום דכולן לא תני הכא רק אגב דאין מדליקין דבה עסיק תנא ואזיל וע' לעיל כה ב' בתד"ה הדלקת נר: [**שם גמ' כיון דכתיב על פי ה' יחנו כו'**. כה"ג בעירובין נה ב'] :

דף לב.

גמרא אבב חוטרא כו'. נ"ל דאבב הוא מלשון בבא דפי' שער או פתח (וכן כולם) והא' הוא שמוש. וכ"נ מפירש"י והערוך:

שם ג' בדקי מיתה נבראו באשה. על מצות או עבירות אינו נופל יפה לשון בריאה. ובתוספתא הגיר' מסורין לנשים. ור"ל דמצות חמורות כאלו שהן בדקי או דבקי מיתה אפ"ה נמסרו לנשים. והוה דומיא להא דרשב"ג דסמיך ליה ונכון:

[**שם תנא דברי"ש כי יפול הנופל ממנו ראוי זה כו'**. ומה שהוסיפו בד"ח מלת ממנו עוד הפעם הוא שבוש] :

דף לב:

גמרא בשלמא למ"ד בעון מזוזה דכתיב וכתבתם כו' וכתיב בתריה למען כו'. ור"ל דמכלל הן אתה שומע לאו. עי' לקמן נג ב' ברש"י ד"ה בעון בטול תורה. בס' ב"א הביא קושיא בשם ב"ה דהא אמרי' בקדושין ס"א ב' לרחב"ג דס"ל מכ"ה א"ש לאו דסד"א אם תיטיב אגרא לא תיטיב לא אגרא ולא דינא קמ"ל ר"ל להכי איצטריך תו ואם לא תיטיב כו'. וכן הרבה פסוקים כה"ג. והב"א מחלק בין איסור גרידא כי הכא לשם דאית בהו ממונא כמ"ש התוספות בס"פ שבוה"ע. וכמו דמחלק הגמרא שם לר"מ דמודה באיסור גרידא דל"ב תנאי כפול ולא מחוור דבשלמא תנאי כפול הסברא מבחוץ דלא ליבעי רק לפי דמצינו מפורש בב"ג וב"ר דנכפל אמרינן דאין לך בו אלא חדושו דהיינו בממונא אבל בנידן דידן הסברא החיצונה כ"ה ומה"ת לחלק. שוב ראיתי להר"ן שם בס"פ שבוה"ע שהקשה כה"ג על מתניתין דשם דר"מ מחייב ביברכך וייטיב לך (ר"ל אם תעיד) דס"ל דזהו אלה דמשתמע דאם לא תעיד קללה מש"ס דקדושין הנ"ל ותירץ דע"כ ל"א שם בקדושין אלא לרחב"ג דאל"כ ואם לא תיטיב מיותר אבל לר"מ דל"ל מכלל כו' הא איצטרך לכופלו ובאסורא דגם ר"מ מודה דל"ב ת"כ. א"ל דמברכה משתמעי קללה אך דבריו צ"ע שכ' שם ליישב בזה שיטת רש"י ורש"י ז"ל ס"ל למסקנא שם דתיפוך ורבנן הוא דמחייבי דס"ל כרחב"ג והכא נצטרך לומר דר"מ הוא דס"ל בעון מזוזה דר"י שמעינן ליה בגיטין מו ב למאי דמשני רבא התם הב"ע דלא כפלא לתנאי דל"ב ת"כ. וכן בנדרים י"א ע"ש והא דל"ק הש"ס תסתיים משום דרנב"י יליף טעמיה מקרא אחרינא. אבל עדיין קשה דמזוזה היינו מצוה דאית ביה ממונא דלר"מ בעינן ת"כ אח"ז ראיתי לשעה"מ בפ"ו מהל' אישות שעמד ע"ד הר"ן במה שעיינתי עליו ויישבו ע"ש:

רש"י סד"ה ונמסרו לע"ה. וק"ל אי מדרבנן כו' לא הל"ל תו"מ דרבנן לא הימנוהו. לכאורה י"ל דתו"מ הוי ג"כ לענין טומאה וטהרה ובשעת הגתות והבדים דנאמנים (שם כד ב') במשנה. וכן ברגל הכל חברים הן וגם לענין הפרשתם הקילו בעניים ובשבת (רפ"ד דדמאי) ובמדיר (שם מ"ב) בשבת ראשונה וכן בחלתן וכו' (בפ"א מ"ג) וכן לענין שיוצאין בכזית מצה בליל י"ט א' ש"פ ובאתרוג שלהן. אך האחרון מעשרותיו אינו אלא מדרבנן: [**שם ד"ה כמחתרת. אלא שלימין בפצימיהון**. כ"נ דצ"ל] :

תוספות ד"ה ר"י. א"כ ברייתא דלעיל כו' ה"ל למינקט נמי בעון ב"ת. אינו מובן כיון דת"ק לא איירי כלל בסבת מיתת בנים איך שייך שרבי יאמר עליו בנים מתים בעון ב"ת. רק משום דת"ק אמר בעון נדרים אשתו מתה. בא הוא לומר דבשביל זה בנים מתים ודו"ק:

דף לג.

[**רש"י ד"ה חרב כו'. בריתי יומם ולילה וכתיב והגית בו כו'** כצ"ל:

דף לג:

גמרא על המעשר. עי' פירש"י וכ"מ להדיא לקמן. ומזה נראה סתירה למש"כ התוס' בבכורות (ל) ד"ה מעשרות ועמש"כ שם בהגהותי] :
שם יוסי ששתק יגלה לצפורי. הסה"ד בסדר תנאים ואמוראים אות י' הגיה דצ"ל מצפורי:
שם חזו אינשי דקא כרבי וזרעי אמר מניחין כו'. אזיל לשיטתיה ברפ"ו דברכות דאמר אפשר אדם חורש כו' תורה מה תהא עליה אלא כו':
רש"י ד"ה משפט רשעים כו'. מה שבתות למינוי שלהם כו'. בס"ע שלפנינו ליתא לזה. ועי' בספ"ב דעדיות בהרע"ב ותוי"ט:

דף לד.

רש"י ד"ה כאן קיצץ. שתלן כו'. ל"י מדוע לא פי' כפשוטו גם לפי גירסת השנ"א ברפ"ח דתרומות בירושלמי מוכח להדיא דאסור לזרוע תרומה וגם לגי' הר"ש שם דקנסוהו בשוגג ע"כ דעביד איסורא:
רד"ה עשרתם. שאף אכילת עראי ש"ש קובעת כו'. ל"י מה דחקו לזה דאפילו הוי שרי עראי צריך לשאלם משום אכילת קבע. ואין לומר משום הא דרבא ביומא עט ב' דפרי לא בעי סוכה ולשון הרא"ש בפ"ב דסוכה (סי' י"ג) דקבע דידהו כאכילת עראי. ליתא דל"א אלא לענין סוכה אבל למעשרות ודאי יש קבע כדמוכח בכ"ד במס' מעשרות ועוד משום פרי דנגמרו מלאכתן צריך לישאל ולזה י"ל כיון דחזקה על חבר שא"י מת"י דבר שאינו מתוקן. אם כן תיכף כשנגמרו עשורי מעשר להו כדמוכח בפסחים ט'. ואולי יכוין למש"כ הר"ן בע"פ גבי שבתא קבעה נפשה דטעם איסור הפרשה בשבת בין השמשות הוא כיון דאסור לאכול אפי' עראי חשיב כמתקן. וכ"כ הרמב"ן שם במלחמות:

רד"ה משחשיכה. כדתנן כו'. ע' חדושי הגרע"א ז"ל. ולכאורה מהא דתנן בסוף פרק במה טומנין לא כסהו מבע"י ל"י משתחשך מוכח נמי כן. וכן שם ברייתא מפורשת אע"פ שאמרו א"ט אפילו בדבר שאין מוסיף הבל משחשיכה כו':

גמרא סתם קדירות רותחות הן. עיין ביצה כז:

תוס' ד"ה ל"ק (בסה"ד). וטעמא כו' דא"מ אלא לדב"מ. ק"ל דלפ"ז איך היה רוצה הש"ס בעירובין (ל"א) לאוקמי דרבנן ס"ל מערבין אפילו לדבר הרשות ובפרט לפי' הרמב"ם שם דהכוונה על רבנן דמתניתין דשם. וברישא איתא בכל מערבין:

[**תד"ה נאכל. ל"ד כו'**. לפמש"כ הרא"ש בשם ר' יונה ע"ש י"ל דזה אתי לאשמעינן דדוקא נאכל משחשיכה אבל אם נאכל בה"ש לא:

תד"ה שניהם. וקשה לרשב"א כו'. מה שהקשה המהרש"א לפיר"ת דלעיל נ"ל די"ל דמיירי בשחל יו"ט אחר השבת דיוכל לערב בבה"ש דע"ש לצורך יו"ט. עי' בשו"ע סי' ת"ו ס"ב] :

דף לד:

רש"י ד"ה רמץ. אפר המעורב כו' כצ"ל:

גמרא לחומר ב' ימים למאי הלכתא. לכאורה נ"מ טובא לענין שבת גופא והוא דאי לא היינו מספקינן ביה רק אם כולו מן היום או כולו מן הלילה. אם עשה מלאכה בשני בה"ש היה חייב חטאת אפי' ב' העלמות משא"כ השתא א"ח אלא אם היה בהעלם אחד דוקא כמ"ש רש"י לק' (לה ב') וכמו שבארתי שם כוונתו בס"ד. וכן נ"מ באם עשה בבה"ש הב' בזמן מאוחר מן הראשון דהשתא א"ח חטאת דדילמא הראשון מן היום והשני מן הלילה ועוד נ"מ אם עשה מלאכות חלוקות דהשתא א"ח חטאת דדילמא תרווייהו מן היום ומן הלילה וזיל הכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא. ולפי מה שאכתוב לקמן אף אם לא היינו מספקינן אלא אי כולו מן היום או כולו מהלילה היה פטור לר' יהושע בפ"ד דכריתות דהרי א"י איזו אב מלאכה עשה או אפי' מלאכה אחת וכגון קצר כגרוגרת ונאכלה קודם שקצר שנית בבה"ש השני. עי' לקמן פ' במימרא דרבא ואולי לישנא דברייתא מטילין אותו לחומר כו' דחקו להש"ס מלומר נ"מ הנזכרים:

תוס' ד"ה ספק. [**ואמר בפ' ד"מ ראה אחת מרובה כו'**. היא משנה פ"א דזבים מ"ה ועמש"כ בתמורה (יט:)] :

בא"ד בפיר"ת וספק לקרבן שמא כו'. ובמהרש"א ובכלל זה ששניהם מן היום ומה"ל. וכ"כ התוי"ט בספ"ק דזבים. ולפלא בעיני על שני השליטים איך שגו במכ"ת בדבר פשוט.

דכיון דמיירי לפיר"ת דבשני ראה בזמן מאוחר מבשל ראשון. וא"כ איך יתכן דבבה"ש הא' היה בו קצת מה"ל. והב' שהיה אחריו היה בו עדיין קצת מה"י. ורש"י והרמב"ם בפי' דנקטו שמא שניהם מה"י ומה"ל. הוא דאינהו מפרשי שלא ידע באיזו שעה של ביה"ש ראם (כנ"ל כוונתם ומש"כ רש"י דשמא בה"ש ראשון כולו כו' ר"ל כל זמן הראיה דומיא למש"כ לקמיה והשניה כולה מה"ל או הראשונה כולה מה"י. אלא דשם דבר מהראיה להכי נקט ל"נ. והכא דבר מזמן הראיה נקט בל"ז. ובזה פירושם מיושב מקושיות התוס') ויתכן שהיה שתיהן בזמן אחד (וגם דברי המהרש"א בדבור הקודם מגומגמין ולא ראיתי להאריך ע"ע) ודע דלכאורה משמע מפירוש רש"י מהא דכ' וכן אם הא' מקצתה ביום כו'. והב' כולה מה"ל (ולא כ' או כולה מה"י) או הראשונה כולה מה"י כו' (ולא כ' או כולה מה"ל) דס"ל דאם ראה ד"מ ביום א' ואח"כ ראה באותו יום בה"ש אף שודאי היתה מה"י ומה"ל כגון לר' יוסי דבה"ש כהר"ע אינו נעשה זב גמור לקרבן דלא ג' ראיות איכא ולא ג"י איכא והא דתנן בספ"ק דזבים ראה אחת היום וא' ביה"ש כו' ודאי לקרבן כו' היינו בהפסק יום בינתיים דוקא דומיא דפירש הרשב"ם בסוגיין אבל שם א"א לפרש כן דא"כ היכי תני שם אם ספק שמקצת הראיה כו' ודאי לטומאה אמאי דילמא יום א' הפסיק ביניהם. וצ"ל דרש"י לאו בדוקא נקיט:

גמרא אלא תלתא ריבעי מילא. ע"כ צ"ל ע"ד תפסת מרובה ל"ת. אולם לפ"ז קשה מ"ק בתר הכי אלא תרי ריבעי מילא וצ"ל משום דקאי אדברי רבה ואיהו איירי ברביעים אך לפ"ז לא א"ש מאי דדחי לימא חצי מיל ודו"ק:

דף לה.

גמרא אע"פ שיש להם שולים. מלות אע"פ ט"ס כמ"ש בעירובין יד ב ע"ש:

שם פנים המאדימין אהמ"ז. ק"ל אם מלות פ"מ מאדימים כולמו המה תואר לרוח מערבי. א"כ חסר הנשוא והוא יאדימו ואם פמ"ז לבדם המה תואר לרוח מערבי ע"ש שמשפיע למזרח פעולת האדמה א"כ מלת מאדימין שהוא הנשוא והוא תנאי והוא מהפעיל שפירושו שמאדים אחרים א"כ צריך להביט דוקא במזרח לראות אם פועל המערבי תנאו להאדימו וצ"ל שמאדימין בכאן הוא פועל עומד כמו אם יאדימו כתולע [וכן בלשון משנה האוג והתותים משיאדימו וכל האדומים משיאדימו (מעשרות פ"א מ"ב)] :

שם מ"ד בה"ש דר"י מישך שייך בדרי"ה קמ"ל דשלים כו'. עי' נדה נג דזה פלוגתא דתנאי:

רש"י ד"ה שהן כוריים. עמש"כ בכלים פרק ט"ו בס"ד:
[**רד"ה פנים המאדימים אה"מ. כחלון**. כצ"ל בכ"ף:
רד"ה טהור. אלא בארה של מרים כצ"ל. וק"ל דלענין שהוא טהור מלקבל טומאה מאי איריא דלאו ככלי דמי תיפוק לי דכלי אבנים אין מקבלין טומאה***)] :
רד"ה בשלמא (בסה"ד). למימרא דביהש"מ דר' יוסי לילה הוא כצ"ל:

דף לה:

רש"י ד"ה בשני בה"ש. בהעלם א'. בחדושי הגרע"א כתב דכוונתו בכדי לפוטרו מאשם תלוי ע"ש ואנכי תמה דמה יושיענו זה כיון דחטאת בעי ידיעה ודאית בתחלה כדמוכח סוגיא דש"ס לקמן ס"ד ע"א וע"ב וע"ש עוד לעיל מזה פלוגתת ריו"ח ור"ל וא"כ מ"מ יצטרך להביא א"ת ולע"ד כוונת רש"י דהא ע"כ מיירי שעשה מלאכה אחת בשני בה"ש דאל"כ הרי א"י מעין איזו מלאכה עשה ופטור לר' יהושע בכריתות י"ט ומיירי נמי דעשה בשניהם בזמן אחד. ע' תוס' לעיל (בריש ע"א ד"ה ספק) ומש"כ רש"י לקמן וכגון דעבדי כל בה"ש ל"ד ועמש"כ בעירובין (לה:) ואת"ל דדוקא קאמר י"ל דכוונתו שבבה"ש גופיה לא היתה לו ידיעה. ור"ל כיון דעשה כל בה"ש למשל שקצר א"כ ע"כ קצר כמה גרוגרות וליחייב אכל גרוגרת חטאת א'. לכן אמר שהיה כל בה"ש בהעלם א' וא"כ אכתי איכא לספוקי דילמא מקצתו מה"י ומקצתו מה"ל (ע"ש בכריתות א"ר יוסי כו' שאני אומר מקצת עשה היום כו') וצריך ע"כ לצרופי הב' חצאי השיעורים אהדדי ר"ל דע"ש ודמו"ש. (הערה: עיין כריתות ספ"ג בסוגיא דשבתות כגופין דמיין דלפירש"י שם (ועי' בחדושי שם פירוש אחר ושכן פירש הרמב"ם) מוכח לכאורה דאף בשני מיני מלאכות מצטרפי אהדדי אם עשאן בהעלם שבת אבל זה חידוש גדול ולא אישתמיט חד להשמיענו כזאת ואולי יש לחלק דוק שם בהסוגיא היטב) וקיי"ל כחכמים דס"פ הבונה דיש ידיעה לח"ש וקיי"ל לקמן (ע"א דכל היכא דחלוקין לחטאות לא מיצטרפי ובשבועות (ספ"ב) ובכריתות (פ"ד) פלוגתא אם ידיעות ספק מחלקת לחטאת ולכן כתב רש"י שיהיה בהעלם אחד. ובתו"ח פ"ה מ"ד בכריתות עיות גם הוא כוונת רש"י בזה) ואף לפירושו בס"פ הבונה דמשחרית לבה"ע הוה כב' העלמות נ"ל דהיינו דוקא בהעלם שבת. עי' שיטתו בר"פ כ"ג (ובזה מתורץ קושיית התוספות שם עליו מהא דכתב אות א' בציפורי כו') ע"ש משא"כ כאן י"ל דמיירי בשגגת מלאכה או שהיה סבור שעדיין יום הוא ודו"ק וע"ש בתוי"ט: בסוה"ע
רד"ה והתניא. לפי שכפוף ראשו. ועמש"כ רפ"ו דשקלים בס"ד:

דף לו:

תוס' ד"ה נ"מ. דבבל הוה שם מדינה כו'. אינה קושיא כ"כ די"ל דגם עיר היתה ששמה כשם המדינה וכ"מ בעירובין (ר"ד ס"ג) רבינא סר סכינא בבבל ובפשטיה הוא שם עיר דומיא דכפרי וחרתא דארגיז דאיתא שם לעיל מינה והתוס' נראה דגם שם פי' דהוא שם המדינה מדכתב בד"ה ר"ח ורבינא דסר סכינא בבבל משמע שהיה רחוק הרבה מר"א. ור"ל מדלא הזכיר הש"ס רק שם המדינה אולם בגיטין סה סע"א משמע דיש עיר בשם בבל. [וכ"מ פשטיה דקרא (בדניאל ד כ"ז). אמנם נ"ל ראיה לדברי התוס' משום דבורסיף משמע (ביומא יו"ד א') דהוא שם מדינה מדקאמר שם כלח זו פרת דבורסיף] :

תוס' ד"ה כירה. דהנשאר בקרקע נקרא קש כדפרישית כצ"ל:

[**תד"ה וב"ה. והל"ל אא"כ גרף**. עי' גה"ש. ול"נ דהתוס' דייקו שפיר דהא אמימר שם דרמי דראב"ע אהדדי וכן אידך מ"ד דמשני זבלו מוכיח עליו ע"כ לא ישר בעיניהם לפרש כגון שהעמיק] :

דף לז.

גמרא ת"ש כירה כו' סומכין לה ואין מקיימין עליה כו' כצ"ל. וכ"ה בתוספתא ועי' גירסת הרי"ף והרא"ש:

תוס' ד"ה לעולם. לכאורה בפשוט י"ל משום דסתם מתניתין דחררה ע"ג גחלים דלעיל ספ"ק אתיא כחנניא כדאמר לקמן תרוייהו תנינהו כו' ועי' ברא"ש:

תד"ה אא"ב. דבגרופה לא אשכחן שום אמורא דאסר כו'. אבל בתנאי אשכחן ר"מ אליבא דב"ה אולם דבריהם לקמן (לח) ד"ה לא קשים. דדילמא ר' יוסי ס"ל כר"מ:

דף לז:

גמרא היינו הך. כעת לא מצאתי כה"ג בש"ס דליפרך מאמורא אחר היינו הך ואולי דהכוונה דהל"ל וכן ארבב"ח וכה"ג איכא טובא בש"ס:

שם א"ל בסורא משהי דהא רנב"י כו'. תמוה חדא דרנב"י בפומבדיתא הוה (עי' סה"ד) ועוד רב יוסף דהוא רבו דרבא יביא ראיה מרנב"י תלמידו דרבא ועיין מהרש"ל בקדושין (כ ב') לכן נראה להגיה דצ"ל ורנב"י מרי כו' ולמחוק מלת דהא וכ"מ שהיה גירסת הרא"ש וזהו מסתמא דהש"ס וכה"ג כתבתי במגילה (ו) ונדפס בשמי בק"א להט"א:

דף לח.

גמרא שכח קדרה ע"ג כירה כו' **מהו**. ר"ל דמתחלה העמידה ע"ג כירה ע"מ ליטלה קודם שתחשך. ואח"כ שכחה. ומזיד דידיה הוא שנזכר קודם שתחשך ולא נטלה. והלכך קרי ליה שפיר דל"ע מעשה. דבשעה שהעמידה שעשה מעשה בהיתר היתה ואח"כ שהזיד ולא נטלה עביד איסורא שלא ע"י מעשה. ובזה מיושבת תמיהת התוס' בד"ה אבל:
[**רש"י ד"ה קשיא דר"מ**. **דתניא לעיל כו'** כצ"ל] :

דף לח:

[**גמרא ר' תדאי דעביד לגרמיה הוא דעבד**. נראה דאשגרת לישן הוא מברכות ותענית ומו"ק דהכא לא עביד עובדא אלא מימרא בעלמא הוא דקאמר] :
במשנה תנור כו' ל"י בין מתוכו כו'. נ"ל הא דבכירה תני עליה ול"ת רבותא טפי דאפי' בתוכה שרי כדלעיל ל"ז אא"א לשהות תנן מה לי תוכה כו' הוא משום סיפא דחזרה דהתם דוקא עליה כדלעיל (שם) ולהכי קאמר הכא בתנור ל"י בין מתוכו שתידוק הא בכירה מותר אפי' בתוכה. ואי להחזיר תנן א"כ בכירה קאמר דוקא עליה. ובתנור אשמעינן דאין חילוק בין מתוכו כו' לדייק הא בכירה יש חילוק ודו"ק:
במשנה (הב') עד שתתגלגל. בשביל שתצלה. הא דשני בלישנא. נלע"ד דברישא דאיסור דאורייתא הוא כדאמר בגמרא. לכן אסור אפילו גלגול דהוא צליה קצת אבל בסיפא דאינו אלא גזירה דרבנן כדאמר בגמרא. ל"ג אלא בצליה גמורה. והאי בשביל שתצלה שב נמי על הא דלא יפקיענה. ודברי ת"ק הוא לא יפקיענה כו' ולא יטמיננה כו' בשביל שתצלה. אלא דר"י אפסקי' לחלוק על ריש דבריו:

דף לט.

רש"י ד"ה שמא יטמין. ותרווייהו דרך הטמנה כו'. נ"ל פי' לפירושו דיטעה לומר דדרך הטמנה הוא שגורם ההיתר. דלא אסרה תורה אלא דרך בישול שהוא אצל או ע"ג האש. משא"כ בהפקעת סודרין אין לו במה לתלות ההיתר רק מחמת תולדת חמה אבל תולדת האש ודאי כאש דמיא. ולא יטעה לתלות ההיתר מחמת תולדה. ובזה שוב לא נצטרך לדברי התוס' ולמה שנדחק המהרש"א לדבריהם:
תוס' ד"ה כלי. לפי' רשב"א דמפרש דעירוי כו'. נ"ל דצ"ל רשב"ם. עי' לק' מב ב תד"ה אבל:

דף לט:

תוס' ד"ה ממעשה. וא"ת כו'. ולעד"נ דר"ל דממעשה דאנשי טבריה נשנית משנה דבמה טומנין כו' שא"ט בדבר המוסיף הבל מבעו"י וכההיא דנדה (כה:) מעדותו של ר"נ נשנית משנה זו ועוד בש"מ אח"ז מצאתי כן בחדושי הרשב"א:

תד"ה אא"כ. כדאמר כו' ניחם אגב אימיה. הגרע"א הקשה מדוע לא הביאו יותר מבברייתא דביצה ממלא נחתום חבית מים אע"פ שא"צ אלא לקיתון א' (ואני קורא גם עליו מדוע לא הביא מרישא דברייתא ממלאה אשה קדרה בשר כו' דהוה ג"כ איסור מלאכה מה שאין כן מילוי דנחתום דאינו אלא טירחא אבל נראה דבכוונה דלג הא דאשה משום דהה"מ הביא בשם רשב"א דשם הטעם שיהא שמן הקדרה יותר. וכן הטור בסי' תק"ג כתב מפני שהתבשיל מיתקן יותר ע"ש. והא דנחתום נראה ג"כ דר"ל שממלא ומחמם וכן לשון הטור שם ועי' לעיל (יח ב') ל"ת אשה קדרה כו' ותניח לתוך התנור כו' ל"י נחתום חבית ש"מ ויניח לתוך התנור אלמא דסתם מילוי דנחתום הוא להחם) דראיה שלהם יש לדחות דדוקא לצורך מילה התירו. ואני אוסיף עוד דהתם איירי ע"י נכרי לפירש"י ור"פ ועי' בר"ן בביצה שם על הא דממלאה אשה כו' ובגיטין ח' ב' בתד"ה אע"ג. ולעד"נ דמשם אין ראיה דהתם כיון דא"צ להמותר ליכא למיגזר שמא ירבה להחם בכלי אחר. אבל הכא דצריך להמותר אולי גזרינן דומיא דאין מזמנין את הנכרי בי"ט מטעם דשמא ירבה בשבילו בקדרה אחרת כמ"ש הפוסקים ועי' בתוס' גיטין הנ"ל. ונראה דזה ג"כ טעם האוסרין בטור שם בהא דממלאה כו' לומר בפירוש שהיא רוצה למחר המותר (והמ"א כוון לזה במה שהראה לעיין בסי' תקי"ב) ואף הטור שחלק עליהם באר טעמו מפני שהתוספת משבחת את התבשיל כנ"ל נכון. ובזה מתורץ מה שהקשה עוד לב"ה כיון דמתירין להחם לרחיצת פניו יו"ר אמאי אסור לרחיצת כל גופו לישרי מטעם הא דנחתום ע"ש. ועי' היטב בתוס' גיטין הנ"ל:

דף מ:

גמרא רבה ור"י דאמרי תרווייהו להתירא רנב"י כו'. כה"ג לעיל (לח):

[**שם אר"י א"ש אחד שמן ואחד מים יד סולדת כו'**. הא דל"פ הש"ס כאן ולימא הלכה כר"י משום דחידש לנו לפרש שיעור בישול דהוא בכדי שהיד סולדת ועוי"ל דאולי לא ידע מהך ברייתא ובכ"ד דפריך כה"ג אינו אלא היכא דאמר בלשון הלכה דש"מ דשמיע ליה דפליגי בהך מלתא ובקדושין (נט:) דפריך הוא משום דמלתא דחכמים שם הוא סתם משנה בגיטין (ד' ע"ב)] :

רש"י ד"ה ובקשתי. לסוך הימנו קודם הרחיצה. בר"ן הגי' אחר. ועי' לקמן (מ"א) תד"ה רחץ:
רד"ה דהא מעשה דרבי אחר גזירה הוה. שגזרו על הזיעה. צ"ע דהא בברכות (כז ב') א' רבא על מעשה דרבי דנכנס להזיע וקודם גזירה הוה ועי' במאור כאן. אבל מ"מ ק"ל מדוע לא משני בברכות דבחמי טבריא הוה כמו מעשה דכאן:
תוס' ד"ה וכי. דאין אסור להרהר אלא בלה"ק. מכאן ראיה להש"א בתשו' ז' במה שתמה על הרשב"א שכתב דבהרהור לא שייך לשון:

דף מא.

גמרא כי הא דרבא שחי כו' רבנן דבר"א כי קא נחתי כו'. משמע דרבא לעולם שחי אף כי קא נחית וא"כ יקשה עליו מהא דכל המניח כו' וי"ל ששחיה לא מוכח כולי האי דעושה מחמת בושה כמו אם מניח ידיו:
[**רש"י ד"ה בי כירי. אצל חלליה.** משמע דלהב' חללים לכל שפיתה חלל בפ"ע ומחיצה בינותם אבל להתוי"ט פ"ז דכלים מ"ג פשיטא ליה דאין מחיצה בינתיים וכ"נ דאל"כ למה ימועט חומה מחום הכופח ועוד לעיל (ל"ז) דתניא ב' כירות המתאימות אחת גרופה כו' ה"ל לאשמעינן זה בכירה אחת שפיתה א' גרופה כו' ונראה דט"ס ברש"י וצ"ל חללה] :

דף מא:

תוס' ד"ה מיחם. דהא ר"י אסר בגרירה כו' אלא ע"ג כלים משמע כו' ומוקמינן כר"י כו' אמאי לא מייתי כו'. מזה אינו קושיא כיון דאינו מפורש במתניתין שר"י אמרה אלא דמוקמינן כוותיה. אבל דבריהן תמוהין מדוע לא הביאו דשם במתניתין איתא מפורש רי"א כל הכלים אינם נגררין כו':
בא"ד בכהת"כ חוץ משבת אסור מה"ת אבל כו'. וק"ל דלפ"ז מאי פריך הגמרא בהנחנקין (פ"ד) ממתניתין דשרי' מחט ש"י ליטול בה את הקוץ אהא דרב דלא שביק ליה לבריה כו' ע"ש. ועי' לקמן (קי ב') בתד"ה ת"ל:

דף מב.

גמרא והא"ש מכבין גחלת של מתכת כו' אבל לא של עץ. ואס"ד כו'. הגרע"א הקשה למש"כ הר"ן בפ' חבית דכבוי אף במקום שאצ"ל החמירו בה מבשאר איסור דרבנן (אפילו על ידי נכרי) אם כן מאי פריך הכא דילמא דוקא של מתכת דלית בה איסור כבוי כלל שרי משא"כ ש"ע כו' ע"ש. ולי לק"מ דעי' בר"ן כאן שכתב בשם בעה"ל דאפי' בשל

מתכת איכא איסורא דאורייתא. והחילוק הוא מט"א ע"ש. ולשיטתו ע"כ דפריך הכא מסברא כיון דלא הוה אלא מדרבנן הל"ל למשריה א"כ אנן לדידן נמי מפרש כן [ועוד דע"כ צ"ל דפירכת הגמרא מסברא דהא בשל מתכת הוה שבות דשבות ובשל עץ אינו אלא שבות אחד] :

תד"ה נותן (הא'). דא"כ יקשה מהכא למ"ד עלאה גבר ולמ"ד תתאה כו' כצ"ל:

תד"ה מי. קאי אסיפא ובכוס סבר שפיר כו' כצ"ל:

ד"ה מרותחין. בה"ש. עי' מ"א סי' רנ"ג סקי"ח:

דף מב:

תד"ה ולכל. נראה דדוקא בתבלין כו'. הן בפ"א דמעשרות מ"ז פליג אף בשמן. ושמן משמע קצת לעיל (מ ב') דקיל ביותר להתבשל:

[**תד"ה ואין. ולא שבנר ממש קאמר כו'**. וכ"כ לקמן שם. ונראה דפליגי על פירש"י לקמן (מ"ד) ד"ה מן הנר הכבה ע"ש במהרש"א וס"ל דכבה ממש ומאי דמסיים שם ואפילו בשעה שהנר דולק לא קאי אלא על השמן המטפטף ונראה דרש"י אזיל בשיטת התוס' דביצה (כ"ב) דהחיוב דמסתפק הוא מפני שמכהה אורו קצת לכן הואיל דבלא"ה עמיא ואזלא שרי] :

דף מג.

רש"י ד"ה אין בהן ממש. ומותר ליתן כו'. המ"א בסי' רס"ה סק"ו הגיה דצ"ל ליטלו ופי' הכלי:

דף מג:

גמרא דאיכא חמה ואיכא גשמים כצ"ל. ומה שהוסיפו בד"ח ואיכא צינה שבוש וכן בביצה ליתא:

שם היכא דאיכא ככר כו' כי פליגי דל"ל. בגה"ש הקשה אמאי לא תהוי המטה עצמה במקום ככר כו'. ול"נ דהא תנן את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו את המת במטה כו' ור"ש פוטר משמע אף עה"מ פוטר וג"כ מטעם שהמטה טפלה לכן לא מהני המטה לטלטלו על ידה כי היא בטלה לו:

תוס' ד"ה שלא. כמש"כ בביצה (לו ב' בס"ד):

תד"ה זה. תימה לר"י דהכא לא שרי כו' כצ"ל:

בא"ד זוקף אה"מ ופורס כו' כצ"ל:

דף מד.

[**גמ' התם קערה דומיא דנר**. ק"ל מאי אהני דזוטרא לגבי שמן הלא ממנו לא ישאר מאומה כי ידלק עד תומו. ולולי פירש"י הנל"פ דטעם דנר מותר דכיון דצמצם להדליק בנר קטן נראה דקפיד על הבערתו יותר מהצורך ויושב ומצפה אימתי תכבה נרו כדלקמן (מ"ו ב') אבל בקערה שנותן שמן הרבה בשפע אדרבה נראה דעתו שידלק זמן הרבה ואינו חפץ שיכבה מהר:

רש"י ד"ה נר של מתכת. כגון של נחושת דלא בלע. וכן שנינו בפרה פי"ב מ"ה רי"א רואין אותן כאלו הן על איזוב של נחושת] :

תד"ה דכ"ע. והכא חשיב כשוכח (פי' משום דמיירי במת בשבת כמ"ש הרא"ש) וכל דבר כו'. פי' דהא מ"מ המטה השניה הוה כמניח עליה במתכוון לזה כתבו וכ"ד כו' שדעתו כו' וזה דלא כהמפרשים:

דף מד:

רש"י סד"ה ואינה מצלת. דנמדדת לא שייך בכ"ח דלא איתקש לשק כו'. כ"ה בהדיא (לקמן פ"ג ב'):

דף מה.

גמרא א"ל ר"כ ורב אסי לרב כצ"ל. וכ"ה בתוס' לקמן בעבר הב' ד"ה לאו:

רש"י ד"ה עד מוצאי י"ט. דאי משום סתירת אהל כי מטא חש"מ כו'. לכאורה בפשיטות הלל"פ דהקושיא הוא מהא דתלה בה אגוזים כו'. אלא משום דליכא הכרח דאתיא כר"ש (וכמו עד מוצאי י"ט האחרון דודאי לא מצי אתיא כוותיה כמ"ש התוס') רק היכא דאיכא איסור סתירת אהל ג"כ כגוונא דתני רחב"י:

[**רד"ה דתני ר"ח וד"ה אפילו**. צ"ל הד"א] :

דף מו:

[**תוד"ה מי** (הא'). ואע"ג כו' אינם מוקצין כו'. עי' לקמן קכ"ז ב' תוס' בד"ה כיון] :

דף מז.

[**רש"י ד"ה טרסיים. צורפי נחושת או גרדיים**. (עי' ע"ז י"ז ב') תוד"ה רבין] :

דף מז:

גמרא א"ל ההוא מרבנן לרבא. ברא"ש ליתא תיבת לרבא. וברי"ף הגי' לרב חמא. [וי"ל הגירסא שלפנינו דאולי רב חמא זהו זקינו של רבא דהוא היה בנו של רב יוסף בר חמא בב"מ (סד:) ובי ר"ח הוא כמו בית ר"ח וגם רבא בכללם] :

רש"י ד"ה אין בהם ממש. משכבו מותר ליטלן. עמש"כ לעיל (מ"ג) על דבריו] :

דף מח.

[**גמרא אבל לא פוחתין וא"נ את המוכין כו'**. נ"פ דסיומא ביו"ט ואצ"ל בשבת קאי נמי על הא דלא פוחתין] :

רש"י ד"ה נטלא. יין מן הכובא.

ובד"ה דקא עצר. מן המים. וכ"ה בהר"ן. פתחו ביין וסיימו במים ועי' בר"ן בס"פ שמנה שרצים. ובאמת שם נטלא מצינו גם על המים וע' בראש פרק הרואה סי' כ"ג ובמוסף ערך נטל. אולם כובא הוא כלי של יין עי' ערוך ערך כב הח' ובמוסף שם:

רד"ה מוכין. אינן אלא לעשות מהן לבדין. ולקמן איתא דדרך ליתנן ג"כ בכרים:

תוס' ד"ה מ"ש ממיחם. והיינו הפשר כדמוכח כו' כצ"ל:

תד"ה מ"ש מפרונקא. דאמר רבא בפ' תולין כו'. לפנינו הגי' שם רב וברי"ף רבה וכצ"ל בתוס' כאן. והגרי"פ שמביא שם מהערוך דגורס רבא. שכח לציין גם לתו' שלפנינו:

דף מח:

גמרא אמר רבא ד"ת בשעת מלאכה כו'. לקמן (נח ב') הגי' רבה והוא מוכרח שם:

רש"י [**ד"ה מטמאין במגע. ונגעה הטומאה לשולי הכירה**. ל"ד דה"ה לדופניה וכמש"כ בדבור הסמוך] :

רד"ה ואין מטמאין. נראה למחוק תיבת כלומר או לסרס התיבות ושכצ"ל בטומאת האויר כלומר בטומאת הכירה שאם כו':

דף מט.

במשנה בכנפי יונה. נ"ל דכנפים סתם כולל גם הנוצה הרכה (פו"ך בל"א) כדמשמע בחולין (נו ב') במשנה ובאמת היא מוספת הבל ואסור להטמין בה ולכן אמר כנפי יונה להורות דדוקא דומיא דיונה שאין לה הנוצה הרכה. וזה דלא כמשמעות הרמ"א (רנ"ז ס"ג). ועיין בטהרות פרק א' משנה ב' בתוספות י"ט מה שהביא בשם הרמב"ם והגהתו

עליו ולדבריו משמע דכנפים אינן נקראים רק הנוצה הרכה ונוצה היא השערות הקצרים הירוקים (בלא"ה) ונ"מ גדולה לדעת הפוסקים כר"י בחולין שם. וא"ש טפי הא דנקיט כנפי יונה לאשמעינן דהיינו דוקא הנוצה הגדולה:

דף מט:

רש"י ד"ה משום דכתיב. ולא יותר מן הצורך. לכאורה תמוה דהכתיב והותר. ונראה שמפרש והותר. דר"ל שהיה די לעשות המלאכה וגם מה שדרך להותיר כגון יריעות היה מהצורך לעשות קצת יותר מהנצרך אז כי אולי יקרה שתקרע א' או שתים ויהיה נצרך לתקנם בהמותר עי' לקמן (ר"ד עה) וכדרך ההדיוט כשתופר בגד חדש משייר קצת מאותו המין כדי לעשות טלאי ממנו אם יקרע הבגד וכן ווין ויתידות וכדומה אם ישבר א' מהן יהיה ממה להחליפם וכ"מ שכוון לזה בפיה"ת:

דף נ.

גמרא כי אתא רבין אר"י א"ר יוסי ב"ש כו'. כ"נ דצ"ל עי' ביצה (ז א' וב'. ויד ב. וכז) וכ"ה בריי"ף:

שם חריות כו' ונמלך עליהן לישיבה צריך לקשר רשבג"א א"צ לקשר. לכאורה ה"נ דאזלי לשיטתן בסנהדרין (מח ב') גבי עבוד לשמה וכפירש"י שם דרשב"ג סבר הזמנה מילתא היא. ולת"ק לאו מילתא. ודלא כפי' התוס' שם. מיהו ע"כ לא שוו תרוייהו דיני אהדדי. דהא ר"א אמר הכא יושב כו' והתם תניא כיס כו' הניח בו תפילין יניח בו מעות וכר"ח שם ומשמע דליכא מאן דפליג עלייהו:

רש"י ד"ה הפתק. בין של חגבים. משום דאשכחן גם בהם לשון הפתק בע"ז (לט ב') במשנה:

דף נ:

גמרא [**א"ר אבא ארחב"א הכל מודים כו'**. מה שהוסיפו בד"ח אמר רב וכ"ה בגי' הריי"ף שלפנינו תראה שהוא טעות כדמוכח לעיל (ל"ד) בהסי' בדגופיא כו' וכן בראש"ש ליתא] : **שם מ"ס חוששין שמא תתקלקל** (כצ"ל וכ"ה בריי"ף) הגומא. מהמפרשים נראה (עתוי"ט) דהחשש הוא שמא תתקלקל הגומא ויבא לטלטל הגיזין בידו (והן מוקצות) או אפילו ע"י הקדירה שג"כ אסור (ועי' תוס' ד"ה הכל). ולעד"נ שהחשש הוא שאם תתקלקל לא יוכל להטמין ויתבטל מעונג שבת שמצוה לענגו באכילת חמין כמ"ש הרמ"א סס"ו רנ"ז. וזה מדוייק בלשון הגמרא. ודע דהרמב"ם מפרש דהטעם שאסור

להחזיר כשנתקלקל מפני דהוה כמו שמטמין בתחלה בשבת. כיון שנהרס המקום שהיתה טמונה. ועכשיו מתקן המקום מחדש. והשו"ע קבעו בסימן רנ"ט ס"ג בשם י"א. והגרע"א הקשה דהא קי"ל בסי' רנ"ז ס"ד דאפי' ליטלו כולו ולתת אחר במקומו שרי. והוא דפסקינן כרשב"ג (לקמן נא) ואנכי תמה על קושייתו דע"כ לא שרינן להחליף אלא הכסוי לבד כמבואר ברמב"ם פ"ד הל"ד וכ"מ מכה"פ וכן מתבאר בדברי רש"י בפי' הברייתא דרשב"ג. אבל הדברים שטמונה הקדרה בהם ודאי דאסור להחליפם לכ"ע:

[**תוד"ה רש"א**. עי' בהגרי"פ ולא ה"ל להביא ממרחק כי גם (לקמן פא:) קרי לה הגמרא סתם משנה] :

דף נא.

במשנה ממלא אה"ק ונותן לתחת הכר כו'. לשון הרע"ב ואע"פ שהוא מלא מוכין כו'. והוא לקוח מפי' הרמב"ם ע"כ במוכין יבשים קאמרי דא"מ הבל דבחבורו פ"ד הל"ד אינו מתיר אלא בדבר שא"מ הבל וכן לשון רש"י לעיל (ל"ד) במשנה בד"ה וטומנין אה"ח בקופה של מוכין ולעיל בגמרא (מח) מוכין שטמן בהן כו' ושם בברייתא טומנין כו' ובמוכין צ"ל הכל ביבשים. דבדבר המוסיף הבל אף מבעו"י אסור:

שם בגמרא אר"ה אמר רב כו'. הגרי"פ הגיה רבי. וטעמו נראה מדפריך ע"ז והתניא רבי כו' ומשני הא מקמיה כו'. אמת שמצינו ר"ה א' רבי בגיטין (עד) ובכתובות (סח ב') (ומה דמשמע בסה"ד דאפשר להגיה שם רב תחת רבי תמוה דהא בהא דגיטין מדקאמר על הברייתא הא מני כו' מוכח דרבי גרסינן. וכן בכתובות מדפריך עליה ואלא כו' לרבי אידי ואידי כו'. ומה שהביא עוד מפסחים ומביצה. בספרים שלפנינו הגי' שם רב) אבל מ"מ אינו מוכרח להגיה כאן רבי. לפי מש"כ ביבמות (פ) דשפיר פריך מרבי על רב:

רש"י ד"ה ואייתי לי מיא. שהחמן כו' ובחול. נ"ל דצ"ל בחול בלי ו' דמשמע דא"ל הנך ב"ד במעמד א'. ומוכח מדבריו דס"ל כהיש אוסרין באו"ח סי' שכ"ה ס"ד ומטעם הב' שבמ"א שם ומדוע לא הביאו הפוסקים דעתו ז"ל:

דף נא:

גמרא דניגרי דחמרא שערי. כעין זה לק' (קנ"ב) דוק בככי ותשכח בניגרי:

[**רש"י ד"ה מחליפין. מהו**. הס"ד] :

דף נב.

גמרא מיתיבי קשרה בעליה במוסרה כשרה. הא משנה ערוכה בפרה פ"ב מ"ג ותימה על הגאונים רי"פ ורע"א ז"ל שלא ציינוה ומעתה אין אנו צריכין לדברי התוס' דהוה מצי לשנויי הא מני חנניא דפריך מכח סתמא דמתניתין דמסתמא גם מתניתין דהכא סברא כן. ורב ושמואל משמע דקאי על פי' דמתניתין. ובפרט לפי מה שכתבתי בס"ד במגילה (ד:) דעל רב פרכינן מסתמא דמתני' א"ש טפי ע"ש:

[**שם** (בסוף העמוד) והתנן טבעת כו'. מצויין בטעות וצ"ל בפי"ב] :

רש"י ד"ה טמאה. ואכולהו קאי תתחטאו אתם ושביכם. עי' לקמן סג ב' תד"ה ואילו שהשיגו ע"ז:

תוס' ד"ה ומזין. עיין תוי"ט שכ' דלפי הרע"ב דהתם נפרש דאשמעי' דל"ח לשמא יתכוון להזות עה"ב. וזה דוחק דלמא יתכוון עה"ב. ול"נ דאשמעי' דל"ח שמא תפול ההזאה עה"ב וממנה תתמצה על הכלי דפסולה כדאיתא שם מ"ב:

דף נב:

גמרא מי לא תניא מקל של בהמה של מתכת מקבל טומאה. עי' כלים פי"א מ"ו בהר"ש ותראה שדין זה מפורש במשנה ויתכן שכוון לאותה משנה ואם שלא הביאה כלשונה דמצינו כיוצא בזה הרבה. עמש"כ בגיטין פ"ה:

רש"י ד"ה כר"י ס"ל. ושוב אין נאים לאדם כו'. משמע דשינוי מעשה המוציאה מידי טומאה. לא די שיעשה מעשה המוכיח שעומד עתה להדבר האחר. אלא בעינן שבמעשה ההוא יתקלקל משמוש הדבר שעמד לו בתחלה. ונ"ל דזהו פלוגתת רי"ה וחכמים בספכ"ו דכלים. דלר"י סגי במעשה המוכיח. ולחכמים עד שיתקלקל משמושו הראשון. (וק"ת על פירש"י לק' בד"ה ואין עולין ובסוכה (ר"ד י"ד) שכ' עד שיתן בו איזמל והוא לישנא דר"י בכלים שם) והא דר"י בעי לקמן מעשה לקלקל. היינו שלא יהא בהמעשה די תקון להדבר האחר. כמו החותך בעור דעדיין אינו ראוי לרצועות עד שיגמור חתוכן ויפשטם. ומכ"ש לסנדלים דמחוסרים עוד תפירה. דוק כי בזה יפול מה שגמגמו המפרשים בזה:

רד"ה הא תרגמא. דזימנין דממלך עלה ומנח לה הכי כצ"ל:

רד"ה חוץ (במשנה). וה"ל תכשיט. לכאורה ק' הא לנוי כ"ע אסור לעיל. וכה"ג השיגוהו התוס' לעיל ד"ה או וחילוק הר"ן בין נוי הרגיל לשאינו רגיל לא יועיל כאן. דודאי אינן אלא מיעוטא דמתכבנות. ויש לחלק קצת:

דף נג.

רש"י ד"ה מרדעת מותר. ולאו משאוי הוא. לא הבנתי חדא דבחצר מאי איסור משא איכא. שנית מ"ט אסור ליטול את האוכף ממנו. ולפירוש התוס' דמשום טירחא ניחא:
תוס' ד"ה אילימא (בסה"ד). וי"ל כו' ה"א כו' לאשמעינן דאפי' קשורה בשבת כו'. ואין להקשות א"כ גם סיפא י"ל דאשמעינן דוקא אינה קשורה כלל. אבל קשורה אפי' בשבת שרי די"ל דודאי יותר יש לנו לומר דאיצטריך לגופה מן לדיוקא:

דף נג:

גמרא מאי משמע דהאי שחוזות כו'. לכאורה הא כבר פי' שחוזות שאוחזין כו' וי"ל דאפ"ה אכתי אינו מבורר בלשון שאוחזין אם אחוזין למעלה או למטה. וכן תפרש לק' גבי כבולות:
[**שם כגון שהיה תחום שלה מובלע כו'**. נ"ל דר"ל חוץ לתחום שלה מובלע כו'] :

דף נד:

גמרא מ"ט כדאמרן. וע' פירש"י והנה לעיל לא פורש שום טעם. ואולי רש"י ל"ג מ"ט. אמנם מהתוס' משמע דגריס ליה. ואפשר דטעמא דהכא כטעמו שתמצא הרבה בפי' אבן עזרא שיכוון לפירושו ש"ד [ועמ"ש ריש חולין] :

דף נה.

[**גמ' מעולם לא יצתה מדה טובה כו'**. כעין זה ברכות ז' סע"א] :
רש"י ד"ה מי הוה מזבח הנחושת. מזבח אבנים של ל"ב אמה. עיין מה שתמהתי עליו ברפ"ג דמדות:
[**שם ד"ה חותמו. ע"ש אני ראשון כו'**. כוון לקרא דישעיה (מ"ח י"ב):

דף נה:

גמרא אר"ג עדיין צריכין אנו למודעי. מגילה (טו:) וש"נ:
שם הרתעתה. דריש הח' במקום ה' בחילוף המוציא וכה"ג בסוטה (י"ב) דריש וצוחר כאלו היה כתוב וצוהר וכן איפכא לעיל (לב:) א"ת בהלה אלא בחלה ולקמן (ס"ג) א"ת והדרך אלא וחדדך וברי"פ אין עומדין א"ת בהדרת אלא בחרדת:
שם בהסימן צ"ל יאשיהו תחת יואש:

תוד"ה וש"מ. ואע"ג כו'. עי' תוס' ברכות לז ד"ה תיובתא וצע"ק. ועמש"כ שם] :
בגה"ש. ובמדרש ויקרא ושם דרך א"ר ינאי ושם כתיב. ובס' שלנו כתיב בסי"ן. ותמיהני אדרבה משום דכתיב בסי"ן והוא רוצה לדרשו בלשון שומא (כמו דסיים דשיים אורחיה עמ"כ) שהוא בשי"ן ימנית. כמ"ש התוי"ט בפי"א דתרומות מ"ט ובפי"א דכתובות מ"ה. לכן אמר ושם כתיב ר"ל בש' ונוכל לקרותו ימנית. וע' במנ"ש שם. ועוד תמיהני עליו מדוע לא הביא (לפי הבנתו) מהגמרא במו"ק (ה') אריב"ל כל השם כו' אל תקרי ושם אלא ושם כו' ר' ינאי כו':

דף נו.

רש"י ד"ה שבקש. קודם שקבלה גט. עמש"כ בכתובות (ט' ב') בתד"ה כל היוצא:
בא"ד או שמא יהרג ואין מעיד כו' או שמא יהא שבוי כו'. ולקמן פירש שהיו מגרשים ע"ת שאם ימות כו'. והוא תמוה דתנאי זה לא מהני מידי אם אין עדים. או אם יפול שבי ביד צר. וע"כ צ"ל דל"ד נקט אם ימות אלא אם לא יחזור בסוף המלחמה. וכ"כ התוס' בכתובות בכוונתו ומעתה ל"ק עליו ג"כ קושיית התוס' דהכא מהא דגיטין וכמו שבארו בעצמם בכתובות שם:
[רד"ה **בחרב בני עמון. שלא מדעתך** כצ"ל] :
תוס' ד"ה לקוחין. אע"ג כו' דהא אנוסה היתה כו'. בס' ב"א הביא קושיא בשם הפלאה דיותר ה"ל להקשות דאפי' סוטה גמורה קדושין תופסין בה. והוא כ' ישוב דאזלי לטעמייהו בס"פ החולץ (בתירוץ הב') דבבועל ל"ת בה קדושין. ול"ד כלל דע"כ לא כתבו כן אלא לר' ישבב אי טעמא דנפשיה קאמר דלר"ע הוה ממזר אפי' מחייבי עשה. (דלבועל לא הוה אלא בעשה עי' תוס' שם (ג:) ד"ה לפי וכ"כ המל"מ בספ"א מהל' אישות). אבל אם אין ממזר אלא מח"ל ודאי תפסי קדושין לבועל. וכ"ש למ"ד דא"מ אלא מח"כ. ורבי דהוא מרא דשמעתא כאן סתם הלכה בס"פ החולץ דא"מ אלא מח"כ. ודעת ר' ישבב לא הביא כלל במשנתו דמשמע דלא חש לה. גם מש"כ דכ"מ דעת רש"י (דאק"ת בבועל) ממש"כ שם גבי סוטה הטעם דאף לאחר שזינתה לא פקעו קדושיה. וא"כ גבי בועל דליכא קדושין ראשונים לת"ק מחדש. ואף ע"פ שהתוס' הקשו עליו שם כבר ישבו פירושו בקדושין (ס"ח) הנה מלבד שנדחו דבריו במה שקדם. הלא ישוב התוס' פירש רש"י הוא דכיון דכ"ז שלא גרשה אין הולד ממזר אין לומר משום שגרשה יהא איסור נוסף דמה גריעותא כו' ע"ש. כן אוסיף עוד דאין סברא להחמיר בבועל יותר מבעל וכמ"ש התוס' ביבמות (ג' ב') בדבור הנ"ל:

דף נו:

רש"י ד"ה איטאלי'. שם העיר. עיר לא נשמע בשם זה אבל מדינה יש ששמה כן:
רד"ה עד י"ח כצ"ל. ומלת בן ט"ס עיין רש"א בח"א:

דף נז.

גמרא אר"נ ברי"צ ארב"א כו'. נ"ל למחוק תיבות בר יצחק. כדאיתא בכ"מ בש"ס דר"נ סתם דהוא ב"ר יעקב לדעת התוס' בס"פ כל הגט. הוא דרגיל לומר בשם רב"א וכן ברא"ש ליתא:
שם אר"ה כו' כ"ש אריג ל"ג וא"ד כו'. הרמב"ם פסק כל"ק. ועי' בב"י ר"ס ש"ג טעמו. ול"נ עוד דסתמא דגמרא מייתא ליה לקמן (נח) ובו דוקא מתורצת הברייתא דשם:
[**שם מתקיף לה ר"י למעוטי מאי כו'**. ק"ל דלמא משום ר"י קאמר ולומר דבצואר לא פליג דמודה דחייץ וי"ל] :
רש"י ד"ה ה"נ אריג הוא. דההוא חוצץ דהתם ל"ד בלישניה. כה"ג בעירובין (קג:) עי' רש"י שם ד"ה גע"ג:
[**שם ד"ה חבקין. שאינן מוזהבות רחבות**. מלת שאינן קאי גם ארחבות ור"ל דלתכשיט דרך לעשות רחבות ומוזהבות אבל הכא דאינן לתכשיט אינן לא רחבות ולא מוזהבות ומזיקות לצוארה אם תהדקם] :
תוספות ד"ה לא בחוטי צמר. וסברא הוא וכו' יש איסור בסתירת קליעה. וסיים הרא"ש הלכך ליכא למיגזר כו' דאשה הרוצה לטבול בשבת צריכה לסתור כו' מבעו"י. ונ"ל ליישב פירש"י דהחשש הוא דילמא תטמא בשבת גופא בשרץ או בנבלה וכיוצא דטבילת מצוה אינה דוקא לטומאת נדה או זבה כדמוכח לקמן (קב ב') ועי' פירש"י ביומא (ח) והא דל"ק הש"ס משום חשש איסור התרה מפני דזה הוה גזירה לגזירה לחכמים דפרק המצניע:

דף נז:

גמרא א"ל אביי הלכה מכלל כו'. הן לפי גירסת הס"א לקמן אלא מודים איתמר א"ר יוסף כו' נראה למחוק תיבת ליה בתחלה עי' חולין (קל ב') תד"ה אמר רבא:
רש"י ד"ה חומרתא. לרפואות קיטוף ע"ר כו'. נראה דמפרש קטיפתא מלשון וקטפת מלילות שקוטף הע"ר. וכ"מ בערוך ערך אב:

תד"ה אי כבלא (בסופיה). ולק' דפרש"י כו' ק' כו'. עי' מהרש"א. ולי עוד קשה לפרש"י מאי מייתא ר' אבהו ותנ"ה מי אלימא ממתניתין דאע"ג דברישא מפרש כבלא דעבדא מ"מ בסיפא מודה דפי' כיפה:

דף נח.

גמרא ורמינהו זוג של בהמה טמאה כו'. הוא בתוספתא דכלים בב"מ פ"א ע"ש. והוא שנוי שם אחר הא דמייתא לקמן העושה זגין כו'. וקודם להא דהעושה זגין שנוי שם כל תכשיטי בהמה כו' טהורין ואין טמא אלא זוג המשמיע קול. וזה כמו דמשני הא דא"ל ענבל כו'. ולפלא שלא הביאה הש"ס לסיוע. ועי' לקמן בתד"ה אלא הב' בסופו. ועמש"כ בברכות (כ"ו) בס"ד:

דף נח:

גמרא הואיל שההדיוט יכול להחזירו. כה"ג איתא בכלים רפכ"ו אליבא דר' יוסי ע"ש מש"כ בס"ד:

רש"י ד"ה אלא א"ר. כדקתני בברייתא הזוג כו'. משנה ערוכה היא בפי"ב דפרה מ"ח וכמ"ש התוס' בד"ה מתיב הא' [ועמש"כ בנדרים (כ"ו)] :

דף נט.

רש"י ד"ה רא"א וד"ה וא"א וד"ה אומר. משמע מדבריו דלריו"ח שלשה על שלשה שנטמאו בט"מ ונחלק נטהר דאומרים עמוד ונעשה מלאכתנו ראשונה שהיה ראוי לישיבה. וק"ל מהא דתנן בפכ"ז דכלים מ"י ומייתא לה בחולין (עב ב') שלשה על שלשה שנחלק כו' ר"י כו' אא"כ נגע בו הזב וע"ש בפירש"י אלמא אע"פ שהיה בו בתחלה כשקבל טומאת מגע שלשה ואח"כ נחלק נשאר בטומאתו. ועוד אני תמה בדבריו דבס"ד ואין אומרים הביא קרא דכלי מעשה לראיה להא דאפי' אינו מיוחד למת מיטמא. ובס"ד אומר מביא ע"ז קרא דוהזה על האהל ועל כה"כ. קרא לקרא. [ועק"ל לפירושו ז"ל דזהו פלוגתא דתנאי לקמן (קכד:) במשנה לענין טלטול בשבת אי בעינן דוקא מעין מלאכתן או דסגי מעין מלאכה בעלמא וכן פליגי בזה לענין טומאה בפ"ד דכלים מ"א לפמש"כ שם בס"ד ולפי' התוס' ניחא הכל:

שם (בסה"ד). ולקמן בד"ה טמאה טמא מת הביא עוד קרא ג'] :

תוס' ד"ה אלא א"ר (בסה"ד). וריצב"א הביא ראיה כו' ניטלו ענבליהן טהורין. וכ"ה בתוספתא שלפנינו אשר נדפסה בסוף האלפסי ובתוספתא הנדפסה עם ז"ז הגי' טמאין. ונראה שזאת היא הגהת הגר"א ז"ל:

תד"ה ולא בעיר. ואע"ג כו' והכא לא אסיר אלא בשבת. שמעתי דזהו פרכת הגמרא בכאן מאי בעיר ש"ז דהלא גם בחול אסור ומשני ירושלים דדהבא ור"ל דצורת ירושלים מותרת (ואולי משום קרא דאם אשכחך ירושלים וגו') וכדעביד ליה ר"ע כו' אלמא דשרי וש"י:

דף נט:

גמרא רמ"ס משאוי הוא כו'. לכאורה יפלא הלא ודאי תכשיט הוא. ונ"ל דס"ל לר"מ כיון דרבנן אסרו להתקשט בה בשבת לכתחלה כחכמים ממילא ניטל ממנה שם תכשיט ביום השבת. והוי כמשוי. ובזה אתי כמין חומר מאי דמשני אביי לקמן (קלח) מי סברת כו' אדרבנן קאי כו' ור"ל דטעמיה משום דרבנן אסרו לכתחלה. וע"ז פליג ר"א ואמר דלא אסרו כלל. ונכון בעז"ה. ועמש"כ לקמן (ס"ב) במשנה:

רש"י ד"ה תרי המיינ. ואי ב' חגורות שרי לכתחלה נימני התם תרי. ולע"ד אין משם קושיא. דהתם אינו רק הערמה בכדי להצילם מהדליקה כדמוכח לק' (ס"ה ב') אבל היכא דמכוון באמת ללבישה אה"נ דשריא כמו דתנן התם פורפת על האבן כו' ואפ"ה בהערמה מיבעיא ליה לאביי שם. ותדע דהא שארי מלבושים ודאי שרי ללבוש כמה שירצה (עי' בתוס') ואפ"ה שמה ר' יוסי אוסר אלא כדאמרן. וע"ש בר"ן:

דף ס.

רש"י ד"ה רבא. ברייתא דקתני כו'. מתניתין היא בפרק י"א דכלים מ"ח [ועמש"כ בנדרים כ"ו] :

רד"ה נהפך סנדלו. שיש לו שתי פיות כו'. פירוש לפירושו. שהסנדל פתוח מגביו (ובזה יל"פ הא דאיתא ביומא (עח) הוה כאיב לי כרעא כו' גבא דכרעא הוה איבעי לך למירמא סנדלא. היינו משום דל"ל גב דלידחק גב הרגל. וא"צ לפירש"י שם שהוא רחב) רק שיש לו ב' תרסיות מב' צדדיו באמצע דפנותיו. ובהן קבועות רצועות. וכשנועלו קושרו בהרצועות ע"ג הרגל שלא ישמט. ופעמים שנשאר קשור אף בשעה שחולצן. ומשמטהו מן הרגל ונראה בו שתי פיות א' לפני התריסיות לצד האצבעות והב' לאחורי התריסיות לצד העקב (עי' לקמן קי"ב). לכן יכולין לנעלו מב' ראשיו:

דף ס:

[**גמ' תניא כוותיה דרב ששת כו'**. ק"ל מדוע לא קאמר ג"כ כוותיה דר' אבא ב"א וריב"ח לענין כלבוס ואולי ריב"ח דהכא הוא תנא עי' נזיר (כט) תוד"ה ה"ג ובהגרי"פ שם ובהרי"ף ורא"ש ליתי בברייתא כלבוס כלל וכן מחקו הב"ח] :

רש"י ד"ה משלחין. אלמא לאו בר מנעליה כו' כצ"ל:

[**שם ד"ה ואפילו לרחב"ע. ואפר חטאת** הס"ד ומה"ד בירדן:

רד"ה לריו"ח נמי. לעולם כר"נ. והא דלא פי' אף כרבי נראה משום דס"ל דנשרו דינו כמו לנוי (דל"נ לו לומר דג' חלוקי דינים יש בו). ובנשרו ס"ל לרבי הכא עד שבע] :

רד"ה לסורא חסר. תרתי דומה אצל דומה. נראה פירושו דתיבת חסר דומה לתיבת סורא:

דף סא.

גמרא [**וקסבר אין הלכה כאותה משנה**. עמש"כ לקמן (פ"ג ב')] :

שם ולא בתפילין אר"ס כו' דלמא אתי לאתויי בר"ה. התו"ח כתב דאף למ"ד שבת לאו ז"ת צריך לה"ט ע"ש. וכ"ע בתור"ע דכ"ה להדיא ברש"י סנהדרין (סח) ע"ש. ולי ל"נ כן דעת רש"י מדל"כ רק דשמא יצא בהן לר"ה משמע דהיציאה גופה אסורה זולת חששה דליפנות או דמיפסקי ובעקר כוונת רש"י עמש"כ שם בס"ד:

דף סא:

רש"י ד"ה [**מזליה דהאי גברא. מלאכו של חולה זה** כצ"ל] :

רד"ה לאצולינהו. לחצר המעורבת. עי' בגה"ש. ולענ"ד דרש"י בכאן אזיל לשיטתיה. לקמן בסוגיא (קיז) ע"ש היטב בדבריו דבפשטיה משמע דבעינן מעורב ג"כ (ודלא כהמהרש"א שם בתד"ה ועוד לרבנן שהשיא דעתו לדעת התוס') ומשמע דכן לאוקימתא דר"א שם במסקנא ג"כ במעורב וחזר בו ממה שפי' במשנה שם. רק דמ"מ ה"ל לאמר כאן מבוי המשותף ואין לו אלא לחי א' ואף לר"א ע"ש בסוגיא:

דף סב.

במשנה. ולא בכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דר"מ. ק"ל דהא המה עשוין למי שריחה רע כדאמרינן בגמרא וא"כ אמאי ר"מ מחייב חטאת למה יגרעו מקמיע מומחה שפירש"י לעיל (ס א') במשנה דתכשיט הוא לחולה כאחד ממלבושיו. וזה י"ל כי נחלק בין קמיע שנושאה מי שיש לו חולי וכדומה. אבל ריח רע

אינו נקרא חולי. וחילוק כזה הוא בתוספתא שהביא הרי"ף בס"פ שמנה שרצים ע"ש. אבל קשה מהא דתנן לקמן (סד ב') יוצאות כו' בפלפל ופי' בגמרא שהוא לריח הפה. ואולי אין רוב נשים שיש להן ריח רע יוצאות בכובלת וכמ"ש הרע"ב בכוליאר. ולפמש"כ בס"ד לעיל (נט:) א"ש כאן בפשיטות:

גמרא. אלא א"ר יוסף קסבר כו'. עי' לעיל (נז) תד"ה אלא:

[**שם ר' אליעזר אומר יוצאה אשה בכובלת לכתחלה כו'**. נראה דצ"ל אלעזר בל"י (וכן בכל הסוגיא) והוא בן שמוע חבירו דר"מ וביותר ללשון התוס' לעיל (ג) ד"ה בר דר"א קאמר לר"מ דר' אליעזר היה רביה דרביה אמנם לעיל (נ"ט ב') ולקמן (קל"ח) בפלוגתא דעיר של זהב ע"כ הגי' ר' אליעזר כדמוכח בעדיות פ"ב מ"ז ועמש"כ בפסחים (ד' ע"ז):

רש"י ד"ה התם. משום שי"ן אחת לצפון ואחת למזרח. לכאורה ה"נ להגיה למערב תחת למזרח אולם ראיתי במרדכי בהלק"ט שהעתיק לשון רש"י כגירי' שלפנינו:

רד"ה מכבנתא. נושקא כו'. וקושרת מפתחי החלוק. והא דהכא חייבת חטאת ולעיל (נט:) לפי' הי"מ שבפירושו בד"ה מנקטי פארי א"ח דהתם בשל זהב דהוי ג"כ לתכשיט] :

דף סב:

רש"י ד"ה נקפים. לשון המנקף רגליו. הוא בסוטה (כב ב'):

דף סג.

במשנה. ביירת טהורה ויוצאין בה בשבת. הן לפי סדר המשנה בזה הפרק מ"א מפרשת דברים של"ת אשה בהם לכתחלה וא"י א"ח חטאת מ"ב כיוצא בזה באיש. מ"ג דבאשה חייבת חטאת. מ"ד כי"ב באיש. ומן מ"ה עד ס"פ דברים שיוצאין בהם לכתחלה באשה ובאיש. ולכן תימה על סדרו בבא זו דבירית שיוצאין בה לכתחלה. במשנה זו. הלא מקומה הנאות לה במשנה שאח"ז וי"ל:

גמרא ופליגא דשמואל כו'. לכאורה הל' תמוה לומר על ברייתא דפליגא על אמורא. מהראוי הי' שיקשה מהברייתא עליו כדרך הש"ס בכ"מ ואולי דהך ברייתא לא מתניא בר"ח ור"א ולא מותבינן מינה. כדאיתא חולין (קמ"א) וכה"ג כתבתי לקמן (סה) ע"ש. או משום דאינו בדבר הלכה ועמש"כ לקמן (ע ב'):

שם דליגמר אינש והדר ליסבר. כה"ג בברכות (סג ב') הס ואח"כ כתת כו'.

דף סג:

תד"ה וכתוב. עמש"כ בס"ד בסוכה (דף ה):

דף סד.

תוס' ד"ה ש"מ. הקשה כו'. עיין ב"ק (כה ב') בתד"ה ש"מ שכ' ישוב לזה ועמש"כ שם בס"ד:

דף סד:

ד"ה בחוטי שער. שקולעת בהן שערה. והרע"ב הוסיף או אפילו קשרה אותן על פדחתה. ולכאורה מנ"ל הא' הא זה הוה קשה ע"ג הרך דגרע עי' בגמ' ר"פ ובתד"ה השתא הב'. אבל דבריו לקוחין מפירוש הרמב"ם. והוא פי' גם בר"פ שבראשה נכלל גם מצחה:
רד"ה לחצר. וכבול דסיפא כו' דלכ"ע כיפה ש"צ. ע' לעיל (נז ב') תד"ה אי ובמש"כ שם:

דף סה.

רש"י ד"ה פוטר בכובלת. ואוקימנא דהאי פוטר מותר לכתחלה. לכאורה יפלא מדוע אינו מביא אביי אידך ברייתא דשם דתני בה להדיא דר"א מתיר לכתחלה. ואולי י"ל דההיא לא מתניא בר"ח ור"א. והך מתניא בתוספתא וע' מש"כ לעיל (סג). אך כאן עדיין יש לדון דהא מ"מ אי לאו דההיא לא הוה ידעינן מהך דמתיר לכתחלה. אולם כה"ג מצינו לעיל (מה) ע"ש בפירש"י ד"ה אלא מן הסמוך לה:

דף סה:

תד"ה סהדא. וכל הנהרות יורדים ממזרח למערב. ל"י מאין להם זה. כי הנהר הגדול דאנוי' מושך ממדינת שוואבין דרך בייערן. עסטרייך. אונגערין. וואלאחאי'. ונופל משם לים השחור והוא ממערב למזרח כמו שראיתי במפת העולם ואולי כוונתם רק על הנהרות הידועים והם הד' הנהרות הנמשכים מג"ע. עי' בדבריהם בב"ב (פד סע"א) ופרת ראיתי שמה שמושך ממערבית צפונית למזרחית דרומית ונופל לים פרסי:

דף סו.

ד"ה טמא. מקבל טומאת מגע. ונמשך הרע"ב אחריו ותימה עליו ועל התוי"ט דשתיק ליה הלא זהו דעת אביי בגמרא (והביא זה גם התוי"ט) ורבא פליג עליה ואמר אף מדרס והל' כרבא וכן פירוש הרמב"ם ופסק כן בחבורו:
[רד"ה טמאין מדרס. ומדרס הזב נעשה אה"ט. כ"ה הלשון בהר"ן:

רד"ה סמוכות (הב'). עושה (כצ"ל) כו' לראשי שוקיו. ומש"כ לעיל דאינו מנעל לענין עזרה אלא אם הן בראש הרגל. היינו לאפוקי סמוכות דשם שהן באורך השוק והכא דבראש השוק הן הוי מנעל ועי' יבמות (ק"ג)] :

גמרא דמתני ליה רחב"ח לחב"ר קמיה דרב כו'. כי הא איתא ביומא (יט:) וע"ש ותמצא טעם מדוע מחוי ליה רב ולא א"ל בהדיא:

שם והתניא הודו לו. אולי צ"ל והתנן דכן איתא במתניתין דעדיות:

תוס' ד"ה טמא. ואלו גבי לפת ואתרוג שחקקו קתני שא"מ טומאה כו'. הוא בתוספתא דכלים ב"מ פ"ז:

תד"ה כוורת. וי"ל דקש נמי חשיב של עץ כו' א"נ כו'. ואנכי מצאתי ראיה דקש מיקרי עץ בתו"כ גבי פר כהן משיח ושרף אותו על עצים באש וז"ל שיכול כו' בעצים כשרים למערכה ת"ל עצים לרבות כל משמע עצים אפי' בקש כו' ופירש הק"א דכולם נקראים עצים ואולי יש לדחות דמדכתיב עצים ל"ר מרבי ליה או דסתם ספרא ר"י ואיהו ס"ל עץ שאכל אדה"ר חטה היתה אך לפ"ז יקשה על הרמב"ם שפסק להא דתו"כ בפ"ז מהל' מעה"ק ה"ה אמת שמהפך שם דרשת הכתובים וע' לח"מ שם והנ"ל דלהפוסקים כר"י בר"פ כל שעה דא"ב חמץ אלא שרפה והוא יליף מנותר הוא דוקא בעצים (עיין רמב"ם שם) ולפמש"כ אף לא בקש ויהיה מדוייק לישנא דא"ל כו' לא מצא עצים לשרפו כו' שם (כז:) ושם (יב:) שעה א' ללקוט עצים:

דף סו:

[**גמ' כי היכי דליציל** (ברש"י הגיר' דציל) האי שיעא כו'. כאן נל"פ דהוא מלשון צללו כעופרת:

רש"י ד"ה גושפנקי. ולאו דוקא שיתין נקט. עי' ב"מ (ק"ז ב') תד"ה שיתין] :

גמרא ר"פ מתני בנים תרוויהו כו'. כצ"ל בלא ו' וכ"ה ברש"י:

דף סז.

רש"י ד"ה סילוי. ענפים קטנים כצ"ל:

רד"ה ושבעה בוני. ל"א בוני כו' גרסי' כו'. לכאורה ה"נ להגיה בולי בלמ"ד עי' לקמן בעבר הב' בדבריו בד"ה בול או דצ"ל כוני בכ"ף כי לקמן (קי:) על בוני דכמונא פירש"י ג"כ מלא אגרוף והערוך גורס שם כוני:

[**רד"ה דחמיתא אשתא. שראתה האש** כצ"ל] :

רד"ה דרכי האמורי. ניחוש הוא כו'. אשיגרת לישן הוא ול"ד דא"כ תיפוק ליה מלא תנחשו:

דף סז:

[**במשנה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה**. עי' פירש"י. אבל בנוסחת המשנה דירושלמי ליתא למלת אב וכן לקמן (ס"ח ריש ע"ב) בגמרא ובפיסקא (ע.) ליתא] :

רש"י ד"ה חייב על כשו"ש. עיין כה"ד נראה דהוה ק"ל דהא גם בשכח שהיום הוא שבת ה"ל כמו חדא שגגה שמפני שטעה בשבת הא' שהוא יום חול דרך משל דהיה סבור שהוא יום א' מזה נמשך הטעות על כל השבתות שהם יום א' לזה נתן לנו טוב טעם דא"א שלא ישמע כו'. ולכן כשחזר ושכח בשבת הב' הוה שגגה אחריתא אבל זה לא עלה ע"ד שזאת תחשב לידיעה הגורמת חילוק חטאות ובזה נחלץ מקושיות התוס' עליו רק דק"ק המהלך במדבר מא"ל מהיכן שמע ולשונו בכריתות דדמי כמו שנודע כו' והוה א"ש רק דסיים שם והוה כע"מ אחת בכמה העלמות ולדידי הל"ל בשתי שגגות:

רד"ה היודע שהוא שבת. ואע"פ שחזר וכפלה כו'. פירש למתניתין כרבה בכריתות ספ"ג דשבתות לאו כגופיא דמיין לר"ע ולא כר"ח שם דשבתות כגופיה דמיין לכ"ע וחייב על כל א"מ של כל שבת ושבת קאמרה מתניתין והרמב"ם פסק כר"ח ועיין ברא"ש פרק הפרה ססי' ה' ואולי משום דפשטה דמתני' דייקא כרבה כדאמר שם מנא אמינא לה דתנן כו' ואלו חייב כו' של כל שבת ושבת לא תני ואביי נמי כוותיה ס"ל בזה ע"ש:

דף סח.

תד"ה וגבי. ועוד כלל אחר אמרו כל שאינו מאכל כו'. נראה מהמרש"א שהוא הגיה כן וע"פ הגהתו הדפיסו כן בהתוס' והשמיטו הנוסחא הישנה הנכונה שהיא כל שהוא כמו שמבואר בכ"מ פ"ז מהל' שמיטה סוף הי"ד בשם הר"י קורקוס ובתוי"ט ע"ש:

תד"ה והא. תימה למה ישנה בראשון כ"ג כו'. לע"ד יל"פ דהקושיא הוא דליתני בכלל השני גדול מפני שכלול בו ב' דברים ובראשון אינו אלא דבר אחד (עי' בתוס' סדה"ק) ומדוייק לישנא דהש"ס דגבי שבת ושביעית קאמר משום דקבעי למיתני עוד כלל אחר מפני דבא לתת טעם על כלל הראשון דתני ביה גדול אבל גבי מעשר אמר דקתני כלל אחר (ול"ק מלת עוד) מפני דקאי עליו גופי' דליתני ביה גדול:

תד"ה ואלו. ואינן רק ח' אילנות דחשיב בפ"ק דפאה. עי' (ר"ה טו:) תד"ה נהגו שכתבו בס"ד ושמא תנא ושייר ולשון הר"ש שם בפאה ומיהו ע"כ לא כולהו חשיב כו' וצ"ל תנא ושייר:

בא"ד וכתיב כי תחבוט זיתיך כי תבצור כרמך. עי' חולין (קל א) ילפותא דחיוב פאה בהם והתוספות קצרו וסמכו על היודע:

דף סח:

רש"י ד"ה [**ליתני היודע. וזדון מלאכות חייב כו'** כצ"ל. ומלת הרבה למחוק] :

רד"ה הריני מוסף ע"ד. לדרוש גז"ש. מלשון הגמ' מוכח דאינו אלא ב"מ וכן הוא עצמו לקמן בד"ה מ"ט דמונבז ק"ל בנין אב וג"ש דנקיט כאן ל"ד וכן במשנה בביצה (יב:) מצינו לישנא דגז"ש ופירש"י ל"ד:

[**רד"ה מ"ט דמונבז. דהא שוגג חילוף כו'** כצ"ל] :

דף סט.

גמרא אשר ל"ת בשגגה ואשם. בש"ס החדשים סבבו תיבת בשגגה למיותר ושגגה היא כי כן כתיב בשעיר נשיא וכ"ה בכה"מ שציין במהש"ס ובת"כ:

שם אלא לרשב"ל כו' דידע לשבת במאי. לכאורה קשה הא איהו ס"ל כמונבז לעיל ולדידיה שגגת קרבן גרידא הוה שגגה וא"ל דמתניתין אתיא כוותיה כהלכה ול"ל לאוקמיה כר"ע דלא כהלכתא ונראה מזה סיוע למש"כ הכ"מ בפ"ב מהל' שגגות הל"ו דלהלכה לא ס"ל לר"י ולר"ל כמונבז או בתר דשמעו הדרי בהו:

רש"י ד"ה סד"א. נמי קאי ר"י במילתיה כו'. וכ"מ לישנא דהכל מודים ולכאורה לסברת הס"ד משום דחדוש הוא ה"א דשגגת קרבן שגגה היא אף לר"ל איצטריך:

דף סט:

גמרא ואמר אביי כו' מ"ד מיתה במקום כרת כו' רבא אמר כו'. כאן החליפו שיטתם ממה דפליגי (בכתובות ל') אליבא דרנב"ה ע"ש:

[**שם מ"ס כברייתו של עולם ומ"ס כאדם הראשון**. בר"ה (י:) דאר"א בתשרי נברא העולם הכוונה על אדם הראשון כמש"כ שם בשם התוס' והר"ן אך מצינו רבות שהלשון שוה והכוונות מתחלפות] :

דף ע.

[**תוד"ה אם. וא"ת כו' וי"ל כו' ומות יומת דברה תורה כלשון בני אדם**. לכאורה י"ל דאיצטריך לדרוש דאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו בכל מיתה כמו דדרשינן בסנהדרין (מה:) מות יומת דרוצח. ומשם אין ללמוד דהוויין שני כתובים הבכ"א כדאיתא שם וע"ש בתוס' והא דקאמר אם א"ע כו' דא"כ יהיה מיותר קרא דכל העושה כו'] :

תד"ה יכול. ופירש בקונטרס הואיל ומנינא לא אתא אלא לחילוק כו' כצ"ל:

דף ע:

גמרא ושמואל אחת שהיא הנה כו' למ"ל. הן גם לר"נ ע"כ למ"ל מדיליף מלא תבערו א"כ ס"ל לשמואל בהא כר"נ ובדרשה דל"ת ס"ל כר"י ומה שחדש דרשה דמחלליה כו' דלא כחד אינו קושיא כיון דהדין דחילוק מלאכות אמת ומקובל יוכל אמורא להסמיכו על מקרא חדש אשר לא שערוהו התנאים כמו בפק"נ שדוחה אה"ש (ביומא פ"ה) ובפרי עץ הדר דהוא אתרוג (בסוכה לה) וכן בכ"מ ובזה לא נצטרך לדה"ת בכאן אך לכאורה סתירה למש"כ (מב"מ ס"א) דפריך שם והא תנא נאמר קאמר ופירש"י והיכי פליג אמורא אתנא כו' ע"ש אבל יל"פ דל"פ שם רק כיון דתנא יליף מגז"ש ואין אדם דן ג"ש אא"כ קבלה מרבו הל"מ א"כ ע"כ מפשטיה דקרא לא שמעינן ליה ודו"ק שם:

דף עא.

גמרא אבל נודע לו על קצירה של כו'. ורצה לומר גם על הטחינה שעמה וסמך על ריש דבריו וכן לא אמר כאן וחזר ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת מטעם דאמרן עי' מה שכתבתי פרק ב' דפאה מ"ז:

שם מב' מינין פטור צריכא למימר כו'. ק"ל (דבהוריות ג) מיבעי לן אם מצטרפי חלב ודם בהוראת ב"ד וכן בב' ידיעות אף על גב דליחיד לא מצטרפי משמע דהתם קיל יותר להצטרף ואפילו הכי מיבעיא לן שם נמי חלב הקיבה והדקין אם מצטרפין משמע דליחיד ודאי אינו מצטרף וע"ש עוד (ז ב כה"ג) וא"כ נימא דלזה תכוון המשנה ר"ל לב' מיני חלב וגם לכאורה ה"נ דכיון דלמ"צ ה"ה נמי דמחלקין וא"כ אדאשמעינן בסיפא דרישא חלב ודם הל"ל רבותא טפי בחלב וחלב אבל ד"ז צ"ע דמשמע (בסנהדרין סה) דדוקא לאוים או מיתות מחלקין והא ל"ק מדוע לא אשמעינן דתמחויין מחלקין כיון

דמוקי כר"י די"ל דחלב ודם איצטריך דאפי' בתמחוי אחד [מחלקין. וזה קצת נגד התוס' ד"ה מכלל] :

רש"י (ברה"ע). עי' מהרש"א ותירוצו אינו מובן כיון דמ"מ משכחת לה גם לר"ל ל"ט חטאות א"כ מאי מקשה עליו וכי מלישנת דריו"ח שאמר בהעלם א' יקשה ליה:

[**רד"ה טחינה. דאיכפרה בגרירה דקצירה שעמה כו'**. כ"נ דצ"ל] :

רד"ה חלב וחלב. והפסיק ביניהם יותר מכדי א"פ. ובדבור שאח"ז וכגון שלא שהה מתחלתו כו'. בס' ב"א יצא לחלק דאכילת איסור אין מצרף עד שלא ישהה כו' מתחלת אכילה כו' אבל לגבי אכילת מצוה מצטרף אם לא שהה בינתיים אף אם מתחלת אכילה כו' שהה יותר מכדי א"פ ובזה ישב דבורי רש"י שלא יסתרו אהדדי ע"ש אבל דבריו מופרכין מהירושלמי פ"ג דשבועות הביאוהו הרי"ף והרא"ש שלהי פסחים שבועה שלא אוכל מצה בלה"פ לוקה ואוכל מצה כו' ולדבריו אמאי לוקה משום ש"ש הא מהני שבועתו לענין שישהה מתחלת אכילה עד סופה יותר מכא"פ ומכ"ש לשיטת הרמב"ן והר"ן הביאה המל"מ בפ"ד מהל' שבועות דחצי שיעור בשבועה היתר גמור:

דף עא:

גמרא שאכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית כו'. מפרש"י משמע דאפילו נתכפר גם כן קודם שנודע לו על הח"ז מ"מ לא מצטרף להח"ז האחר שבהעלמתו:

דף עב:

גמרא ואלא דחזי אנדרטא כו' ואי דלא קבליה עליה באלוה. ר"ל דשגה בו שהיה סבר שהיא צורת ע"ז והשתחוה לה אדעתא שהיא ע"ז והיינו בלא מתכווין שלא נתכווין להשתחוות לאנדרטא לשם אלוה וקאמר דלאו כלום הוא דאדעתא דהכי שהיא אנדרטא לא קבל עליו לאלוה:

תוס' ד"ה עד כאן. דאם לא נודע לו מעולם כו' כצ"ל:

דף עג.

במשנה הזורע. הן אף כ"ז שלא נשרש כמאן דשדי בכדא דמי. עי' (מנחות סט) מ"מ כיון דע"י זריעתו עתה ישרש אח"כ חייב כמו אופה וצולה דחייב אע"פ שנאפה ונצלה אח"כ מאליו (וע"ש סוף ד' נ"ו ונ"ז) והנה אם לקט הזרע קודם שנשרש נראה דפטור למפרע על מה שזרע כיון דלא נתקיימה מחשבתו וד"ז יש ללמוד מבעיא דרבב"א ברישׁ מכילתין דאם רודהו קודם שנאפה פטור**) וגדולה מזו משמע בתוס' ק"ע בירושלמי דפרקין (ד'

כח א דפוס דעסוי) בד"ה כל דבר דאם עקר דבר מגידולו אם שוב שתלו אח"כ פטור וזה ודאי ל"נ כלל דכיון דכבר גמר מלאכת העקירה. [וזה דומה למש"כ הרא"ש בפ"ב דביצה ססי' י"ז ע"ש] . משא"כ הכא היכא דלא נשרש עדיין לא נעשה כלום דכמאן דשדא בכדא דמי והנה בזורע משמע דחייב אף דההשרשה לא תהיה אלא בחול עמש"כ בפ"ב דכלאים מ"ג וכן הנוטע חייב אף דזמן קליטתו נמשכת ע' בפ"ב דשביעית מ"ו ומזה נ"ל דכן האופה בשבת עם חשיכה חייב אף דאין שהות שתגמר אפייתו בעו"י:

שם המולחו והמעבדו והממחקו כו' כצ"ל. וכ"ה ברי"ף ורא"ש ולקמן (עה:) בפיסקא בגמרא ותיבת את עורו ליתא:

שם המכבה והמבעיר. התוי"ט כתב דלהכי איחר מבעיר למכבה משום דבמבעיר איכא למ"ד דא"ח חטאת והוא ר' יוסי דא"ל הבערה ללאו יצתה מוכח דס"ל דבכבוי גם ר"י מודה ושארי הגאון המפורסם מו"ה מנשה בן פורת מאילייא ז"ל באלפי מנשה נסתפק בזה ולכאורה מדברי התוס' בביצה ר"ד (כג) נראה דכבוי ג"כ אינו אלא בלאו לר"י מדהוצרכו לחלק ביניהם מטעם דהבערה ישנה לפעמים לצורך או"נ כו' ע"ש וכן הבין דבריהם בס' משכיל לאיתן (בפסחים צג:) ע"ש אבל בס"פ ספק אכל מוקמי אמי ב"א ורחב"א לת"ק דברייתא שם דאמר המחתה גחלים בשבת חייב חטאת (אחת אע"פ שהוא מכבה ומבעיר) כר"י דאמר הבערה לל"י הרי לך בהדיא דבכבוי מודה וכ"נ מר"י גופיה לעיל בפרק ב"מ דפוטר בכולן חוץ מה"פ שהוא עושה פחם משמע דמודה בה לת"ק דחייב חטאת שוב מצאתי להת"י שם כדברי והביא גם כן להא דכריתות:

רש"י ד"ה האופה. חוץ מחורש דבכ"ש. ואף הזורע בכ"ש (רמב"ם פ"ח הל"ב):

בתוי"ט ד"ה אבות. וכ"ש לב"י כו' דכל תופר א"ח על הקשירה כו'. ע"ש בב"י דלכן לא מחייב משום דמיירי דלא עשה אלא קשר א' וא"כ אדרבה לא א"ש לישנא דארבעים כיון שזה לא נקרא קשר גם מה שתלה זה בב"י ע"ש דהוא לא חידש מידי רק הביא דברי הר"ן והסמ"ג גם סתירתו מהא דחלתה אינה סתירה דאולי דרכה היתה להעשות בב' קשרים דלצורך החזקת התפירה לא היה נצרך לקשר דע"כ לא בעינן ליה אלא בב' תפירות לבד כמ"ש הרמב"ם פ"י ה"ט:

דף עג:

גמרא מנינא ל"ל אר"י כו'. עפרש"י (ועמש"כ לקמן בר"ד הסמוך) וק"ל מנ"ל לר"י הא ויהיה מוכח דשגגת כרת שמה שגגה או דאתיא כר"ע דתחומין דאורייתא לעיל (סט) דילמא מנינא אתי לאפוקי מדר' יוסי דאמר הבערה לל"י ואינה נקראת אב מלאכה

(פסחים ה:) ושלא תאמר דסמי מכאן המבעיר להכי תני מנינא כדאיתא כה"ג בריש כריתות ועמש"כ בריש תרומות ועוד השתא ידעינן להוציא המולח או המעבד ולעייל שירטוט אבל אי לא הוה תני מנינא מנא הוה ידעינן דנצרך לעייל אחרת במקומה וכן פן לא נחשוב זורה ובורר ומרקד לתלתא ואולי דכ"ז ידעינן ממנינא דסיפא והגמרא אמר שם לאפוקי מדר"י דמוסיף וה"ה דהמ"ל לאפוקי מדר' יוסי דמגרע או דלא נגרע אנן כדאמרן:

שם האי מאן דקניב סילקא כו' ואחת משום זורע. ברי"ף ורא"ש הגירסא נוטע ונכון:

שם היינו זורה היינו בורר כו'. **כ"מ דהויא במשכן כו'.** וע' בהרע"ב שהוסיף א"נ לפי כו' ותמוה לפרש טעם אחר מהש"ס ואולי א"נ ט"ס הוא ובא ליישב בזה מדוע ל"ח ג"כ השובט והמדקדק דחשבם ר"י לקמן (עה ב' וערש"י שם שיישב בטוב) והוא מחלק דשם באמצע מלאכת המסיכה והאריגה הוא שובט ומדקדק לתקן יפה המסיכה והאריגה אבל הכא הוה בזה אח"ז:

רש"י [ד"ה **שאם עשאן. חייב כמה חטאות עליו.** עמש"כ לקמן ע"ד] :

רד"ה דקטל אספסתא. וקוצרין אותה ג"פ בחדש כו'. עיין (ב"ב כח:):

רד"ה מתקן. כמו מוציא אה"מ לקוברו א"צ כו' ולא למת כו'. נ"ל דצ"ל לחוץ תחת לקוברו ע' לק' (צ"ד רע"ב) ובפירושו שם:

רד"ה המנפץ. פשתן בגבעולין. לשון הר"ן מגבעולין:

תוס' ד"ה וצריך לעצים. ע' מהר"ם שדבריו תמוהים מאד ובגה"ש מקשה דמשמע מדבריהם (לדידי אינו מוכרח) דלר"ש פשיטא דניחא מהא דלקמן (קג) ע"ש ולי קשה מלקמן (קיז) כגון דלא קבעי ליה לעור ופריך והא מודה ר"ש בפ"ר ול"י אלמא דאף לר"ש כה"ג חייב:

דף עד.

רש"י ד"ה שכן עני. ע' כה"ד ובמהר"ם שכתב דאפשר דס"ל לרש"י דאי עביד כתישה בהדי דש חייב שתים וכ"נ להדיא כוונת רש"י כאן אבל זה תמוה דהא אמרינן לעיל מנינא ל"ל אר"י כו' ופירש"י ובא להודיעך כו' חייב כמה חטאות עליו (ונ"ל שהלשון מסורס וכצ"ל כמה חטאות חייב עליו ולשונו לעיל (סט) לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת א') ועי' בסוף הסוגיא (עה ב') לאפוקי מדר"א כו' לאפוקי מדר"י ובפי':

דף עד:

רש"י ד"ה חכמה יתירה. כדכתיב וכל אשה כו'. נראה דט"ס הוא וצ"ל וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה עי' לקמן (ר"ד צט):

רד"ה קושר ע"מ להתיר. דתנן כ"ק שאינו ש"ק אח"ע. הוא לקמן (קיג):

דף עה.

גמרא א"ר מ"ט דרבנן קסברי אין דישה אלא בג"ק. ק"ל דמ"מ ליחייב כיון דהוה במשכן בחלזון עצמו וכמו שחייב בצידתו מה"ט גופי' דמצידת תחשים אין ללמדו דהא הם נקראים ג"כ ג"ק לגבי חלזון עי' תוס' לעיל (עג:) ד"ה מפרק וע"כ צ"ל כן לדעת רש"י והרמב"ם בפ"ח ה"ז דמפרק תולדה דדש וחולב אמרינן שחייב משום מפרק וכן חובל לדעת הרמב"ם שם ואע"ג דפסק דאין דישה אלא בג"ק:

רש"י ד"ה טפי ניחא ליה. וכי מודה ר"ש במידי דלא איכפת ליה כו'. בחדושי הגרע"א ז"ל תמה עליו מלקמן (קג) ותימה דזהו קושיית התוס' רק שהוסיף פירש"י דשם:

רד"ה שוחט. בחניקה נמי סגי. נראה דאף לרי"ש (בחולין יז) דבשר נחירה לא אישתרי כלל (לבד שאפשר לומר דהיינו דוקא מאהל מועד ואילך) וא"כ יאסר לחנוק משום בל תשחית (עי' ט"ז יו"ד קיז סק"ד) מ"מ כיון דלצורך המשכן היה די בחניקה וא"כ לא היתה השחיטה משום משכן אלא מפני ד"א שהוא ב"ת:

תוס' ד"ה הצד. דרכו לפרכס כו'. עי' מהרש"א שהקשה דת"ל דבנטילת נשמה דחלזון לא ניחא ליה ותמוה דהא התוס' איירי השתא אליבא דריו"ח ולדידיה לא ס"ל הך סברא דרבא ובעיקר קושייתם דל"ל הצד. לכאורה נצרך לאשמעינן דהוה במינו ניצוד וחייב לכ"ע אף לרבנן דפטרי לק' בס"פ האורג בצד צרעין ויתושין ולהרמב"ם שהבאתי שמה פטרי אפילו בחגבים וכן אפילו לר' יהושע דפוטר בפרעוש בר"פ שמונה שרצים או דאשמעינן דסתמיה הוה לצורך משום ציבעיה וחייב אפילו לת"ק דר' יהודה וע"ד שפי' בעצמם בר"פ שמונה שרצים:

דף עה:

גמרא ארחב"א ג"ד סח לי רב אשי. הגרי"ף הגיה אסי ואינו מוכרח כי היה ג"כ רב אשי קדמון ולעיל (ס' ב') בעא מיניה ר"ה ועסה"ד:

רש"י ד"ה ועייל שירטוט. עי' כה"ד אבל הרמב"ם בפי' ובחבורו ספי"א מפרשו כשירטוט דבכל הש"ס דהיינו שמשרטט לצורך הכתיבה:

דף עו.

ד"ה לחים. דלחים לא חזו לגדי. אף דהיה חזו י"ל כיון דחזו גם לאדם אין מאכילין אותם לגדי עי' לקמן (עח) וברש"י ד"ה רפואתו ל"ש ושם ע"ב בד"ה קלף במתניתין (וע"ט א) בתד"ה כדי וכן הרמב"ם בחבורו לא כתב רק מפני שהן אוכלי אדם:

דף עו:

במשנה חוץ מקליפתן וגרעיניהן. לכאורה מזה סתירה להתוספות בברכות (לו רע"ב) וע' בהגר"א ז"ל או"ח סי' ר"ב ס"ק ח':

ד"ה ולא נאמרו. וס"ל לר"ש כו' כדאמרי' כו' דל"ל לר"ש כל שא"כ כו'. ע"ש דאריש כל הכשר כו' אמרי' דלא כר"ש אבל אסיפא דכל שא"כ כו' אמרי' דלא כרשב"א ומשמע אדרבה דכר"ש אתיא וע"ש בתוס' ואפשר דהאי כדאמרינן כו' שב למעלה ור"ל דל"ל הא דאמרינן בפירקין דלעיל דמחייבא דל"ל לר"ש כל שא"כ כו' וכאן חזר בו מפי' דשם ומפרש למצניעיה דבדברי ר"ש היינו שהצניען ממש וממילא גם סיפא דשם לא אתיא כוותיה וזה לא איצטריך הגמרא לאשמעינן דכיון דכבר אייתי דבריו דגם המצניע בעי שיעורא פשיטא דל"א סיפא ג"כ כוותיה והוסיף רק לומר דגם כרשב"א ל"א הסיפא:

[**תוד"ה אף אנ"ת. ועוד דמשום האי טעמא כו' חשוב ומחייב בפחות כו'.** ק"ל דלפ"ז מאי מייתי ראיה מהא דשאר כל המשקין ברביעית דלמא שאני יין הואיל דחזי לכוס של ברכה לא בעינן ביה שיהיה רביעית אף לאחר שימזגנו דכוס של ברכה לא בעי רביעית ועי' לקמן תד"ה ועוד] :

דף עז:

[**רש"י ד"ה קמצא. ול"נ דקמצא נמלה.** עמש"כ בהגהותי לברכות (נד:)] :

דף עח:

במשנה קלף כדי לכתוב עליו פ"ק שבתפילין. ק"ל לדעת הי"מ שבתוס' (מנחות מב:) ד"ה עד. דבקלף של תפילין כ"ע ל"פ דבעינן עיבוד לשמה וכ"כ המאור בפ"ק דסוכה ה"ל לתנא להתנות שהיה מעובד לשמה ועוד קשה לי לדעת הרמב"ם דבמזוזה ל"צ עיבוד לשמה מאי פריך הגמרא לקמן (עט:) ורמינהו קלף כו' כדי לכתוב עליו מזוזה נימא התם דלא עיבדו לשמן והוה א"ש גם סיפא דברייתא דתני קלף כו' פ"ק שבתפילין דר"ל אם היה מעובד לשמה ולא לשנויי בדוחק דה"ק כו' ע"ש. [ונ"ל ליישב דרש"י פי'

דאיידי דדמיו יקרים לא עבדי מיניה קשר מוכסין וכ"כ התוס' לקמן וק"ל דמ"מ כי אין בו כדי לכתוב פ"ק שבתפילין אמאי פטור הלא מעתה כיון שא"ר לתפילין ע"כ ישמש בו לד"א ולחייב בכדי קשר מוכסין וכ"ת דאכתי ראוי לדבק או לתפור אליו חתיכת קלף עד שישלימנו לשיעור פרשה קטנה דהא כתב התוס' בסוטה י"ח ד"ה כתבה דלא מהני תפירה ועיין בתשובת הגרע"א סי' י"א ע"כ נלענ"ד דהטעם דא"ח בכדי קש"מ הוא מפני דע"כ מיירי דעבדו לשם תפילין וא"כ אסור לעשותו לקש"מ משום הורדה מקדושה וכן הברייתא ע"כ ג"כ אירי במעובד לשם מצוה דאל"כ לחייב בכדי קש"מ ודו"ק] :

שם שהיא שמע ישראל. התוי"ט דקדק ל"ל לפרושי שהיא שמע דזיל קרי כו' ותירץ דבא בזה לפרושי טעמא מדוע יתחייב בזה השיעור הלא ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זא"ז כו' ולכאורה מה יושיענו זה אכתי אף לזאת חסר לו עוד דיו וקולמוס וכן לרוב דברים שחשיב במשנה אין די בהם לבדם בלתי הצטרפות דברים זולתן ובר"פ פריך אביי מים בכד ומצטרפין והשיב לו רבא מידי דחשיב בעינן וה"נ הא חשיב ופי' רש"י דחזי לצרופי ביה מיא וי"ל דע"כ ל"א דחזי לאיצטרופי אלא אם חסר לו דבר אחר שנצרך לתכליתו אבל לא אם הוא בעצמו חסר השיעור דאל"ת כן יתחייב על כל פחות משיעור. [ומדברי התוס' לעיל (ע"ו ב') ד"ה אף אנן נמי תנינא לא משמע כן] ול"נ ליישב ע"פ משנה (בקדושין סב:) קדשתי את בתי הקטנה כו' כולן אסורות חוץ מן הגדולה שבגדולות דר"מ וה"נ איכא למטעי דפ"ק היינו קטנה מהגדולה ואף לאביי שם דבכת אחת כו' קטנה קטנה ממש נראה דכאן דומה לב' כתות דקדש והיה כ"י כמו כת א' ושמע והיה א"ש כמו כת הב' ומכ"ש לשטת ר"ת בסדר הנחתן בבתים דקדש והיה כ"י בצד א' ושמע והא"ש בצד הב':

שם כדי לסוד קטנה שבבנות. ובגמרא (פ:) תנא כדי לסוד אצבע קטנה שבבנות ותמיהני על הרמב"ם בפי' והרב אחריו שלא בארו זה ולעיל בר"פ גבי שמן כדי לסוך אבר קטן בארו יפה ונ"ל ראיה לפירש"י שם דאבר קטן היינו אחד מפרקי אצבע קטנה ולא כפי' הרמב"ם אצבע קטנה מדהתם תני אבר קטן (עי' בפ"א דאהלות מ"ח) והכא אצבע קטנה ש"מ דחלוקין מהדדי:

שם רי"א כדי לעשות כלכול. לקמן בפיסקא בגמ' איתא כדי לסוד כלכול וכ"ה בנזיר וכ"ה ברא"ש:

[**שם בגמ' רבנן סברי אסור לשהות שטר פרוע**. מה שהקשה בגה"ש דהא חזי ליה למחוק כו' לפמש"כ לעיל בד"ה שהיא לק"מ דהכא הוא בעצמו חסר תיקון:

רש"י ד"ה פטפוט. רגל למקום מושב הכור. וכ"ה בפי' הרמב"ם והרע"ב אבל בגמרא איתא פטפוט כירה קטנה] :

תוס' ד"ה תחת. ואע"ג כו'. לכאורה אין כאן קושיא דהא חזי לנכרי עי' לקמן (צ:) תד"ה שמצניעין ולעיל (עז) תד"ה ועוד בסה"ד וכמו ניר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין אף שהוא אינו מוכס וכן רובן כיוצא בזה ועמ"ש לקמן ספ"ט:

דף עט.

גמרא התם בבישולה. ועפירש"י וק"ק חיפה דהיינו מליח במאי איירי אי ביבש אפילו קודם מליחה נמי (והתימה על הרמב"ם בחבורו שלא הביא זה דיבש אפילו קודם מליחה שיעורו בכדי קמיע וכן התוי"ט פי' במתני' דעור היינו דמלוח הא איכא לפרושי אפי' קודם מליחה וביבש) ואי בלח א"כ משמע דדרך למלחו בעודו לח תהדר הקושיא למקומה דה"ל לשעוריה בכדי קמיע:

תד"ה כדי. ס"ל כר' אלעזר. כצ"ל בלי יו"ד וכן בסמוך לקמן:

דף עט:

תוס' ד"ה קלף. כמו דוך פלן. (ברכות יח:) וש"ד:

תד"ה תפילין. דדוקא על נייר מחוק פסיל ס"ת במס' סופרים כו'. עיין לקמן (קטו ב) תד"ה מגילה ובמש"כ שם:

בא"ד וא"ת נייר שאינו מחוק כו' כדפסלינן מגילה וסוטה כו' ונראה כו' דקתני במגילה וסוטה כו' כצ"ל. ועי' בתוס' שציינתי בסמוך:

תד"ה הא. או אם היה פ' והא"ש בראש העמוד יכתוב כו'. לכאורה תמוה דא"כ יהיה שלא כסדרן דפסול בתו"מ ועי' בט"ז יו"ד סי' ר"צ:

דף פ.

גמרא [ה"ק **ואם קדם והגביה כו' נעשית ראשונה כמי שקלטה או שנשרפה**. פירוש דפטור מטעם דבעידנא דאפקא לבתרייתא ליתא לקמייתא דלצטרפי וכדאמר לעיל לענין חסרה ורש"י דתלי לה בהא דקלטה כלב דס"פ הזורק תמוה דהתם הוא מטעמא דלא נעשית הנחה מכחו] :

תד"ה אם. וא"נ לר"י דלעיל (הוא ע"ח א') תנא כו'. הא דלא אקשו ממתני' דר"פ המצניע. המצניע כו' ולרפואה כו' חייב בכ"ש (והא ל"ל דניחא להו לאקשויי דרשב"א אדרשב"א דהא הם פי' שם דהך רשב"ג אמרה) הוא משום דא"ל כ"ש לאפוקי מגרוגרות (וכמו דאיתא שם בגמרא) ולעולם עד דאיכא שיעורא דרפואה ומהא דהקשו נ"ל ג"כ ליישב דהתם במצניע סתם (מחמת שהוא חביב עליו כדפירש"י לעיל ע"ה ב במתני' וזה דלא

כדמשמע מהמל"מ בפי"ח הכ"א ע"ש) אבל הכא דפריש לרפואה עד דאיכא שיעורא דהיינו כדי לכחול עין אחת:

דף פ:

[**גמרא שמן זית שלא הביא שליש** כצ"ל. וכ"ה בכה"מ שמצויין במסה"ש ונראה שנקרא מור ע"ש שהוא מר ביותר כמש"כ הרמב"ם והרע"ב בפ"ח דמנחות מ"ג] :

שם אמר קטיל ר"ב לברתי. הגרי"פ הגיה אמרי ולכאורה אינו מובן ונראה שהיה לפניו הגי' לברתיה (וכ"ה בס"א) אולם עכ"ז אינו מוכרח להגיה לפי דרכי הלשון (ויותר מזה מצאנו במנחות (ריש קד) דאמר ר"ב על עצמו וההוא גברא וכן בד"ט) ואולי מפני דהעו"ג לא הוה ק"ל רב:

[**שם מוחתיה באנדיפי וא"ל כו'**. ומלת ומית ליתא בע"י] :

במשנה ונתונה באלפס. הרמב"ם פי' באלפס שהוחם כבר וכ"פ בפ"ה דכלים מ"ב והעקר חסר מה"ס ולעד"נ דסתם אלפס הוא של ברזל כמש"כ התוי"ט שם בפי"ד מ"ד וזה ידוע דברזל מתחמם מהר יותר מחרס:

גמרא קלקולו זהו תיקונו. כעין זה (בתענית יז ובסנהדרין כב ב):

דף פא.

גמרא ת"ר חפי פותחת כו'. הוא בתוספתא דכלים ב"מ פ"ג ובתוס' שעם פי' ז"ז הגי' ושבגל אפי' קבען בפותחת כו' (ובתוס' הנדפסת אחר האלפסי הגירסא משובשת) ולגי' זו מוכח שלא כפי' התד"ה חפו בסופו ע"ש במהר"ם אך נראה דעפ"י הגהת הז"ז נדפסה כן וכ"נ שהיה גי' רש"י כאן:

שם מדוכה קטנה ש"ב כו'. הגרע"א בחדושיו פי' דהוה מוקצה מחמת חסרון כיס כמו קורנס של בשמים לקמן (קכג) ועל פירש"י תמה דהא כלי שמלאכתו לאיסור מותר לצורך גו"מ הנה תמיהתו כבר קדמו הר"ן ולפירושו ה"ל להר"ר מפרש"י עצמו שם ד"ה הני נמי שפי' עלי ומדוכה ע"ש אבל באמת נראה דאביי ורבא שם ע"ב (ובדף קכד א') לא ס"ל האי סברא במדוכה אביי מדמקשה לרבא מינה ורבא מדאיצטריך ליה לתרוצי מחמה לצל וע"ש במהרש"א בתד"ה איתיבי והא דפסקו כה"פ שמה בקורנס ש"ב דקפיד עלוי' צריך לחלק דמדוכה שאני דאפשר להשתמש בצדה החיצון לתשמישין אחרים ולא קפיד ע"ז:

שם שקנח בו חברו. רש"י פירש דאסיד וחרסית נמי קאי לפי הגי' בברכות ובע"י כאן והמקנח בצרור כו' ודאי משמע דלא קאי רק עליו ולפירש"י קשה מדוע חשיב להו בתלתא דע"כ הני לאו דוקא מדפריך מינייהו אמדוכה:

רש"י ד"ה והא קיי"ל. גבי גמי לעשות טלאי כצ"ל:

רד"ה כזית. שהגדולה פוחסת כו'. והוא מלשון פחסה (בע"ז נג) במשנה ופירש"י מיעכה ובגליון בשם מהר"ם בר"ן איתא פוכסת בר"ן שלפנינו איתא פורסת:

רד"ה ליסתכן. דא"מ עמוד החוזר כו'. הוא (בברכות כה) וש"נ:

תוס' ד"ה חפי. דקתני סיפא דהכא כו' וחותם של אלמוג ר"נ מטהר. הן בתוספתא שעם ז"ז הגי' טמאה ור"נ מטהר ונראה שהוגה כן עפ"י הגר"א ז"ל:

דף פא:

גמרא אמר אביי פרפיסא הואיל ואתא לידן כו'. כה"ג אמר נמי בספ"א דביצה. ובב"ק פ"ט. ובב"מ טז ב' אמרה כן סתמא דגמרא (ובשבועות מח) אמר כן ר' אמי [וביבמות (כב) אמר כן ר"נ] :

תוס' ד"ה וחכמים. משום דסברי ל"נ עצים אלא להסקה. כן פרש"י שם בביצה והתוס' השיגו עליו שם ופירשו טעם אחר ע"ש:

תד"ה והאר"י. ופלוגתא בפ"ב דביצה רי"א כה"כ כו'. ע"ש דת"ק מחמיר טפי ואוסר אף בעגלה וא"כ אין מחלוקת אלא סתמא כר"י ועי' לעיל (מא ב) בתד"ה מיחם וכן לשון התוס' (ביבמות מב ב) צ"ע:

דף פב:

תוס' ד"ה למשמשיה. משמע דאי לאו כו' [**הוו מטמא כע"ז**. בכ"ף צ"ל] . עיקר הגהתי הוא במס' ע"ז:

דף פג.

רש"י ד"ה הן ולא הסיטן. קס"ד כו'. ולא כשאר הסיטות שבהש"ס דמשמעו שהטמא הסיט האחרים. אנכי תמה דהלא מצינו הרבה שם הסיט על הטהור שהסיט אהט"מ ברפ"ה דזבים המסיט את הזב ובמ"ג שם חוץ מן המסיט דר"ל דוקא אם אדם הסיט את הנבלה דכל טומאות המסיטות טהורות כדלקמן ובסוף המשנה שם ואדם בזמן שהוא מסיט וכן עוד שם במ"ו ז' ח' ולולי פירושו הנל"פ דגם למסקנא לתירוצא דר"א פי' הסיטן

היינו שהוסטו ופי' הן היינו שהסיטו וא"ש דמפרש תחלה הן המוקדם ואח"כ הסיטן המאוחר דלפרש"י מפרשם שלא כסדרן וגורס בברייתא הסיטן ולא הן ודו"ק:
רד"ה מתקיף לה. אי רבה כו' שהסיטום אחרים כצ"ל:

דף פג:

רש"י ד"ה טהורים. דתנן כל שהזב כו' חוץ מן הראוי למו"מ והאדם כצ"ל. והוא בזבים פ"ה מ"ב:
בא"ד דכי כתיב משא הזב באדם כתיב. בגה"ש העלה בצע"ג פירש"י בנדה ע"ש ואנכי ל"י מהו העיון הגדול דפי' דשם הוא שיטת ר"ת בתוס' (עירובין כז) בד"ה כל שהזב ואי משום דסותר א"ע זאת תמצא בפירושו הרבה:
שם גמרא שהרי כמה שנים נשנית משנה זו. פירש"י של מס' כלים דתני בה ספינת הירדן טמאה וכן התוס' לקמן בריש הדף כתבו בסה"ד ממתני' דכלים דתנן ספינת הירדן טמאה ואנכי בעניותי לא מצאתיה במשנה ואדרבה מצינו סתם משנה (בכלים פ"ב מ"ג) דספינה של חרס טהורה וזה דלא כחנניא וא"כ אף של ירדן טהורה וכן סתם מתניתין דילן דלאו ר"ע קאמר לכולהו מניין דהרי בפולטת ש"ז ס"ל דתליא בעונות כמבואר בבריי' בגמרא ועיין לקמן (פו) בתד"ה (תני) לבד ראה זה מצאתי לפירש"י לקמן (קא ב) אתיא מתני' דאהלות אשר הובאת שם כחנניא דספינת הירדן טמאה אכן התוס' שם דחו פירושו ולפירושם אתיא ככ"ע וע' בר"ש שם לכן נ"ל דפירוש משנה זו שבכאן הכוונה על ברייתא דמצינו הרבה בש"ס שקראו משנה לברייתא לק' (קכג ב) בימי נחמיה כו' נשנית משנה זו (ובנדה כה ב) מעדותו של ר"נ נשנית משנה זו (ובב"ק צד ב) אר"י בימי רבי נשנת משנה זו וכן (בב"מ לג ב' ובבכורות ל ב ובהוריות יג ב) ועוד הרבה [וכ"כ הרשב"ם בב"ב קל"ח ד"ה יורשים היכא דאמרינן משנה היינו נמי ברייתא] ובזה לא נצטרך להגהת הגרי"ף (בזבחים צו ב) ברש"י ד"ה פשיט:

דף פד.

גמרא ולחנניא טלטול ע"י שוורים ש"ט אין דתנן כו'. ק"ל מדוע לא הביא ממשנה דשם רפט"ו דחשיב שם ר"י דרדור עגלה בין אותן דטמאין אע"פ שמקבלין ופי' שם הרע"ב דסבר טלטול עי"ש ש"ט ואף ר"מ מודה ליה בזה כדמוכח שם במשנה:
תוס' ד"ה ואמר. מהא דקתני כמטה טמאה כו' כצ"ל:

דף פד:

גמרא מי ל"ע דיחדינהו לאשתו נדה. ל"י מאי אירא לאשתו נדה הל"ל סתמא דיחדינהו לישיבה ואז היה ראוי ליטמא מדרס וממילא גם במת מק"ו דפכין קטנים ואיך יציל וכן לא הבינותי ס"ד התוס' במש"כ דאי ייחד טמא כו' דאע"פ שבמת א"מ טומאה כו' ומסופק ר"י בכך איך יתכן זה דכיון דיתטמא במדרס אף במת יתטמא מהק"ו הנ"ל:

רש"י ד"ה מי ל"ע. מה שהקשה המהרש"א דאם היה טמא מדרס מה שבתוכו ליטמא מן המדרס לק"מ דנ"מ לטומאת ז' והזיה:

תוד"ה מה (בסופו). מה לשאר כלים שכן נעשין אה"ט. עי' מה שתמהתי ע"ד בפסחים [י"ז א'] :

דף פה.

רש"י ד"ה והאיכא מקום (בסה"ד). אלא הפרש טפח. עיין לקמן בעבר הב' בתד"ה והאיכא בסופו שתפסו עליו בזה:

רד"ה בממלא. אבל המזרח כו' זורע מעט ויניח הפרש כו'. נ"ל דר"ל הפרש מעט אצל הקרנות וזורע כל רוח המזרחי והמערבי עד סמוך לקרן בהפרש מועט ונראה לסרס התיבות ושכצ"ל זורע ויניח הפרש מעט מכאן ומכאן ועי' מהרש"א והציור הנדפס רק גרעין אחד ברוחי מזרח ומערב הוא בשיבוש ונאות לפי' התוס':

תוס' ד"ה וקים. אבל קשה לרשב"א כו' דהשתא יש באלכסונה ז' כצ"ל:

דף פה:

גמרא שאני התם דאיכא שראכא כצ"ל. וכ"ה בתוד"ה איתיביה:

[**רש"י ד"ה על פני כולה. וזרעו מאחד המינין** (ר"ל משל צפון או משל דרום) או ממין חמישי. כ"נ דצ"ל ואף שאין הרחקה בין זרע השורה לזרע רוחי צפון ודרום אין כאן בית מיחוש כדפירש"י במתניתין וע"כ צריך לחלק בין זה להא דאמרינן אין ראש תור בערוגה:

תוד"ה אמר עולא. ר' שמעון אומר עד כו'. ובגליון צ"ל ר' ישמעאל. אמת שכ"ה שם לפנינו וכ"מ מדפליג עליה ר"ע שם אבל מדוע לא תיקן בדבריהם לעיל ד"ה דתנן:

בא"ד ותלם היינו שורה כו'. ר"ל דפתח בתלם וסיים בשורה ודברי המהרש"א בזה מגומגמים] :

תד"ה אריו"ח. בלבד שיהא ג"ט בין זרע קרן זה כו'. ואם כן הציור שלפנינו במלוי הקרנות הוא משובש ועי' מהרש"א:

דף פו.

רש"י ד"ה התם. דבעי מרובעת לאחשובה שדה כו' כצ"ל:
גמרא ומאן דמוקי כתנאי רישא רבנן. לכאורה לא אתיא אלא כרי"ש דאלו לר"ע לפעמים אף ביום הרביעי טמאה כגון אם שמשה בסוף יום א' קודם שקעה"ח טמאה עד סוף ליל ד' ופעמים אף בג' טהורה כגון אם שמשה בתחלת ליל א' טהורה כל היום ג' ולרבנן דארחב"א אריו"ח לקמן ג"כ בתחלת ד' לעולם טמאה ולפעמים כל היום עד סמוך לחשיכה וי"ל דלעולם כרבנן מצי אתיא דלדידהו יום הג' פסיקא דלעולם כל היום טמא ויום הד' סופו טהור לעולם:

דף פו:

גמרא לא מראש בסתר דברתי. בהגהת הגרי"ף דמצוה ליתן טעם מדוע לא הביא מקרא מוקדם אותו שהביאו רש"י ונעלם מכ"ת מה שהביא המהרש"א בח"א מהתנחומא ואנכי אוסיף עוד ע"ד דגם סיפא דקרא מעת היותה שם אני דרשו במ"ר ובתנחומא פרשה יתרו מיום שנתנה תורה מסיני כו':
שם ואת"ל כיון דאכלי כו' במעי בהמה מהו. נראה דר"ל כמו חתול וכדומה דאכלי ג"כ שרצים (עי' חולין טז ב) דאוקי ר"פ ברייתא דתני בה בהמה. בעופא וע"ש בפירש"י וכל שכן דחיה בכלל בהמה:
רש"י ד"ה דא"ל פרוזדור. בשר כותלי בה"ר כו'. ובחולין בר"פ בהמה המקשה פי' דפרוזדור היינו הירכיים וע' בנדה (פ"ב מ"ה) משל כו' והפרוזדור ובגמ' שם:
רד"ה משום חולשא דאורחא גרסינן. לכאורה הנ"ל להגיה דצ"ל לא גרסינן מדכתב לק' הדברים האלה נאמרו לו למחרת ביאתם כדאמרינן כל עליותיו בהשכמה היה כו' ול"ל כ"ז דת"ל משום חולשא דאורחא ואולי י"ל שבא לתת טעם מדוע לא א"ל בערב יומא קמא אחר שנחו קצת. ועי' ח"א:

דף פז.

רש"י ד"ה הא אמרן. וקרא דכתיב ביום השלישי כו' לימים שלמים כו'. לכאורה לפ"ז גם ליום השלישי יל"פ כן וכפי שדרש משה:
[**רד"ה משבבין. כמו וילך שובב כו'**. ולע"ד יל"פ מלשון כי שבבים יהיה עגל שומרון (הושע ח':ו') ע"ש פירש"י ור"ל כאן שמשברין לבו של אדם. אח"ז ראיתי ברד"ק שם שגם הוא הבין כן] :

דף פז:

גמרא ת"ש ויסעו מאילים כו' ואותו היום שבת היה כו'. ק"ל מדוע לא פריך מזה לראב"י לעיל דאמר למסען ונ"ל ליישב דהוא סובר דלא נצטוו על השבת אלא באלוש כדאיתא במ"ר ר"פ עקב (וע' תד"ה כאשר וא"ת מנ"ל כו' דילמא כו') וא"כ כשנסעו מאלים עדיין לא הוזהרו עליו ומאי דקאמר הש"ס לעיל וקמיפליגי בשבת דמרה ל"ד רק משום שהביא מימרא דריא"ר דאמר כאשר צוך במרה:

[**רש"י ד"ה ראשון לבריאת עולם. שא' בשבת היה**. הוא מוכרח מדקאמר ומדריש ירחא דניסן דהאי שתא חד בשבתא. אבל ק"ל דלמא כוונת הברייי' על בריאת אדה"ר שהיתה באחד בניסן (עמש"כ לעיל סט ב) וכר"י דאמר בניסן נברא העולם ולא על יום א' בשבוע: **תוד"ה כאשר. וא"ת וכיון דבמרה כו'**. הנה לשון קושייתם בוא"ת ולא תירצו כלום. וזה נשמט מהגרי"פ בב"מ ס"א בתוד"ה אלא לציינו] :

בא"ד (בסופו) ועוד מקשים וכו'. המהרש"א כתב דלא מקשי רק לפי פשטות דקרא שכתב התוס' לקמן וזה דוחק ול"נ דאף לפירושם לקמן לשיטת הש"ס מ"מ כיון דקאי ביום השבת גופיה כדכתיב אכלוהו היום וכו' הל"ל ויהי ביום ההוא יצאו מה"ע ללקוט ומדכתיב ביום השבת משמע דלשבת הבאה קאמר:

דף פח.

רש"י ד"ה לרבנן ח'. ונמצא דאשתקד בע"ש. נ"ל דלפ"ז היה ניסן חסר ונמצא ריש ירחא דאייר בשבת (דזה מוכרח מהוכחת הברייתא דויסעו מאילים מהפסוקים וא"כ ע"כ אייר עברוה כדלעיל והא דלא רצה הש"ס) לומר גם עתה דגם ניסן היה מלא והיה פסח שלו בה' ולא חסרו רק ז' חדשים וכדלעיל הוא מפני דכיון דלא היה רק ה' מלאים בשנה זו ודאי דלא עשו תרי ירחי בהדדי ר"ל ניסן ואייר מלאים (ובפרט לפי המבואר (בתענית כח ב וביומא ד ב) דסיון היה גם כן מלא יהיו ג' חדשים מלאים בהדדי אמנם זה אינו מוכרח דלמ"ד בששי נתנה י"ל דעלה בו ביום להר וסיון חסר היה ושלמו המ' יום ביי"ז בתמוז) וזה דלא כמהרש"ל ומהרש"א בתד"ה לרבנן והא דקאמר הש"ס לקמן ריש ירחא דאייר בחד בשבא ל"ד אלא הוא אשיגרת לישן דלעיל דקס"ד דניסן היה מלא ובאמת הוה מצי לאוקמי הך ברייתא דלקמן כר' יוסי ותרווייהו היו חסרים אלא דאם כן הנך ברייתות דלעיל דבה' בשבת היה פסח אמאן תרמייא:

גמרא ת"ש דתניא בס"ע כו' הא מני רבנן היא. אע"ג דמאן תנא ס"ע ר' יוסי (יבמות פ"ב ב) י"ל דתני ולא סבר לה כדמשני (בנדה מ"ו ב):

שם דרש כו' ביום תליתאי כו' כרבנן. הגרע"א ז"ל הקשה דהא גם בקרא כתיב ויהי ביום השלישי כו' וע"כ צ"ל לר"י כמ"ש רש"י לעיל דר"ל שלישי לימים שלמים א"כ נפרש נמי כן כוונת הדורש ולפמ"ש המהרש"א בח"א דכל הני שלשה דחשיב הוא שהא' יש לו שום מעלה והב' נוסף עוד במעלה על הא' וכן הג' על הב' ובימים היה מעלת יום א' שפירשו בו מנשותיהם אך לילו לא פירשו ויום הב' עלה יותר שהיה לילו עמו כו'. ע"ש א"כ א"ש דלר' יוסי יום א' וב' היו שוין במעלותיהן עם לילותיהן:

דף פח:

[**גמ' צרור המור כו'. אע"פ שמיצר ומימר לי**. נראה דמימר הוא מלשון מרירות. עמש"כ לעיל (פ' ב')] :

דף פט.

רש"י ד"ה קושר כתרים. ראש הז' נמתח לימין ולשמאל ובגגו מעט. כ"נ דצ"ל וע"ש במנחות בפירש"י ותוס' ולקמן (קה א') בפירש"י ד"ה דבעי:

דף פט:

[**גמ' פתחו ואמרו כי אתה אבינו**. מה שנמחק מלת כי הוא שבוש] :
רש"י ד"ה התם. דקולמס מרוסס כו'. לכאורה צ"ל קנה מרוסס:

דף צ.

במשנה ד"ה פלפלת. ואינו פלפל שלנו. התוי"ט באר כוונתו מדשני תנא למקריה פלפלת בתי"ו. והנה לעיל (סד ב') תני במשנה פלפל. והגמרא מפרשו שם לריח הפה כמו הכא. א"כ נראה דחדא נינהו:
במשנה רי"א אף המוציא משמשי ע"ז כו'. ובתוי"ט כתב לכאורה ה"נ דת"ק טעמיה משום דהוה מלאכה שאצ"ל ור"ש היא. ולדעתי דלר"ש גם מאבני המזבח וכו' פטור וכדאמרי' לקמן (צד) פוטר היה ר"ש אף במוציא אה"מ לקוברו ע"ש בפירש"י:
רש"י ד"ה ריח רע. שמעשנין כו'. לכאורה יל"פ שמוציא מפני שקשה עליו הריח וכר"י דמלאכה שאצ"ל חייב עליה:
תוס' ד"ה תרי. ולעיל דל"ש תרי גווני חול כו'. לכאורה זה לא הוה קאי אליבא דאמת מברייתא דהוסיפו (ובזה מתורץ נמי קושייתם בנדה דאמאי ל"פ על פי' דכברייתא מהא דלעיל (עח ב') נותן שיעורא אחרינא לגפרית. משום דמזה עדיפא דל"מ לתרץ תרי גווני

גפרית. וגם דלא לתרץ תרי גווני חול) ואי כוונתם על מעיקרא (קודם דהביא הש"ס הא דהוסיפו) וכן לשונם בנדה. זה ודאי אינה קושיא. דתרי גווני אינו תי' מורווח ולא משני ליה אלא מפני הדחק:

תד"ה לא יפחות. כי היכא דתנן בפ"ב כו' כצ"ל כי היא משנה שמה:

במשנה ריבב"א חמשה. נ"ל סמך לדבריו דבקרא דכארץ תוציא צמחה וגו' רמוז ה' זרעונים כדלעיל (פד ב') משמע דבהכי חשיבותייהו:

תוס' ד"ה המוציא. ואפילו רב יוסף דמחייב כו'. וע"ש דרבה הוא דמחייב ור"י פליג עליה:

בא"ד דהוי הכל כמו דבר אחד כצ"ל:

דף צ:

במשנה מת כגרוגרת. וכתב התוי"ט שהרי מותר לאכלו כשמת (כמו שהוכיחו התוס' לקמן) ול"ד במחכ"ת דאפי' היה אסור לאכלו מ"מ ראוי הוא לנכרי כמ"ש התוס' בכיוצא בזה בד"ה שמצניעין ועמ"ש לעיל (עח ב') אך לפ"ז ק"ק מ"ט דת"ק דפליג על ר"י בחי טמא. הא עכ"פ חזי לנכרי קטן:

שם צפורת כרמים. הוא מין חגב טהור כדאיתא בחולין (סה):

תוס' ד"ה דלא. מדכתיב וכל נפש החיה כו' אלו דגים ולכל נפש כו' כצ"ל. והתוי"ט העתיקם בהשבוש:

במשנה חזר והכניסו. בתוי"ט הביא בשם הה"מ לפ' והכניסו ר"ל והוציאו כו' ודוחק. ול"נ דברישא אמר המצניע כו' ור"ל דלקח מאוצרו כ"ש והצניע לזרע כו' חייב בכ"ש. וע"ז אמר חזר והכניסו ר"ל לאוצרו ואח"כ הוציאו (דהוציאו דרישא מושך עצמו ואחר עמו כמו דקאי על וכל אדם דר"ל וכ"א שהוציאו) א"ח אלא כשיעורו. והמקשה דפריך פשיטא ר"ל כיון דחזר וזרקו לאוצר הרי ביטל מחשבתו הראשונה במעשה (ולשון רש"י שם אינו מדוייק דלשיטתו הל"ל כיון דחזר ונמלך דלא לזרעו בטלי כו') וחדש לו אביי כגון כו' ומקומו ניכר כו':

דף צא.

גמרא א"ד כל לענין שבת כגרוגרת בעינן. ק"ל הא שיעור גרוגרת ל"נ אלא באוכל אדם. והאי כיון דאיטמא תו אינו ראוי למאכל אדם וא"ל כיון דכ"ז דלא נח עדיין לא הוה ביה שיעור לקבלת טומאה ולא נטמאו אלא בשעה שנח ה"ל הנחת חפץ והסרת שם אוכל מיניה בהדדי וחייב הא ליתא חדא דכה"ג מיבעיא ליה לריו"ח לקמן (צט ב') ולרבא מרא

דשמעתין פשיטא ליה שם דפטור. או לכה"פ מיבעיא ליה ובאת"ל מיבעיא ליה שם ע"ש בפירש"י. שנית כיון דמ"מ קבל טומאה מדרבנן (כמ"ש התוס' בשם התו"כ) קודם שנח. א"ר לאכילה מיקרי עכ"פ:

תוס' ד"ה אי לענין טומאה. שמעתי קושיא בשם הגמוהר"י בעל או"ת לשיטתם דפחות מכביצה א"מ טומאה מדאורייתא (ומכ"ש לשטת הרשב"א בחדושיו כאן דאף מדרבנן א"מ טומאה) מהא דזבחים רפי"ג א"ל אף טמא שאכל אהט"ה כיון דנגע בו טמאהו. הא מ"ל באוכל פחות מכביצה והיה בו כזית הנה מלבד למש"כ התוס' בחולין (ק"א) ד"ה שפיר ע"ש לק"מ. נ"ל עוד ליישב. דהא דבעינן כביצה לטומאה הוא מקרא דכל האוכל אשר יאכל (יומא פ) ומיניה ילפינן נמי דבר הראוי לאכילה (רמב"ם פ"ח דטהרות מ"ו) ובקדש גלי לן קרא דל"ב ראוי לאכילה לקב"ט מן והבשר לרבות עצים ולבונה והוא דרשה גמורה (ע' זבחים מו ב' לד א' ובתד"ה ואפילו) ותמיהני על הנ"ב חלק יו"ד סי' ד' דישב פסק הרמב"ם דחה"ק דרבנן. מהא דפסחים (לה) דקרי לה מעלה בעלמא. הלא כבר הביאו התוס' ראיה זו שם (יט) בשם רש"י ודחוה בתשובה נצחת. (ועי' מל"מ פ"ו מהל' א"מ ד"ח) א"כ ה"ה נמי דל"ב שיעור אכילה ומכ"ש למאי דמבעיא ליה לרבא בשבועות (כב) שבועה שלא אוכל עפר בכמה לצד דלחייב בכ"ש. ופירש"י דכיון דלאו בר אכילה לא שייך ביה שיעור אכילה. ובזה מתורץ ג"כ קושיית התוספות בחולין (שם) דבתרומה מ"ל שפיר באכל כזית. ועמש"כ בחדושי להרמב"ם רפ"ז מה"ת:

בא"ד המ"ל דנגע שרץ כו' בשאר ימות השנה כו' אי לא לא. תמוה דשרץ אפי' לא קפיד ובטיל לגבי עריבה מ"מ מיטמאה יחד עם העריבה ע"ש בסוגיא ונ"ל דתיבת שרץ ט"ס הוא וצ"ל טומאה ור"ל ראשון דל"מ לעריבה:

דף צא:

תוס' בד"ה כגון (בסה"ד). אבל לבית טהור לא אע"ג דחשיב ללקות עליו זר האוכלו. עי' מהרש"א שהבין דר"ל שזרק פחות מכזית לפחות מכזית שבפנים. וכ"נ שהסכים ע"י השעה"מ בפ"ז מהל' ברכות ה"ו והגרע"א בחדושיו. ואנכי תמה דע"כ ל"מ ליה לרבא אלא בזרק כזית דוקא דלאחר שנצטרף עם מה שבתוך הבית להתטמא יש בו חשיבות בעצמו להיות האוכלו עובר בעשה. אבל אם זרק פחות מכזית ובבית היה ג"כ תרומה בפחות מכביצה. דאף שע"י זריקתו יצטרפו ויתטמאו ויעבור האוכל כזית ממנה והמונחת ל"מ ליה דודאי פטור כיון דבהנזרק בעצמו לית ביה חשיבות זו. ולכאורה זה תלי בפלוגתת ר"א וחכמים בר"פ האורג. אכן ברש"י כריתות (יז) ד"ה אלא באחד על האריג משמע

דאף לר"א לא מחייב אלא דוקא בעל אריג שיעור הרבה כו' ע"ש. אבל לכאורה דבריו צ"ע דא"כ מאי מקשה שם (יט ב') על ר' יוסי מהא דר"א ע"ש:

במשנה ונתנה על איסקופה החיצונה כו'. התוי"ט פי' שהיא פחותה מג' דהוה ר"ה. ול"נ דגם היא כרמלית כאיסקופה דרישא דנראה שהיא כמו מדרגה לפני הפתח לעלות דרך עליה מר"ה להבית. והאיסקופה דרישא היא לפנים ממנה תחת המשקוף (עי' בפירוש הרמב"ם) גבוהה מהחיצונה ודרך מדרגה להיות גבוה ג"ט כמעלות שבמקדש (מדות פ"ב) שהיה רומן חצי אמה. ולזה אמר אע"פ שרוה"פ מבחוץ ר"ל חוץ להאיסקופה דהיינו בר"ה. והא לא תיקשי דא"כ איך אמר חזקיה דמלאה חרדל חייב דאג"כ ל"ש אגד. והא אמרינן לקמן אליבא דרבא דס"ל דאגד גופו ל"ש אגד. מ"מ בלמעלה מג' פטור. י"ל דהתם טעמא משום דלא נח כפירש"י. והכא הא מונחים בקופה ודמיא לבעיא דרבא לעיל (ה ב') אגוז בכלי וכלי צף ע"ג מים. ויסבור חזקיה כצד דבתר אגוז אזלינן. ואגד גופו יסבור דשמיה אגד. ולכן פטור בפשט בעה"ב את ידו כו'. או כפי' הר"י שבתוס' שם דלמעלה מג' ידו בתר גופו גריר. גם י"ל דמיירי דהקופה מונחת בשיפוע דמתתאי לצד חוץ והוה שם בפחות מג' סמוך לארץ:

גמרא אמר חזקיה ל"ש כו' אבל כו' אג"כ ל"ש אגד. הרע"ב תפס בפירוש מתניתין כוותיה. ולכאורה תמוה דהא קם רבא בשיטתיה דריו"ח במסקנא לקמן. וה"ל לפרושי כוותייהו. וכ"פ הרמב"ם בפי"ב ומט"ז כמו שבאר הה"מ והא ל"ל דהרע"ב מפרש דאיפוך דאמרינן לקמן קאי אקמייתא דהא כבר הכריח הר"ן בפ"ב דגיטין גבי פלוגתת ר"י ור"ל בטעם תקנת זמן בגיטין דסתם איפוך בש"ס קאי אבתרייתא. ואפשר ליישב דבריו ע"פ מש"כ התוס' לקמן ד"ה התם בתירוץ הא' דרבה ס"ל אגד גופו ש"א והוא כאביי. וכיון דרבה ואביי קמו בחדא שיטתא הל' כוותייהו נגד רבא והרא"ש ברפ"ב דב"ק כ' דהלכה כרבה (אפילו לחודיה) נגד רבא. וכן ר' אבהו לעיל ה' ס"ל ג"כ דאגד יד שמיה אגד כמ"ש התוס' שם. לכן פסק ג"כ באגד כלי כאביי:

שם ואס"ד אגד כלי ש"א קדים כו'. נראה דלר"א בכתובות (לא) בהזורק חץ כו' דפטור שעקירה צורך הנחה וללישנא דא"א להנחה בלא עקירה לא פריך מידי ע"ש בהסוגיא:

ד"ה מלאכתו. והדר עקירה כו'. הגרי"פ הגיה עקר ת' עקירה. ואין מובן:

רד"ה עד שיוציא. כלומר כו' בראשונה כו'. כוונתו מבוארת דאם לאחר שהניחה חזר והוציא כולה תו אינו מחייב שכבר היתה מקצתה בר"ה. וכ"כ הה"מ בפי"ב (ולמאי דפרישית דהאיסקופה היא כרמלית מילתא דפשיטא היא שהיה פטור) ומזה ה"נ לכאורה לב"ע דס"ל מהלך כעומד דמי. המוציא מרה"י לר"ה דרך הילוך פטור. דהא

בשעה שנעתק מרשות לרשות היה כמונח מקצת החפץ ברה"י ומקצתו ברה"ר (וזהו דוקא כפי משמעות התוס' לעיל (ה ב') ד"ה בשלמא דמעביר ד"א בר"ה הלכתא גמ"ל ול"ג מהלכה. אבל לא לשיטתם בכתובות (לא ב') דגמרי' ממעביר דבמקום חיוב ל"א מהלך כע"ד כאשר אבאר בסמוך בס"ד) והא דתני פלוגתתן דרך סטיו הוא לרבותא דרבנן. ובזה היה א"ש כמין חומר מה שנדחקו ראשונים בהא דרבה גבי לולב וכו' שאמר גזירה שמא יעבירנו ד"א בר"ה ול"א שמא יוציאנו מרה"י לרה"ר דמשום ב"ע איצטרך. ובפרט לפי מה שהבינו הרא"ש והר"ן בדעת הרי"ף דהל' כוותיה. דלדידיה ליכא חיוב מרה"י לרה"ר. אבל ז"א דהא בכתובות שם מוקי להההיא דהגונב כיס כב"ע וברישא תני קודם שיבוא לידי איסור סקילה (ועי' ב"ק ל"ה ובתד"ה מתני' בשוגג) וכן מסיפא דהיה מגרר כו' משמע בסוגיין דמיד כשבא לרה"ר בא עליו חיוב שבת דמגרר כמונח דמי. ובשעה שנעתק מרשות לרשות ל"א דאז הוה כמונח ולפטור. אבל מ"מ טעמא בעיא מדוע ל"א כמונח דמי בשעת העתקתו מרשות לרשות ולפטר וכקושית הירושלמי לב"ע על העברת ד"א:

וראיתי בתור"ע כאן שהבין בדברי המהרש"א שבתו' כתובות הנ"ל. דלקולא לא גמרינן ממעביר ד"א בר"ה דל"א מהלך כע"ד ע"ש. ובמחילה מכתה"ג שחילוק זה איננו לא בתוס' ולא במהרש"א. רק המהרש"א כתב דלענין חיוב תשלומין דגניבה נשאר הסברא החיצונה דמהלך כע"ד. ול"ג ממעביר. כיון דלענין שבת אין נ"מ שם. אבל מה שנוגע לענין חיוב שבת ילפינן שפיר ממעביר בין לחומרא בין לקולא (רק בהמוציא כו' דרך סטיו לא ילפינן ממעביר מפני שהוא מקום פטור) ולפ"ז מודה ב"ע בדינא דריו"ח דהמפנה כו' ונמלך כו' משום דילפינן ממעביר דלאו כע"ד מפני שהוא מקום חיוב. והא דקאמר הש"ס שם אלא הא מני ב"ע קאי נמי למאי דמוקי ע"מ להוציא. רק לדידיה לא מיירי דעמד. משום דלענין חיוב גניבה אמרינן מהלך כע"ד. ובזה נרויח ליישב דעת הרי"ף שפסק כב"ע. מקושיית הרא"ש והר"ן מהא דריו"ח דהמפנה כו'. ולדברינו אחדים המה:

[**רד"ה קס"ד בצררי. שהיו בו צרורות של כו'**. כ"נ דצ"ל] :

בגמ' ד"ה דרך שוליו. לא קני בהגבהתו. נראה להגי' בהמשכתו:

דף צב.

[**גמ' אר"א המוציא משאוי למעלה מי"ט חייב כו'**. מכל הסוגיא משמע לכאורה דהיינו אפילו תחתיתה למעלה מי"ט אבל אם התחתית למטה מי' אף דעליוניתה למעלה מי'

פשוט דחייב וא"כ אפילו בזורק נמי אמנם לעיל (ח') בסוגיא דכוורת מבואר להדיא דאינו כן:

שם ואב"א מארון כו' וגמירי דכל טונא כו' תלתא מלעיל כו'. מזה אני תמה על לשון רש"י בפ' תרומה (כ"ה י"ב) שכתב ובזויות העליונות סמוך לכפורת היו נתונים] :

ברש"י במשנה ושמן א' בשמאל כו'. בירושלמי שלפנינו הגי' אינה כן. וכן במ"ר שם. וגירסתו מצאתי בילקוט שם בשם הירושלמי. ומש"כ והחביתין. הוא נגד ומנחת התמיד דבקרא. דבפ' צו נקראו מנחה תמיד. ועמש"כ בס"ד במ"ר שם:

במשנה ובמרפקו. כתב התוי"ט דאין לפרש דהיינו ע"י כלי שתולין בזרוע במרפק כו' ולפי הגירסא שלפנינו בירושלמי ובמ"ר הנ"ל דמנה"ת היתה תלויה בזרועו א"כ פשיטא דחייב:

[**רש"י ד"ה תלתא מלעיל. והוא נישא בכתף** כצ"ל] :

תוס' ד"ה במרפקו. ולעציל ק"ל במתניתין דהתם מרפיקו כצ"ל:

דף צב:

[**גמ' ואי אתה מודה בלאחר ידו כו'**. כצ"ל בבי"ת] :

דף צג.

תד"ה לארכן. ולפ"ז אתיא כר"ש. לע"ד דבריהם תמוהים. דודאי אפי' לרבנן בעינן שיהא רובו נישא כדאיתא שם בפ"ה מ"ה מקצת טמא על המשכב כו' טהור. ומ"מ בד' טליות חחת ד' רגלי המטה הוה כאלו כ"א מרגליה נושאת את כולו הואיל דבלתה אינה יכולה לעמוד. וזהו ג"כ טעמם בכף מאזנים. כי זולת כ"א מהמו"מ לא נכרע הזב. או כ"כ כמו עתה:

דף צג:

במשנה. עי' תוי"ט ד"ה וכן. מ"ש ואפשר דלכלבו כו' הוי שיעורא רבה כו' תמוה דלפ"ז הדרא קושיא לדוכתא. דמ"ט משמשי ע"ז פטור מפני שא"כ להצניעם ה"נ ליפטרו מפני שאין מצניעין כמוהו. וכן מש"כ דבפחות מכזית מה"מ אינו מצוה לקברו א"כ לא ליחייב אחצי זית מכזית דהא אין מצניעין כמוהו. ובגמרא איתא דחייב ופסקה הרמב"ם. ומש"כ ועוד דלא שכיח כו' אינו מובן:

דף צד.

[**גמרא לימא מתניתין ר"נ היא כו'**. קשה דלפי מאי דס"ד יקשה מתני' דס"פ דלעיל חגב חי טהור כ"ש. וי"ל דהוה מוקי לה בכפות] :

תוס' ד"ה שהחי (בסה"ד). דכמה דאית ביה נשמה כו' דליצליל צבעיה. הוא לעיל (עה):

דף צד:

גמרא [**א"ר ומודה ר"ש במר לחפור בו**. נ"ל דר"ל לחפור בו בור לצרכי עצמו אבל לחפור בו קבר לא וראיה הא מדלעיל (יב) דפוטר בכיס של זב] :

שם אחת משלש רנ"א חייב כו'. פשטיה משמע דלענין חיוב מלקות משום תולש סימני טומאה ובחול פליגי. מדהקדים הש"ס תנן התם כו' וכן פירש"י חייב מלקות. אכן לענין שבת נמי פליגי ולחטאת כדמשמע בסמוך ולקמן ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות כו'. ואולי דוקא לענין שבת פליגי דהכ"מ ברפ"י מהל' ט"צ הביא מתוספתא דפטור. ואיך הוה פליג עלה ר"נ. אמנם אנכי ל"מ זה בתוספתא שלפנינו:

במשנה הנוטל צפרניו כו'. לכאורה מה שייטייהו דהני דיני דחיובייהו משום גוזז למיתנינהו הכא בין דיני דהוצאה וזריקה. ואולי משום דאינהו הוו נמי מלאכה שאצ"ל כמ"ש התוס' לקמן:

גמרא אר"א מחלוקת ביד כו'. המציינים שכחו לציינו לעירובין קג ב:

תוס' ד"ה אבל (בסה"ד). כדאמר לעיל התולש כנף כו'. הוא לעיל (עד ב'):

דף צה.

[**רש"י ד"ה מפרק. וא"ד תולדה דקוצר ולא היא כו'**. ולע"ד ראיה דא"א לומר דתולדה דקוצר היא מהא דאר"ח לקמן (קמ"ד ב') חולב אדם עז לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה ואי משום קוצר מה לי לתוך הקדרה מה לי לתה"ק והוא כעין קושיית הר"י על ר"ת שפי' משום ממחק בתוס' לעיל (ע"ג ב') והש"ק בירושלמי פ"ז ה"ב הקשה על פירש"י מהא דאיתא שם דחולב חייב משום קוצר ולק"מ כיון דלפי גמרתנו ליתא כמש"כ והלא גם במגבן ובמחבץ איתא שם דחייב משום לש ובגמרתנו לא אמרינן כן ועוד דמשמע התם דחכמים פליגי גם אחולב כו' ורש"י בפסחים ל"פ כן וכ"מ מפי' כאן ועי' בהה"מ פ"ח הל"ז והש"ק לא העיר בזה ועוד נ"ל דאין ללמוד מהירושלמי דאפשר דט"ס שם כמו דאיתא שם דמכבד ומרבץ חייב משום דש והגיה הק"ע משום חורש] :

דף צה:

תוס' ד"ה ניקב. דהמ"ל שש מדות בכ"ח. לע"ד ה"נ כיון דל"ח אלא שמות כלים דאף שאינם שלמים עכ"ז נקראים כלים לענין מה (עי' מהרש"א) י"ל דניקב כמוציא רמון אף דעדיין מקבל טומאה. מ"מ אינו מטעם שעוד שם כלי עליו. אלא מפני שם גיסטרא (ונפקא מינה דנטהר שוב במוציא משקה) לכן לא חשיב ליה:

רש"י ד"ה מה לי. דהא כמחובר כו'. כצ"ל בכ"ף:

רד"ה שאם ניקב. כ"ח העשוי לאוכלין שיעורו כו' כצ"ל:

דף צו.

עיין בהרע"ב שחשב בפי' רה"י מבואות שיש להם ג' כתלין ולחי ברוח רביעית. והוסיף התוי"ט עליו וכן קורה כו'. ותמיהני הלא הוא נאמן בית הר"ב ואיך שכח דעתו בפ"א דעירובין (מ"ב) דמבוי שיש לו שלש מחיצות וקורה אינו כרה"י (והיא שיטת הרמב"ם) רק דינו כמקום פטור. והא דלא חשיב ליה בתוך מק"פ משום דרבנן שווינהו כרה"י לענין שאין מטלטלין מתוכו לר"ה או איפכא. [וכשאין לו הכשר כלל ברוח רביעית הוא בכלל והכרמלית דחשיב שם וכן נכלל בו המדבר בזה"ז] .

ומה שחשב הרע"ב המדברות בכלל רה"ר ובגמ' מסקינן לעיל () דבזה"ז אין דינן כר"ה. נמשך בזה אחר שיטת הרמב"ם. וכבר תמה עליו הה"מ בפי"ד ה"א וע"ש בכ"מ. ומ"ש עוד ומקום שאין בו דע"ד כו' הוא מ"פ אפי' קוצים כו' ל"ד בלשונו דעי' בגמ' (דף ז) דהרבותא הוא דאף בדידהו בעינן גבוה ג' ולאפוקי ממ"ד דאינהו אפילו פחות מגובה ג' הוויין מ"פ:

דף צו:

רש"י ד"ה תופרי יריעות. מעשה רוקם. תמוה דמע"ר ביריעות ליכא דבתחתונות כתיב מעשה חושב ובדעזים לא כתיב מאומה ומדוע לא פי' דהיינו מה שהיו חוברות אשה אל אחותה וכדפי' בעצמו לקמן (ר"ד צט) ובחומש דהיה ע"י תפירה. או כדלעיל (עה) יריעה שנפל בה דרנא כו' ותופרין אותה:

רד"ה והא במקום פטור. דאין רחב ד'. צ"ע דהא כתיב ורחב ארבע באמה. ואי משום דאין כרמלית בכלים נמי לא הוי מ"פ אלא רה"ר כמ"ש לעיל (דף ח' בס"ד):

תוס' ד"ה וממאי. עי' כה"ד. וק"ל דהא לעיל (מט ב) משמע דאי היה בחול ומשום דשלימא ליה עבידתא לא היה מוכח מזה דנקראה מלאכה ע"ש ברש"י ד"ה והאי והמלאכה:

דף צז.

בתוד"ה ג"ש. ולעד"נ דגמרי מסיני ג"ש במדבר במדבר. וריב"ב מוקי לה להא דפסחים (ו ב') אתיא מדבר ממדבר כו'. ועיין סוכה (יא ב') ובס' באר אברהם שם ובמש"כ שם בס"ד:
גמרא אילימא במעביר למטה מעשרה כו'. ור"ל ופליגי במהלך כעומד דמי או לא. ובהגהת הב"ח כתוב ופליגי אי הנחת גופו כהנחת חפץ דמי. ותמוה:
[**שם** (בסה"ע) א"ר חנא כו'. ובגליון צ"ל רב חסדא. והוא מרש"ל. וכ"ה בתוס' לעיל (ד' ב)] :

דף צז:

גמרא מחייב היה ר"י שתים כו' ואחת משום העברה. והוא משום דסבר קלוטה כמה שהונחה כדלקמן. והתוס' לעיל (דף פ) ד"ה והא"ר מוקי לה במתגלגל דוקא. ובתור"ע (אות קכ"ב) הקשה דלדידיה ישאר הקושיא שבתוס' לעיל (ה ב') דנימא על כל אמה כמו שהונחה ולא יתחייב אהעברה. ואי משום ההלכה. משכחת לה בזורק באויר ע"ש. ולי לק"מ דהא הש"ס קאמר בר"פ אלא כל ד"א בר"ה גמרא גמ"ל. ור"ל כל צדדי ד"א בין ע"י העברה ובין ע"י זריקה ובין ע"י גלגול. ויתיישב ג"כ בזה מה שהקשה על תוס' דעירובין:
רש"י ד"ה ה"ג וא' משום העברה. ורבנן פטרי אהעברה משום כו'. אינו מוכרח די"ל משום דל"מ אתולדה במקום אב:
[**תד"ה למימרא. ובפלוגתא דריו"ח ור"ל כו'**. כ"ה לשון הגמרא לעיל (ריש ד' צ"ד) ור"ל דלריו"ח כשנודע וחזר ונודע ולר"ל אחר כפרה נודע לו וכמו שפי' התוס' שם ולמהר"ם אישתמיט הא. וממילא מיושב קושיית העולם שהביא בסמוך. גם מאי דפסיקא ליה דחכמים פטרי לגמרי אינו מוכרח וכמו למאי דס"ד מעיקרא בברייתא הסמוכה לרבנן דר"י:
בא"ד דא"כ לא היה ר"י משמיענו שום חידוש כו'. ק"ק דילמא אשמעינן דגם לענין עקירה חשוב כמו מקום ד'] :

דף צח.

רש"י ד"ה אר"כ באטבעי. וכל אמת הריוח באמצע כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה אטבעי. ועוד דגרסי לעיל בדראתא כצ"ל. או להגיה דגרס כו' ולפי גירסתו נמי כו':

דף צח:

רש"י ד"ה אמר שמואל. ול"נ פי' דאטבי כו' אלא מושיב שתי שורות של שלש שלש זו אצל זו. כ"נ דצ"ל. ויל"פ הגי' שלפנינו דר"ל שתי שורות (אחת בראש העגלה מזה והב' בראש השני) של שלש (בגובה) שנים זו א"ז (ר"ל כל שורה שנים זו א"ז ובגובה ג'):
בא"ד שבשני סדרים הפנימיים כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה דל. ואור"י דמב"ע ילפינן לה שהיה ארכו כו'. ק"ל דגובה תוכיח שבב"ע היה כחצי ארכו וחצי רחבו (עי' בב"ב פ"ו מ"ד ובהגר"א שם ד"ו) ובמשכן לא היה אלא רבעתם. ולעד"נ ליישב קושיית ר"י ע"פ הא דאיתא בעירובין (כג ב') פשטיה דקרא (דורוחב חמשים בחמשים במ"כ). אמר אביי העמד משכן על שפת חמשים כדי כו' ועשרים אמה לכל רוח ורוח וע"ש בפירש"י. וא"ת דלא הוי עובי הקרשים אלא חצי אמה לא יהיה שוין הרווח שבצדדין לרווח המערבי ונכון בעז"ה:

דף צט.

[**תוס' ד"ה ל"ל. ולא כפי' הקונטרס שפירש אמה ורביע לכל צד**. ר"ל דא"כ לא היו מכילות ב' העגלות עם צדדיהן רק י"ב אמה וחצי ודברי המהרש"א בזה אינן מבוררין] :

דף צט:

תוס' ד"ה א"ד. וירד האבן באלכסון כו' אלא כח כחו הוא כו'. לכאורה קשה דהרי בסנהדרין (ס"ד ע"ז) איתא בהרג נפש כה"ג חייב משום דכחו הוא. וע' ברא"ש בב"ק פ"ב (סי' ב') ובעירובין (לה) ברש"י ד"ה מחמת רעדה. אבל לק"מ דנהי דככחו דמי מ"מ הרי כחו זה ממקום פטור קאתיא:
תד"ה ואמאי. עי' מש"כ (לעיל ח ב'):
בא"ד דאטו אם כו' וכ"ד ארוך כל שהוא כו'. נ"ל דתיבות כ"ש נמשך למעלה ור"ל ארוך כמה שהוא:

דף ק.

רש"י ד"ה שצף. מש"ה נקט טבו"י משום דפוסל וא"מ כו'. הן משום זה לחוד. ה"מ למינקט שני. אלא משום דקיי"ל כה"פ אה"ת מטמא משקין להיות תחלה חוץ מטבול

יום. לכן אלו נגע שאר טומאה אפי' שני היה עושה את השמן תחלה והיה מטמא אה"י והיה גם הוא נעשה תחלה:

במשנה זרק לתוך ד"א ונתגלגל חוץ לד"א פטור. מדברי התוס' בד"ה והא וד"ה אחזתו בסופו מוכח דטעמא דפטורא הוא משום דנח מעיקרא בתוך הד"א. אבל הרמב"ם (והרע"ב אחריו) פי' משום דלא נתכוון לזריקה דחיובא. וקשה לפי' לאביי דלעיל (עג) מא"ל. ועוד דמשמע דאיירי דומיא דסיפא בנח ע"ג משהו. ולרבא דשם מיירי הכא דנתכוין לד"א או באומר כ"מ שתרצה תנוח:

תוס' ד"ה והא. ואנ"ל דאתוך ד"א כו'. עי' מהרש"א ונראה דאישתמיטתיה במחכ"ת דברי התוס' לעיל (ה ב') ד"ה בשלמא. ובכתובות (לא ב') ד"ה מהלך ע"ש:

תד"ה אחזתו. ומיהו ק"ק דבסמוך מסקינן איפכא דמתגלגל כו'. הן כפי שפי' רש"י דמתגלגל באויר לק"מ לכאורה:

דף ק:

גמרא [**דכיון דמיטנפי לא איכפת להו**. לעיל (ח ב) יש גי' אחרת ע"ש] :

שם אביי אמר איצטריך כו' אבל היכא דהוי ד"א כו'. וכ"ה ברש"י ובפי' הרמב"ם. ובהרע"ב איתא ארבעה והוא טפחים וכ"נ מהתוי"ט. הוא תמוה. ומה שהקשה התוי"ט ע"ז מחריץ שיש בו דע"ד כו'. לפי מה דס"ד ה"ל לאקשויי גם על שאינו רחב ד' דשם הוי מק"פ. ואנכי תמה על פי' הרמב"ם ואחריו הרע"ב שלא פי' כרב אשי בסמוך ותפסו דברי אביי:

שם רב אשי א' כו' ה"מ היכא דהוה ד' כו'. ברש"י איתא אמות. אבל מהרמב"ם בחבורו נראה דמפרש טפחים. וזהו יותר נכון דודאי בפחות מעט מד"א א"א לפסוע. גם לפי הגירסא שלפנינו אבל היכא דל"ה ארבעה בה' ע"כ הכוונה על טפחים. וכ"מ להדיא שפירש כן התוס' בעירובין (עח ב) ד"ה וכן. ועיין רש"י שם ד"ה ורחב ד':

דף קא.

רש"י ד"ה ואי מלינהו. עד מקום רחבן כו'. לכאורה ל"ד קאמר דל"ב אלא עד פחות מג' ממקום רחבן דה"ל עתה יש בפחות מג' ד':

דף קא:

תוס' ד"ה כי. נתגלגלו נאסרו כו' והם עירבו שנים כו' כצ"ל:

דף קב.

תוס' ד"ה אלא. ואין ר"י יודע כו'. ולעד"נ דמשום סיפא תחלתן זדון וסופן שגגה פטורין איצטריך. דל"ת דוקא במעביר פטור. כיון דחצי מלאכה דהיינו עקירה נעשה בזדון. אבל חבורה דכולה נעשית בשגגה ה"א דמחייב ועד"ז נאמר לתירוצא בתרא דרבא:

דף קב:

תוס' ד"ה מכה בפטיש. וא"נ לר"י כו' ולא שביק תנא כו'. והתוי"ט תי' דבהווה עכשיו באה המשנה לאשמעינן ויש לו ראיה כו' יותר ה"ל להביא מהא דחשיב בא"מ בפ' כ"ג האופה במקום מבשל שהי' במשכן ומפרש בגמרא שם דסדורא דפת נקיט. ופי' הר"ן משום דשכיחא. אבל כוונת התוס' הוא דלפירש"י אינו אלא תולדת מכה בפטיש שהיה במשכן. ואיך שביק האב ונקיט התולדה. וכש"כ למאי דמשני בגמ' אליבא דשמואל וריו"ח אימא המסתת המכה בפטיש ופירש"י דה"ק המסתת שהוא חייב משום מב"פ. דמשמע ודאי שהוא האב משא"כ אופה וכן הני דהביא תוי"ט המה ג"כ אבות ממש עי' בפירוש הרמב"ם במשנה דאבות מלאכות בפרק כ"ג:

והנה לפר"י מוסיף רשב"ג אף המכה על הסדן. ולפירש"י בפ' כ"ג צ"ל דמוסיף אף בשעת מלאכה וכ"מ בפירושו בגמ'. ודלא כגי' הרי"ף (ברשב"ג) בשעת גמר מלאכה. והר"ן בפרק כלל גדול נמשך אחר גי' הרי"ף ולכן הקשה מזה על פירש"י דשם. ולפלא איך לא הרגיש שרש"י לא גריס כן:

רש"י ד"ה בבירתו. מקפיד כו' אם מגונה הוא כצ"ל:

דף קג.

ד"ה בין משם א'. שתיהן אלפי"ן. וכ"כ הרע"ב אחריו. לכאורה לא מצינו למ"ד שמחוייב על ב' אותיות שאינן שם בשום מקום אף דהגמ' ר"ל דר"ש מחייב כה"ג. מ"מ מסקנא לא הוי הכי. ואולי י"ל דרש"י פי' כן אליבא דר' יוסי דחייב משום רושם. ולרושם ודאי די גם ב' אלפי"ן. והא דאריב"ח אליביה מאחת שם משמעון הוא ל"ד וכמ"ש התוס' לעיל (ע ב') וכפי דמוקי רב יעקב רישא כוותיה. אבל על הרע"ב שכתב אוקימתא דאביי קשה. ואפשר דדוקא היכא דנתכוון לשם גדול הוא דבעינן שהב' אותיות שכתב יהיו שם במקום אחר. אבל אם לא נתכוון מתחלה רק על כתיבת ב' אותיות חייב אף בכה"ג וכמ"ק בפירש"י בגמ'. שוב ראיתי בתור"ע שהעיר קצת מזה:

דף קג:

[**רש"י ד"ה מאחת. דומיא דאחת דרשה דקרא**. כ"נ דצ"ל] :
תוס' ד"ה א' א'. אלא משום ר"ש נקטי'. יותר הל"ל דמשום ר' יהודה נקטי' ועי' מהרש"א:

דף קד.

גמרא ומ"ט מהדר אפיה דד' מג' כו'. לכאורה י"ל הטעם ע"פ הירושלמי הביאו הר"ש בפ"א דערלה מ"ה מאן דאכיל דלאו דילי' בהית לאיסתכולי ביה:
שם [**וקושר לך כתר לעוה"ב**. אולי דרשי קושר כתר מהב' כפי"ן ובחילוף גי"ק וכדדרשי לקמן כל הכפולות] :

דף קד:

רש"י במשנה ד"ה המשרט. או בסיד. צ"ל בסירא וכ"ה ברש"י שבאלפסי ובר"ן:
רד"ה במשקין. מי תותים. נראה דוחק דהא הוה בכלל מי פירות. ולעדנל"פ דמשקין הם ז' משקין שמנו חכמים במס' מכשירין פ"ו מ"ד:
רש"י ד"ה באבק דרכים. נ"ל להכריע כפי' הא'. דלפי' הב' קשה דהל"ל בחול ובאד"ר כדתנינהו בהדדי לעיל (לח ב) במשנה:
רד"ה באבק הסופרים. נ"ל דלפירש הב' באד"ר יל"פ אבק סופרים שהסופרים מדבקים בו ניירותיהם והוא אבק הרחים עי' פסחים (סוף דף מב):
רד"ה על שני דפי. וה"ה לכותלי הבית (ר"ל אם כותב על אחד מכותלי הבית) רחוקים (ר"ל האותיות זה מזה כו') והדר תני שני דפי פינקס (ור"ל דהן דומין לכותל אחד) וה"ה כו'. והרע"ב במחכ"ת לא העתיקו כראוי:
תוס' ד"ה נתכוון. אפי' נתכוון לכתוב ז' אחד כו' כמו נתכוון לזרוק ב' כו' מ"ש מנתכוון לזרוק ב' כו'. לע"ד שנא ושנא. לפמש"כ בריש מכילתין דעקירה מרה"י הוי כח"ש דאסור מדאורייתא. וא"כ ה"ה כתיבת אות אחד שהרי אם ישלים לו אות הב' יהיה חייב. א"כ הכא נתכוון לכתיבה דאיסורא. משא"כ לזרוק ב' כיון דינוח שמה שוב לא מיחייב אפילו אם ישלים אח"כ שהרי נח בתוך ד' ולהכי מותר לכתחלה לטלטל פחות מד"א כדלקמן ר"פ בתרא ואפילו לר"ל דח"ש מדרבנן נוכל לחלק לנידון זה וע' לעיל (עג א') בהצריכותא:

דף קה.

תד"ה ורבנן. ועוד כו' כתב אות א' בציפורי כו'. עמש"כ לעיל (לה ב) בס"ד:
בא"ד ואחת שחרית כו' נקיט לרבותא כו'. והא דלא נקיט רבותא טפי דאפילו בב' שבתות מחייב ר"ג כדאיתא בספ"ג דכריתות. דהתם דוקא בשגגת שבת וז"מ ע"ש והכא אשמעינן בשגגת מלאכה:
גמרא אמר רב מצובייתא. גי' התוי"ט היתה רב יהודה ע"ש:

דף קה:

במשנה שיעור המלבן כו'. ל"ל מדוע שביק למיתני הגוזז דהוא מלאכה ראשונה שבצמר ושנוי תחלה בא"מ בפ' כ"ג והוה רבותא יותר דרחיק טפי מן טויה ע' לעיל (ע"ט) ובתד"ה אלמא. ובתוספתא רפ"ט תנא דהגוזז חייב ג"כ במלא הסיט כפול ופסקה הרמב"ם בפ"ט הלכה ז':
תוס' ד"ה הא. עי' כה"ד ודעתם דצורך מצוה מיקרי צריכה לגופא. וצריך לחלק בין זה להא דאמרי' לעיל (צד) פוטר היה ר"ש אף במוציא אה"מ לקברו. והא צריך ליה לקיומי ביה מצות קבורה דהוה מה"ת עי' רמב"ם רפי"ב מהל' אבל ובל"מ. ומצות קריעה אינה אלא מדרבנן ע"ש ברפ"ח ובכ"מ:

דף קו.

רש"י בד"ה ובריייתא ר"ש. הלכך אין לך חובל ומבעיר שאין מקלקל כו'. לכאורה קשה לפ"ז מ"ק מ"ט דר"ש הא א"ל דמינייהו גופייהו יליף דנמנו באבות מלאכות ומשום דהוו במשכן ולא משכחת בהו אלא במקלקל ועי' לעיל (צו ב') בתד"ה אית דגרסי:
במשנה ד"ה הצד. שיוצא דרך חלונות. צ"ע דמוכח בגמרא דהטעם משום דמשתמיט ע"ש:

דף קו:

רש"י בד"ה השתא דאתית להכי. לאוקמינהו כו'. ולעד"נ דהוכ"ת כו' הא בביבר מקורה כו' נשאר ג"כ להמסקנא. ותרווייהו דביצה בשאינו דרור וכ"מ לישנא דהכא בצפור דרור משמע דרק מתניתין דהכא. והשתא א"ש לישנא דהשתא דאתית להכי בפשיטות ור"ל לחלק בביברים לענין עוף נוכל לחלק ג"כ לענין חיה:
רד"ה הא בביבר קטן. מתניתין דהכא ודביצה. והא מתניתא דביצה בביבר גדול כצ"ל:

רד"ה ארישא. **דאף בשעת הטל כו' שרי**. ל"י מאין לקח לפרש דאף לכתחלה שרי הא כ"פ דשבת פטור אבל אסור. וכ"מ ממה שהשמיטו הפוסקים לד"ז דבשעת הטל פטור. משום דסברי דחגבים אין במינן ניצוד (עי' רמב"ם פ"י הכ"ד) דלא כדעת רש"י בד"ה במינו ניצד. וא"כ אף בשעת השרב פטור והברייתא אתיא כר"מ. ואם איתא דמותר לכתחלה ה"ל לחלק. גם ק"ל מאי הוה דמתעוורות הא הצד צבי סומא חייב. וי"ל:

במשנה ישב האחד עה"פ ולא מלאהו כו' השני חייב. לכאורה קשה לר"נ לעיל (צד ב) דאם אפיק חצי זית מכזית ומחצה חייב משום דאהני דאי שקיל מיניה תו פורתא לא יטמא ה"נ נימא דאהני הראשון (אם לא נשאר פחות רק כדי מלואו של הצבי) דאי הדר תו מיכסי קצת מן הפתח יהא ניצוד ובקל יש לחלק:

שם אע"פ שעמד הראשון והלך לו. עתוי"ט שנתקשה דכיון שנתן השני מקום לראשון לצאת כבר דרך אותו מקום יוכל ג"כ הצבי לצאת ואח"כ כשמלא השני אותו מקום ה"ל צד ולמה יהיה פטור. ועמ"א סי' שי"ו סקי"א שהשיג עליו ודעתו להתיר אף כה"ג כיון שכבר היה ניצוד ע"ש. וסברתו זרה מאד. ועי' תו"ח. ואנכי מצאתי בתוספתא ברפי"ג הצד צבי בחצר של ב' פתחים נעל הראשון אה"פ בא שני ונעל אה"פ (ר"ל הפתח הב') השני חייב והא' פטור. חזר הא' ופתח ונעל הא' חייב על צידה שניה. הרי מבואר דאף שכבר היה ניצוד מ"מ כיון שפתח הא' וכלתה שמירתו אם נעל אח"כ חייב. ועל התוי"ט אני תמה מאין פסיקא ליה שיוכל צבי לצאת דרך אותו מקום שיצא בו האדם. הלא עינינו רואות שעובי הצבי יותר מעובי אדם בינוני. ועתה י"ל כפשוטו ד"מ דחלל הפתח היה במכוון שיצא הצבי דרך בו. ובא הא' וסתם חצי חללו (ומלאהו ל"ד אלא דר"ל דמיעט להחלל עד שלא נשאר בו בכדי שיצא בו הצבי) והב' סתם חצי חללו הנשאר ולכן אף שעמד הראשון והלך לו ונשאר מקומו פתוח אין בו כדי שיצא הצבי ועד"ז דעת לנבון נקל למצוא עוד גווני אחריני וישמע חכם ויוסיף לקח:

שם הא למ"ד לנועל כו' ונמצא צבי שמור בתוכו. עי' פירש"י והר"ן שנדחקו. ולעד"נ דתיבת שמור הוא תואר לצבי הנזכר. ושיעורו ונמצא צבי שהוא שמור (דהיינו קשור כמש"כ הר"ן בא"נ ע"ש) בתוכו. דודאי אף שניתר אח"כ אין אומרים לזה שיפתח כמ"ש הר"ן ולענין קושית התוס' מאי אולמיה כו'. נראה מפירש"י לקמן בגמרא דממעשה בנ"א מביא ראיה וכדאשכחן בכ"ד בש"ס והא מעשה בכ"י כו':

דף קז.

גמרא הצד נחש כו' וממאי דפטור ומותר דתנן כו' ועל עקרב שלא תישך. לכאורה קשה מהא דבברכות (לג) מחלקינן בין נחש לעקרב (ועמש"כ לקמן קכא ב בס"ד) ובכאן י"ל דע"כ הא דעקרב אינו ביש חשש סכנה. דא"כ כל איסורי דאורייתא שרי ואיך יאמר על זה ריב"ז חוששני לו מחטאת (שם):

במשנה והחובל בהן חייב. עפירש"י. והרמב"ם מפרש דחייב משום מפרק שהיא תולדה דדש. ושאר שקו"ר דפטור דעתו ז"ל אף שיצא הדם לחוץ כמ"ש הה"מ בפ"ח ה"ט. והקשה בתור"ע מהא דלעיל (עה) דפליגי ר"י ורבנן בפוצע חלזון אי חייב משום מפרק ומפרש רבא דפליגי באם יש דישה שלא בגד"ק. הא כיון דאין לו עור לא שייך בו מפרק ע"ש. והנה בפיה"מ באר הרמב"ם הטעם לפי שהוא מתחדש וחוזר לקדמותו ובחלזון פליגי אפילו בפצעו מת דאפילו רבא לא אמר שם אלא אפי' תימא שפצעו חי ור"ל דבפצעו חי נמי מיירי ובמת לא יחזור עוד לקדמותו לכן הוצרך רבא לחדש עוד טעם דס"ל לרבנן דאין דישה אלא בג"ק. ור"י באמת ס"ל דאפילו בחי דחוזר לקדמותו. מ"מ כשיצא לחוץ חייב ובריייתא דחולין שהביאו שם הה"מ וכ"מ דמחייבת בשאר שקו"ר ביצא הדם אתיא כר"י. ולה"כ אלא כסתם מתניתין דלא חלקה בין יצא לל"י ונכון בס"ד:

תוספות ד"ה הצדן. אבל בשמונה שרצים כו' סתמיהו ניצודין לצורך עורן. ובר"ן כ' מפני שהן אין דרכן להזיק וכל צידתן לצורך היא כו'. וק"ל דהא גם מהם יש שמזיקין את השדות ואת האילנות וכדתנן בפ"ק דמו"ק צדין את האישות (והם תנשמת) ואת העכברים משדה האילן ומשדה הלבן כו' ועכברין סורן רע הוריות (יג) ורשיעי נינהו כו' לא מסתייהו דאכלי אלא קריין לחבריהון כו' (תוס' בב"מ מ' בשם הירושלמי):

דף קז:

גמרא מניין לחבורה שא"ח. עיין פירש"י. ותימה ה[י] כי כתוב לשון חבורה אצל חיוב שבת. ולעד"נ דלענין חבורה הנזכרת בפ' משפטים קמב"ל ועל פלוגתת רבי (גופיה) וב"ע בב"ק (ס"ד פד) קאי ע"ש ומשום דאיירינן בחבורה שא"ח קבעה לה הש"ס הכא:

דף קח.

גמרא א"ל שמואל לקרנא כו'. זיל תהי ליה אקנקניה. נ"ל הא דל"א זיל בדיק להו כלישנא דהש"ס בכ"ד הוא משום דאומנתיה דקרנא הות דהוה תהי באמברא דחמרא כתובות

(קה) לכן א"ל הואיל דאתה בקי בתהיית היין זיל תהי ג"כ ביינו דהיא התורה שנמשלה ליין. ובחדושי לס' נת"ע הרחבתי קצת בזה:

[**שם ר' נתן אומר א"צ כו'**. נראה דצ"ל ר' יונתן דהוא בר פלוגתיה דר' יאשיה בכ"מ וכבר כתבתי זאת בהגהותי לב"ר פמ"ו אות ח' במ"ת] :

תוס' ד"ה ואי. הא אפילו נוצה שבכנפים כו'. ל"י לאיזו כוונה הוסיפו מלת נוצה. וכן רש"י מפרש מה היא נוצה שלא נזכרת כאן ועמש"כ לעיל (מט):

בא"ד וי"ל דבבהמה נמי אשכחן כו'. ק"ל דא"כ הא גם עור אשכחן דקרב בבהמה דהיינו עור הראש כדפירש רש"י שם בזבחים וי"ל:

דף קח:

ד"ה והלא. מפני שהוא כמעבד כו'. וכתב התוי"ט דהיינו אליבא דרבה בר"ה (לעיל עה ב). והתוס' כתבו שם דמדרבנן אסור לכ"ע. ומש"כ וטעמא רבה איכא כו' דפח"ח וזה נעלם מהמ"א סי' שכ"א סק"ז ע"ש:

רד"ה ואלו. קודם שיתן המלח או נותן שמן כו' כצ"ל:

דף קט.

גמרא חלא מאי אר"ה לר"א כו'. כה"ג בב"ב (צח):

שם רוחצין במי גרר. פירש"י ואע"פ שהן מלוחים קצת. אנכי למיעוט בקיאותי ל"מ זה. ולע"ד נל"פ דאע"פ שהן חמים כדאיתא במגילה (ו) חמת זו חמי גרר. ודומיא דמי טבריא:

רש"י ד"ה כל הימים. עד שיהא במקום אשבורן שנקווין ועומדין. כ"נ דצ"ל:

דף קט:

רש"י ד"ה ג' קלחים. דאגודה כתיב כו'. הן באיזוב דפרה דאיירינן ביה לא כתיבה אגודה רק גבי איזוב דפסח מצרים כתיב. אלא דילפינן לקיחה לקיחה משם. כדאיתא בתוס' סוכה (יג) ד"ה מצות:

רד"ה ובהן ג' גבעולין. בכל קלח ג' גבעולין. הנה מלבד שסותר א"ע למה שפי' בסוכה שם "גבעול לכל קלח" יותר תמוה דפי' דשם מוכרח כדהוכיחו התוס' שם בראיה נצחת. ונראה שרש"י פי' פה כן ממאי דקאמר ושומשוק הוא דמשתכח הכי. אבל לפי האמת כוונת הראיה נסמכה על סיפא דמתניתין דרי"א של שלשה שלשה וכה"ג מצינו רבות:

רד"ה מאומצא. בשר בגחלים. לקמן (קכח) פי' בשר חי. ומוכרח שם כן. וכן בש"מ. וע' בערוך ערך אמץ הב':

דף קי.

רש"י ד"ה לישואר נגרי. חריץ של מים ידליג. לפ"ז לא א"ש כ"כ הא דבתריה ואי לא ליעבר נהרא ויותר נכון לפרש כאן כמו שפי' בע"פ (דף קי"ג) ד"ה לא תשוור ניגרא. וע"ש בפי' הרשב"ם:

רד"ה הכי נפקי. שמנוקין המעיים כו' כצ"ל:

רד"ה לזבה וד"ה אי לא ס"ל. הד"א] :

דף קי:

רד"ה בונא. מלא אגרוף. עמש"כ לעיל (ס"ז):

דף קיא.

גמרא והתניא כו' אבל מגמע ובולע. ק"ל מדוע לא משני ברייתא כרבי דאמר חומץ משיב אה"נ ביומא (ס"ד פ"א) ומתניתין כרבנן דמוכח שם דפליגי עליה ועוד ק"ל דלישני דברייתא איירי במזוג דמודו ביה רבנן כדאיתא שם וכדמוקי הרא"ש למתניתין דפ' כיצד מברכין (מ' ב) ויותר קשה דהתם ביומא פסקינן דא"ה כרבי והכא מסקינן דמותר והלא מוכח דלרפואה קשתי וי"ל דכיון דמזוג שתו ליה אינשי לכן מותר לשתותו אף כשהוא חי משום דלא מינכר מילתה דיתלו יותר שהוא מזוג ושותהו כדרכו [ועי' בירושלמי דתירץ כן] :

שם ונימא מדלפני טיבול שרי לא"ט נמי שרי. ומסקנא הכי הוא לכאורה האי סברא שמעינן לר' יוסי לקמן (דף קיז ב) במשנה. ורבנן פליגי עליה שם וקיי"ל כוותייהו ויש לחלק:

תד"ה לא ס"ד. וא"ת ונוקי הך ברייתא כו' כמ"ד טב"מ כו'. המהרש"א הקשה אמאי לא הקשו דרבא גופי' א"ל דטב"מ ולא הדר אלא מטעמא דהואיל ע"ש. לכאורה לפ"ז תהיה חזרה ג"כ מטעמא דאדם נראה כמיקר. והא דנקטי לעיל תרי מילי ל"ד אלא משום דסגי בהכי. וי"ל דזה לא איקרי חזרה אלא דל"נ להכא אבל מ"מ קיימת היא לענין דלעיל (ד' נג ב) ע"ש:

דף קיא:

תוס' ד"ה האי מסוכרייתא. וא"ת היכי שרי התם ליכנס בבגדים כו' כצ"ל:

רש"י ד"ה אע"ג. ור' יהודה אוסר כו'. ר"י מאן דכר שמיה לפי' ר"ת בתוס' לעיל בד"ה למימרא יש לכוונו. אבל רש"י בעצמו לא פי' כן:
במשנה רש"י ד"ה כך. כדי לקצרן כו'. ולעיל (ס"ד ע"ד) מפרש להתיר מרשת זו ולהוסיף ע"ז:
(**בגמרא**) [**ברש"י**] **ד"ה זממא** (בסופו). ופעמים שמתירה. משמע דלפעמים מניחה קשורה להזמם ומתיר ראש האחר וכ"כ להדיא לקמן בר"ד הסמוך. ובאיסטרידא פי' וכשרוצה להתיר מתיר הרצועה ונוטלה משמע דלעולם מתיר הרצועה מן האיסטרידא. ונ"ל משום דספינה דרכה שתעמוד כשבאה לנמל איזו שבועות קשורה לכן אסור לכתחלה אבל נאקה אין דרך להעמידה קשורה אלא איזו שעות ביום לפוש ולאכול. ולכן אי לאו שאין מתירין לפעמים אותו הקשר היה מותר לכתחלה:
תוס' ד"ה עניבה. אמאי ל"פ מדתניא כו' כצ"ל. והוא לקמן (קי"ג):
בא"ד וי"ל דהתם כו' כמו שמסתפק כאן. ולפ"ז צ"ל שלצד הא' של האיבעיא קילא עוד עניבה מן קשר שיכול להתיר בא' מידיו. דעניבה שרי שם לכתחלה. והכא תני אין חייבין עליו דמשמע הא איסורא איכא כדדייק הש"ס לקמן:

דף קיב.

רש"י ד"ה מהו דתימא (הא'). ותהוי קשר של קיימא כו' כצ"ל. ומה שכתב וכיון דלא ידעי כו' תמוה. דהרי מתניתין מתרת לקשור שתיהם דומיא דקושרין לפני הבהמה דראב"י דמוקמינן לקמן בתרתי איסרי ופירש בעצמו דקושרין היום בב' צדי הפתח. וא"כ באיזה שיבטל עביד ביה ודאי איסורא. ועי' לקמן (קיג) בד"ה וקושרו בפרה:
רד"ה שקול גמי לח. דראוי לטלטול. ובסוף מכילתין פי' דגמי לפי שהוא ראוי למאכל בהמה לא מבטל ליה להיות קשר של קיימא ועיין מש"כ לקמן קנ"ה בס"ד:

דף קיב:

גמרא וחזר וניקב כמוציא זית וסתמו כו'. לכאורה האי וסתמו שלא לצורך. ולע[י] ל גבי סנדל הרגישו רש"י והתוס' על הא דתני שם ותקנה לחנם ועמ"ש בעירובין שם:
[**תוד"ה נפלוג. גופה דברייתא**. הגרי"פ הגיה דמתניתין. עמ"ש בנדרים (כ"ו) בס"ד] :
תד"ה עד. והא דתנן במסכת כלים פי"ז מ"ד כצ"ל:
בא"ד אלא מפרש מה שאמר למעלה הרימון לא גדול כו'. תמוה דמשנת הרימון לא גדול כו' היא שנויה במ"ה אחר הא דג' אחוזים. והר"ש כ' על פי' זה ולא יתכן כו' דהא קתני באידך בבא לא גדול כו'. ולעד"נ דהכא מפרש איכות גידולו ואמר שיהיה ג' אחוזים.

והתם מפרש מקום גידולו (לפי שיש מקום מגדל פירות גסים ויש קטנים ויש בינונים כמו במ"ז שם רי"א הגדולה שבא"י כו' וכן במ"ח בכעדשה ובמי"ב בכגריס) ותדע דהתם קאמר ולמה הוזכרו רמוני בדאן ועוד דאורחיה דתנא כשרוצה לשנות אגב גררא דברים כיוצא בזה כמו דחשיב שם. חוזר לשנות את העקרי בקוצר כדי לזווג אליו הנטפלים. וכמו דמשני הגמרא בנדה (מט) ע"ש. ומזה ק"ק בערכין ח' דמקשה שם הגמ' בכיוצא בזה ולא משני כבנדה וכן בחולין (כ) דפריך על בני ר"ח מהא דנמצא כשר בשחיטה כו' ולא משני דל"ת לה רק כדי לזווג אליה הדומים לה ששונה אחריה אך גם בנדה שם מתרץ הגמרא עוד תירוץ אחר. וד"ת עניים במקום זה ועשירים במק"א. ועי' בסנהדרין סה א' בתד"ה יצא:

תד"ה רבי. תמוה להרר"א כו'. ובגה"ש אגב שיטפיה הקשה זאת מדנפשיה ולא ראה בתוס'. ולעד"נ נראה ליישב ע"פ מ"ש התוס' בערכין (ג') ד"ה ערל דלהכי מביא שם הש"ס מימרא דר"א ולא מייתא ברייתא משום דר"א שגורה בפי כל יותר. וה"נ א"ל דמתניתין דסנדל היתה שגורה בפיהם כבר לענין אחר וכמו דמייתי לה לעיל וכבר כתבתי כיוצא בזה לעיל ברפ"ב ע"ש:

דף קיג.

גמרא אר"י א"ש הלכה כראב"י. עי' בכורות (כג ב) תד"ה משנת. וכאן לא יועיל תירוצם דשם. דהא כאן מסתבר טעמיה דדמי להנך דלעיל:

שם והא מתחזי כרמות רוחא כו'. כה"ג לקמן (קיז ב') והא מיחזי כרעבתנותא כו':

דף קיג:

גמרא אר"ל למה כו' שכל מתי מבול ננערו לשם. אר"י למה כו' שכל מתי מבול כו'. נ"ל לגרוס בתרווייהו ואמר בו' שזה לראיה להא דלעיל. ובזה לא נצטרך להגהה שהוסיפו בד"ח בסמוך וי"א כאלו אוכל כו':

שם אמר כיון דמילקי גזרו ביה רבנן. ק"ק לפ"ז מאי איריא בבל דוקא:

שם א"ר אלעזר (כצ"ל בלי י') דבר חכמה כו':

רש"י ד"ה עומדות. ששכח כו' דשכחת קמה נמי הוי שכחה. הנה דלג מלקט שבדבור דלעיל לשכחה. משמע דלא ס"ל לקט במחובר. אבל דעת הרמב"ם דיש לקט גם במחובר הבאתי דבריו בפ"ד דפאה מ"י:

רד"ה ותחת כבודו. איידי כו'. ויל"פ ג"כ משום דאייתא לעיל הא דר"י קארי למאני מכבדותי:

דף קיד.

רש"י ד"ה [חוצץ. כל שהוא חוצץ כו'. כ"נ דצ"ל. ור"ל לאפוקי מרשב"ג דאמר עד כאיסר] :
רד"ה מרדעת. לר' ישמעאל כו'. וק"ל א"כ מאי פשיט ליה מר' יוסי דדילמא לר' יהודה אליבא (דר"ש) [דרי"ש] אף (ממרדעת) [במרדעת] מצד אחד. וא"ל משום דלא אשכחן דפליגי במרדעת או בכדי שלא להפליג במחלקותם. א"כ ה"ל לפשוט ג"כ מהת"ק. ואולי להפליג במחלוקת אליבא דחד תנא שהוא רי"ש דחיקא ליה טפי:
רד"ה חלבי שבת. כגון אברי תמיד של בה"ע. עתוי"ט ריש ברכות ד"ה הקטר חו"א:

דף קיד:

רש"י ד"ה לא היו מבדילין. בתפלה כו'. ובסוכה פי' על הכוס. ונ"ל דכאן הולך בשיטת הסוברים בטור או"ח סי' תקנ"ט באם חל מילה בט"ב ל"י על הכוס להטעים לתינוק מטעם דאתי למסרך. ובסוכה אזיל בשיטת נכדיו רשב"ם ור"ת הביאום התוס' לקמן בפ' תולין ובעירובין (מ ב') ודלא כדעת הטור שם שכ' דלכ"ע בט"ב שחל במו"ש ל"י על הכוס. אלא דס"ל כיון דלא איקלע בכל שתא ל"ח לאסרוכי:
תוס' ד"ה ליתקע. עי' מהרש"א שכ' ומיהו כו' לא הוו ידעי הך ברייתא כו'. נעלם מכ"ת דזוהי משנה בסוף פרק קמא דחולין:
[**תד"ה אלא** (בסופו). והכא מיירי כשעושה חתיכות גדולות. ונ"ל דלהכי נקט לישנא (דנקיבה) [דקניבה] שהונח על קציצת מחובר להורות דמיירי בחתיכות גדולות כמש"כ התוס' בחולין (טו ב) לענין לישנא דקציצה. ובפט"ז דכלים דנקיט גם כן לישני דקינוב יל"פ גם כן דלא מעכבי אלא קינוב דקסמין גדולים] :

דף קטו.

במשנה כל כה"ק מצילין מפני כו'. וכ' התוי"ט וטעמא דל"ש להציל מידי אחרינא מפורש כו'. במחכ"ת ל"ד דהכא דמיירי למבוי שאינו מעורב הטעם פשוט משום שבות דלא עירבו. וגם לפי המסקנא בגמרא (קיז ב') דאתיא כר"א דבעינן בעלמא ב' לחיין. מחוסר ג"כ עוד לחי הב':
רש"י ד"ה טעונין גניזה. ומאן דאסר כו' בר מס"ת יוונית משום מעשה כו'. שביק דעת רשב"ג במשנה שם דהתיר בכה"ס יוונית ומטעם המקרא דיפת וגו' ותפס דעת ר"י שם בברייתא אליביה. משום דלישנא דואע"פ כו' בכל לשון דמשנתנו וכ"ש לישנא דגמרא גבי פלוגתת ר"ה ור"ח היו כתובים כו' בכל לשון משמע אף יוונית לכן השכיל להביא

דעת ר"י דלדידיה אף יוונית לא התירו אלא בס"ת עמש"כ בריש דברים רבה בס"ד (ולפ"ז דבריו בגמרא בסמוך ד"ה לא נתנו שהביא דרשב"ג דמשנת מגילה הם שלא בדיוק) ובזה ינצל הרע"ב ממה שגמגם עליו בתור"ע על מש"כ ואיכא למ"ד ולא נתנו לקרות כו' הלא זהו רשב"ג דפסק כוותיה שם. דלפי האמור הוא ר"י אליביה ולה"כ:

(**בגמרא**) [**ברש"י**] **ד"ה אליבא דמ"ד. במסכתא מגילה אין בין כו'** כצ"ל:

[**תוד"ה לא. כשהן כתובין עוד דהא שרי כו'**. כ"נ דצ"ל] :

דף קטו:

גמרא אילימא ת"ק ור' יוסי כו' כצ"ל:

שם בעא מיניה ר"ה כו' ס"ת שאין בו ללקט כו' א"ל אין מצילין. ק"ל מדוע לא הביא הש"ס לסייע ליה מברייתא דלקמן (קטז א') ס"ת שנמחק אם יש בו ללקט כו'. ועי' מהרש"א בתד"ה מיתיבי. ועמש"כ בחידושי ברכות (כו) בס"ד:

רש"י ד"ה טומוס. קונטרסים הס"ד. ואח"כ מה"ד היו כתובין:

רד"ה כגון פ' ויהי בנסוע. שהוא ספר לעצמו. וכ"פ הרמב"ם בידים פ"ג מ"ה. ופסקוהו הפוסקים והיינו כרבי לקמן. ותמיהני דא"כ יהיה כ"ו סה"ק. ובכ"ד אמרינן כ"ד ספרים. חמשה חומשי תורה. חומשין. וי"ל:

תוס' ד"ה אבל. אע"ג דבפ"ב דגיטין ק"ל דבר שמתקיים כו'. ק"ק מדוע לא הביאו מלעיל (קד ב') כתב בדיו בסם בסיקרא כו' חייב. כתב כו' ובכ"ד שאינו מתקיים פטור וע"ש בפי' הרמב"ם:

תד"ה מגילה. ועוד תנן במ"ס כו' ולא ע"ג נייר מחוק. הגר"א ז"ל בהגהותיו למ"ס מחק תיבת מחוק. אבל לעיל (עט ב') בתד"ה תפילין מוכח להדיא דגרסי ליה ע"ש:

דף קטז.

גמרא איבעי להו הגליונין כו'. מפירש"י בסוגיא משמע דמפרש להאיבעיא לפי המסקנא כגון שהכתב של ס"ת נמחק. אם מצילין הגליונים של מעלה כו'. ובשלהי מגילה בתד"ה הלוחות מפרשי כגון דגייז להו מן הספר. והמ"א בסי' של"ד סקכ"ד כ' לתרווייהו. דמש"כ או שנמחק הספר כוונתו לפירש"י. ובעמחה"ש שגה במחכ"ת שהשיא כוונתו על מקום הכתב:

דף קטז:

במשנה למבוי שאינו מפולש. ופי' הרמב"ם (והרע"ב אחריו) שיש לו ג' מחיצות ולחי. וקיצרו במקום שה"ל להאריך דהא יקשה דאפי' אוכלין ומשקין נמי עי' לקמן (קיז) בתד"ה ועוד ובמהרש"א. וה"ל לבאר דס"ל כר"א דבעינן ב' לחיים בעלמא רק דבכה"ק בחד לחי סגי וכדמסיק בגמ':

דף קיז.

גמרא אר"ח ג' מחיצות וב' לחיין כו'. ותרווייהו אליבא דר"א. וכן לק' בשנויי דר"א ואפי' לר"א כו' וק"ל מדוע לא קאמר ולחי וקורה ואליבא דב"ש דהא גם ר"א שמותי הוא:
תוס' ד"ה דשקיל (הב'). תנא חשיכה כו'. עי' הגהת הגרי"פ וכן מדברי התוס' עצמם שתירצו דלא קאי אשבת מוכח דל"ג חשיכה. ועי' מש"כ בברכות (כד) בתד"ה והא:
תד"ה אלא. ומשני אביי. נראה להדיא דגירסתם היה במסקנא אלא אמר אביי. לא ר"א כבספרים שלפנינו וכן יותר נכון. ותימה על המפרשים והמגיהים שלא הרגישו בזה:

דף קיז:

גמרא אבל לס"ת בחד לחי סגי. נראה להגיה לכה"ק תחת לס"ת. ועי' בלשון התוס' ד"ה אלא בעבר הא':
שם פת הדראה. עפירש"י וכ"פ בפסחים (לו ב) וע"ש בר"ן שהקשה עליו ולנל"פ מלשון דראון (סוף ישעיה ודניאל יב) שענינו מתועב:
שם והא מיחזי כרעבתנותא כו'. כה"ג לעיל (קיג):

דף קיח.

גמרא מדינה של גיהנם כו' וכתיב יום עברה היום ההוא. שם אינו מדבר מעונש של גיהנם. אבל יען אשר מצינו שם עברה על גיהנם כדכתיב תקות רשעים עברה (משלי י"א:כ"ג) ופירש"י לגיהנם. לכן פי' יום עברה (כיום עברה דהוא יום הדין בגיהנם) היום ההוא (ר"ל דשלום פורענותם). [ובב"ב (יו"ד סע"א ועמוד ב') ובע"ז (י"ח ב') מוכח דמגופיה דקרא דיום עברה משמע ליה דהוא גיהנם] :

דף קיח:

גמרא אמר רב פפא לדידי חשדן ולא הוה בי. עמש"כ לקמן (ק"מ ב') על איזה עובדא כיון בזה:

דף קיט.

גמרא יוסף מוקיר שבי הוה ההוא נכרי כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה ומשלים להו. היה מזמן כו' על פתחו כצ"ל:
רד"ה ומושיף נורא. דשאגא תדהר. כ"ה בר"ה (כג):
רד"ה מכתף. להביא תמיד כו'. ומכתף ונפיק נראה דר"ל להוציא מן הבית אותן כלים וחפצים שלא היה לתפארת בית ומאי דקאמר ועייל ברישא עי' תוס' ריש פסחים ד"ה יכנס:
רד"ה תריסר. עליתיה. צ"ל תליסר. וכן הגיה הגרי"פ בברכות (כ') בתד"ה תליסר. אבל מצאנו ג"כ תריסר בכ"מ לגוזמא (לעיל נד ב') תריסר אלפי עגלי כו' וכ"ה בתוס' יומא (סו) ובע"ז (יג) ובבכורות (נג) אכן בביצה הגי' בגמרא תליסר. ובב"מ (מו) ר"פ ה"ל תריסר אלפי זוזי וש"נ בב"ב (קמט) דאיסר גיורא ה"ל תריסר אלפי כו':
רד"ה רב ששת. במקום שיגיע שם החמה כו' כצ"ל:

דף קיט:

גמרא דברים שב"א מתכסין בהן כשמלה. פירש"י בזה אינו מכוון בלשון הגמ' ול"נ לפרש ע"פ הא דאיתא לקמן (קמה ב') מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין (פי' במלבושים נאים) לפי שאינן בני תורה. הרי שע"י תורה מכבדין אותן כמו שהיו מלובשין בשמלות נאות ולכן שפיר נופל על דברי תורה שב"א מתכסין בהן כשמלה:

דף קכ.

גמרא הכא ביר"ש עסקינן ול"נ ליה דליתהני מאחרים. ועפרש"י ונ"ל לכוון זה להא דאמרינן (בב"מ כד ב) גבי מציאה דאפילו לאחר יאוש חייב להחזיר משום לפנים משו"ה:
רש"י ד"ה אטעייא. דהא מעט מעט הוא נופל ומטפטף בו כצ"ל. ועי' מהרש"א ומה שנדפס בשמו בגליון דצ"ל ומטלטל שבוש:

דף קכ:

רש"י ד"ה לייט. על כל המורין כן. ומלישנא דהש"ס בסמוך משמע דעל דתנא להך ברייתא הוא דקלייט:

דף קכא.

גמרא ר' יוסי כו' א"צ לטבול. הגרי"פ הגיה אינו יכול ותמוה שלא עיין בתוס' כאן ולעיל (קיא) ד"ה לא ס"ד:

[**שם שהרי שנינו כו' ועד ואל תכבה**. ומאבל ואילך הוא פיסקא] :

רש"י ד"ה טבילה בזמנה מצוה. דכתיב והיה כו'. (ביומא ח') פירש מקרא דוחטאו ביום השביעי ורחץ וכ"כ התוס' שם והאי קרא דלפנות ערב דרשינן ליה בספרי הביאוהו התוס' (בנזיר סו) בד"ה אלא תנאי וע"ש בד"ה במאי קמפלגי:

דף קכא:

גמרא זבוב שבמצרים וצרעה שבנינוה (היא הבירה שבאשור). ובזה יתפרש יפה קרא (דישעיה ו) ישרוק ה' לזבוב אשר בקצה יאורי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור כי צרעה מין דבורה היא ועושה דבש כמוה (מכשירין פ"ו מ"ד):

שם ועקרב שבחדייב ונחש שבא"י כו'. הן לשיטת רש"י ברצין אחריו כל המזיקין (ההורגין) בחזקת סכנה ובאין רצין אחריו אף בחמשה המנויין כאן אין סכנה ולשיטת התוס' אף ברצין אחריו אין חשש סכנה רק בה' מינים הללו ולפ"ז לכאורה קשה הא דמחלק (בברכות לג) בין נחש לעקרב סתם לענין הפסקת תפלה באין רצין אחריו וברץ אפילו נחש פוסק כדהביא התוס' בשם ירושלמי ודעת הסמ"ג הביאו המ"א סי' צב סק"ב דלא התירו להפסיק רק במקום חשש סכנה וצריך לחלק דכרוך על עקיבו שאני:

רש"י ד"ה והלא מוכנת לכלבים. ול"ל כו' יפנוהו משם. וכ"פ לקמן בד"ה תיפוק ליה ולפנייה לולי ד"ק הנל"פ דהקושיא היא דמאי קמ"ל מתני' כיון דהיא עצמה ניטלת פשיטא דניטל כלי לצרכה:

רד"ה ומאן לימא לן. וכל מתניתא דלא מתניא כו' ולא מותבינן מינה. הוא (בחולין קמ א):

דף קכב.

גמרא ת"ש עיר כו' אם רוב ישראל ימתין כו'. במשנה שם מסיים מחצה למחצה ימתין כו'. ול"י מדוע לא הביא הש"ס האי סיומא כמו שהביא בסמוך בקושיא מהברייתא דנר דממנה הקושיא יותר חזקה ואולי סמך הש"ס דהמשנה ידוע לכל והוה כמו וכו':

דף קכב:

רש"י ד"ה נוטלין. משמע כו' מהכיר ציר שלהן. כ"נ דצ"ל עי' (עירובין יא ב) וכ"ה בלשון המהרש"א בתד"ה לעולם:
תוס' ד"ה רחת. ואין לומר דמשמיה דשמואל כו' כצ"ל:

דף קכג.

רש"י ד"ה שאסור לטלטלו. טרגיס וטיסני כצ"ל. עי' מו"ק (יג ב):

דף קכד.

גמרא אמר רבה לצורך דבר שמלאכתו להיתר כו' שלל"צ כו'. משמע לכאורה דמפרש לצורך ושלל"צ דמתני' קאי תרווייהו על דבר שמלאכתו להיתר וא"כ שמלאכתו לאיסור לא הוזכר דינו במשנה כלל וכן לאוקימתא דרבא יקשה כזה לכן נראה דהכי מפרש למתניתין כה"כ נטלין אבל יש מהן לצורך דוקא והוא כלי שמלאכתו לאיסור ויש דאפי' שלל"צ והוא שמלאכתו להיתר ופירוש דלצורך ושלל"צ הוא לכל חד כדא"ל ויתכן עוד לומר דמשנה זו היא ביאור לדברי ר' יוסי דלעיל דאמר סתמא כה"כ ניטלין ומפרש השתא דכה"כ ניטלין שאמר יש מהן כו' כנ"ל:
שם למר אליבא דר"נ כו'. עיין מהרש"א דמקשה לרבא נמי תיקשי כו' ע"ש ותמוה דהא לרבא אין חילוק בין צורך גופו לצורך מקומו ועי' תוס' לעיל ד"ה מקצוע ואולי ט"ס בדבריו וצ"ל לרבנן נמי תיקשי:
[**רש"י ד"ה א"ל רבא. כגון שזה התשמיש מיוחד לו**. והרע"ב מסיים כגון סכין לחתוך בו בלבד שרי ולא לסמוך כו'. ול"ד דאפילו לחתוך בו לא שרי אלא דברים שדרכן לחתוך בו כגון אוכלין כדמוכח בעירובין (לה) וכדפי' בעצמו שם] :

דף קכד:

גמרא ר' אלעזר אומר אף של תמרה כו' כצ"ל בל"י:

שם אא"א הכי איתמר אמר רב יהודה כו' כצ"ל:
שם ורבא אמר אפילו בר"ה. ועפרש"י ונ"ל דאזיל לשיטתיה לעיל (קיא) לאחר שהדר ביה דאמרינן הואיל מזמן לזמן וה"נ ממקום למקום אבל לפ"ז יקשה קצת מדוע לא הביא זה הש"ס שם לראיה דהדר ביה מההיא:

דף קכה.

רש"י ד"ה ההוא לאידך גיסא (בסופו). וכ"ש דאינו מחוסר נתיצה כצ"ל. וכן העתיק התוי"ט שם בכלים:
שם (בסה"ע) דשויא בסיס לאבן שנושאתה. לכאורה זה סותר למש"כ לעיל (מט) במשנה ד"ה נוטל כיסוי ועי' (נא) תד"ה או שטמן:

דף קכו:

[**גמרא נגר הנגרר נמי סתמא היא.** עי' תוס' ריש ביצה ד"ה גבי] :
במשנה רש"י ד"ה ומפנין תרומה טהורה. דחזי לבהמת כהן. עי' ב"מ (צ) בתד"ה והדשות שכ' דאסור משום הפסד תרומה אלא צ"ל דחזי לאדם לכוס אבל גם ז"א דתנן בפ"ח דשביעית מ"ב לאכול דבר שדרכו לאכול והביא הר"ש שם בשם הירושלמי דבא גם לאפוקי לכוס חטין חיות וסיים שם במשנה וכן בתרומה וכ"ש לכוס שעורין חיות דאסור. ע' כ"מ בשם הרי"ק בפ"י מה"ת ה"ז וגם בלא דברי התוס' דב"מ הנ"ל קשה לר"ח דמוקי לה כר"י דכיון דלאדם אינה ראויה אע"ג דחזי לבהמה אסורה בטלטול לדידיה כדמוכח לקמן בס"פ נוטל גבי הא דרבא דאמר דחזי לאומצא ע"ש. ולפמש"כ בס"ד בסוף מכילתין אמתניתין דמחתכין את הדלועין ע"ש הוה א"ש זה גם מש"כ עוד בטמאה דאפי' לבהמת כהן ל"ח בשבת דאע"ג דבחול חזיא כו' עיין בתוס' בפרק אין צדין (כז ב) מה שהקשו עליו ופי' טעם אחר וכ"פ הר"ן בכאן:
שם ומע"ש והקדש שנפדו. ובגמ' מוקי להו בלא נתן אה"ח דאינו מעכב וק"ל לר' יהושע (בהזהב נד) דמדרבנן אסור לאכול משום פשיעותא אפילו בשבת ופסק הרמב"ם כוותיה בפ"ה מהל' מע"ש הי"ב מדוע לא יאסר בטלטול כמו טבל דרבנן ומתני' א"ל דאתיא כר"א או כהכרעת רבי שם אבל על הרמב"ם דפסקה קשיא:
בגמ' אר"ח ד' מה' א"ד כו'. כזה משני ר"ח (בב"ק קיח ב) וע"ש:

דף קכז.

גמרא ת"ש דתני חדא מפנין אפי' ארבע וחמש קופות של כדי כו' מ"ל בהא קמפלגי כו'. לכאורה קשה מנלן דפליגי הלא לישנא דברייתא הא' הוא מכוון ללישנא דמתניתין דעלה מיבעיא א"ד למעוטי משא עדיף ואולי דדיוק הש"ס הוא ממה דשני הברייתא לישנא דמתני' מתבן ותבואה לכדים הוא לאשמעינן דאף דהיין והשמן המה כבר בכדים ויוכל להפנותן כמו שהם מחויב להניחן בד' וה' קופות בכדי למעט בהילוך ובזה לא נצטרך עוד לריש דברי התוס' ד"ה דכ"ע:

שם ועמר רבי את כה"ש כולה. לא שהניחם במקום אחד דה"ל מעמר אלא שהניח כאו"א לבדו או שלא גדלו באותה שדה דאז א"ח משום מעמר כמ"ש התוס' (בביצה ר"ד ל"א) פרש"י וכרמלית הואי ובפחות פחות מד"א ועי' בש"ע ססי' שמ"ט דגם זה אסור וצ"ל דהכא שרי משום שבות דשבות במקום מצוה:

דף קכז:

רש"י ד"ה כל. היכא דאמרינן מעשה כו'. בבה"ז (בתמורה טו ב) מביא בשם הגר"י מקראקא שכוונת רש"י ליישב דהא קיי"ל כריב"ב דב"ק מותר בד"ת וא"כ למאי הוצרך לטבול טרם ששנה לתלמידיו לכן פי' דכל היכא כו' או ריב"א והוא סתם ר"י ואיהו ס"ל בברכות דב"ק טעון טבילה לד"ת ותמיהני דמה יענה בעובדא דר' יהושע בסמוך דהא קיי"ל שם דאפי' זבין עצמן מותרין בד"ת לכ"ע וכ"ש צינורא ודנכרים שאינן כזבין אלא מדבריהם:

שם בגמ' ואר"ה תנא בש"א כו'. נ"ל דבא בזה לתרץ דלא תקשי פשיטא דהא כבר אשמעינן תרומה מטעם דחזיא לכהן ודמאי נמי חזיא לעני להכי מייתא הא דר"ה לומר דאתי לאפוקי מב"ש וזה רגיל התנא לאשמעינן בקוצר מה שכבר שנה במק"א כמש"כ התוס' בריש ברכות ואגב הכא מייתא לה להא דר"ה גם בש"ד ועי' תוס' (סוכה לה ב):

תוס' ד"ה כיון. אבל התם ל"ח מחמת גריעותא. מזה נ"ל שהגירסא בר"פ במשנה מפני שהוא מאכל לעזים עקרית ולא כגי' המשנה שבירושלמי ושבמשניות לעניים ואולי יש לחלק דתורמס שאני דהוא חשוב מאד לאחר שליקה ז"פ (ביצה כה ב) וע"ש בפרש"י רק שקודם שליקה הוא מר ול"ח לעשירים וא"כ דומה קצת לתרומה דרק איסור שליקה בשבת הוא דרביע עליה ודוחק. אך ק"ל על חילוקם מהא (דבעירובין כח) מדמי הש"ס גודגדניות לחשוכי בנים להא דמערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה ע"ש וי"ל ועוד קשה מהא דאמר שם (ל ב) כמאן אזלא כו' לפי מה שהוא אדם וכמזון ב"ס לעירוב כו' סומכוס

היא הא לפי חילוקם דהכא מצי אתיא אפילו כרבנן וכ"ש דקשה טפי לתירוצם הא' שבתוס' שם ד"ה תרגומא ע"ש:

דף קכח.

גמרא דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו. והרמב"ם והר"ב כ' דכתיב ונתן אה"ע כו' דבר הניתן מיד ליד ועתוי"ט ודרשה זו תמוה דבכ"מ מצינו בקרא נתינה בקרקע כמו לזרעך אתן את הארץ הזאת ועוד רבות ועיין (ב"מ נו ב):

שם איזוב אברתא. עיין לעיל (קט ב) וצע"ק:

שם והא ההוא דא"ל מאן בעי קורנית אלא כו' קורנית חשי. כ"נ דצ"ל:

תוס' ד"ה דג. א"נ כר"י כו' ובשר תפל מותר כו' מפני שהוא מאכל לחיה. וכן לקמן בריש ע"ב משמע דאי אית ליה חיה לכ"ע שרי וכדאמרי' לעיל אי א"ל פילין אמאי לא וקשה מלקמן (ס"ד קמב) למימרא דרבא כר"י ס"ל והא"ר לשמעיה כו' ושדי מיעיא לשונרא ולסברתם בחזי לשונרא אף לר"י שרי ועי' בר"פ כ"ש ברש"י ד"ה בהמה אי משיירא ועמש"כ לקמן (קנו ב):

דף קכח:

משנה מדדין עגלין וסייחין. כתב התוי"ט דלמאי דפסק הר"ן לחלק בין גדולים לקטנים ניחא הא דל"ת שאר עופות ע"ש ותמוה דמאי נייחא הא גם לדעת הר"ן שוים בהמה ועוף דבגדולים שרי אף בר"ה ובקטנים לא א"כ ישאר הקושיא מדוע שייר שאר עופות והמחוור הוא משום דבעופות יש תרנגולת דאין מדדין להכי לא תני להו:

רש"י ד"ה מדדין. ומנענע לו ברגליו.

ובד"ה אשה כתב והוא מניע ברגליו. ל"י טעם שינוי פירושו:

רד"ה דמקפיא. ומיהו בר"ה לא כו' דסתמא כרבנן כו' דבאדם מודו כו'. וק"ל מדוע לא הביא הש"ס מזה סיוע לרבא שם דאמר הכי ועמש"כ (בברכות כו) בס"ד:

דף קכט.

[**גמ' עבדי ליה תבשילא דטחלי.** עפירש"י. ועי' חולין (ק"ט ב') תוד"ה נדה:

שם רש"י ד"ה בר תלתא טרפי. שטענה אמו משנקלט. אולי צ"ל משנלקט] :

דף קל.

גמרא [**מאי עדים שראויין להעיד במקום אחר**. נ"ל דר"ל לאפוקי אם הם קרובים זה לזה דפסילי לעדות ביחד בכל מקום. עי' ספ"ח בגיטין במשנה בלישנא דר"ע] :
שם לוי איקלע לבי יוסף רישבא. וכ"ה (בחולין קטז נד) ובמדרש איכה בפסוק ותזנח איתא יוסף רישא (וע"ש דהוה צייד) וסיים שם ול"ק ליה יוסי רישא אלא דלא הוה מאכליה אלא מוחין דעוף וקרוב לומר שהוא הוא ובגמרא ט"ס וצ"ל רישא:
שם והביאוהו בשבת שלא ברצון ר"א כצ"ל. ומה שהגיהו בינתיים בד"ח דרך גגות ודרך חצירות הוא שבוש וכן ליתנייהו בריב"ף ורא"ש וכ"נ מהתוס' לקמן ע"ב ד"ה ברצון ע"ש:

דף קל:

גמרא דילמא אגב שיטפך (פי' מרוצתך וטרדתך בגירסא) רהיט לך גמרך (פי' ברחה ממך הגמ'). ר"ל הא דגמרת מר' אושעיא וגי' רש"י ופירושו דחוק:
רש"י ד"ה קרפיפות. ואם יותר ולא הוקף לדירה כו' לגבי חצר לטלטל ב' אמות בזה וב"א בזה. לכאורה זה יש לאסור דכיון דל"ה לדירה נקרא כרמלית ואסור לטלטל מרה"י לכרמלית וכ"נ להדיא בעירובין (צ ב וצא א) ובפירושו שם והא דבעי רמי ב"ח שם (צ א) ב"א בגג וב"א באכסדרה מהו ופרש"י תקרה של אכסדרה יותר מב"ס היינו דוקא לרב שם דאמר דאף בגג אין מטלטלין בו אלא בד"א לרבנן כפרש"י שם וא"כ גם הוא הוה ככרמלית וכ"כ הטור ר"ס שע"ב אבל לא הוקף לדירה אסור לטלטל ממנו לחצר שהרי כרמלית הוא ומקרפף לקרפף כו' יותר מכאן יכול לטלטל ב"א בזה וב"א בזה ותמיהני על הרב"י שם שהעתיק דברי רש"י הללו ע"ד הטור ולא הרגיש שחולקים הם ויותר אתפלא על התוי"ט פ"ט דעירובין מ"א שכתב בשם הטור כדעת רש"י שלפנינו:
רד"ה מהו לטלטל. ולהוציא מן החצר לתוכו פשיטא לן דאסור. מש"כ המהרש"א דלר"ש היינו בכלים ששבתו בתוך הבית לכאורה הם ג"כ פשיטא דאסור לטלטל אף בתוך המבוי חוץ לד"א אבל מ"מ לדעת רש"י יפה כוון שהרי כן כתב בדבור הסמוך דבחצר שלא עירבו מותר לטלטל בכולה אפילו כלים ששבתו בתוך הבית והוציאן דרך מלבוש לחצר ומה שהעלה בגה"ש בצע"ג מהא (דעירובין צא א) בכומתא וסודרא י"ל דס"ל ז"ל לחלק בין אותה חצר ובין מחצר לחצר ועמש"כ שם (צא ב) בתד"ה וכלים אמנם לכאורה יש סתירה לזה משם (צא ב) וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר דמשמע דשבתו בבית לא אפי' באותה חצר ע"ש בפרש"י:

רד"ה מותר לטלטל בכולה. מש"כ המהרש"א בסיום דבריו ור"מ מחמיר טפי מגג לחצר ש"ר משום דא"ת שוה. ל"ד דלר"מ אפי' מגג לחצר שלו אסור ע' רש"י שם (ר"ד צא) ומטעם גזירה דתל בר"ה:

תוס' ד"ה ברצון ר"ש. או ד"ח מחצר לחצר. תמוה דזה לרבנן נמי שרי עי' (עירובין צא א) רש"י ד"ה לדברי חכמים וכ"כ התוס' שם בס"ד הקדום ואדרבה הם למדו שם דלר"מ שרי מדברי חכמים ע"ש וא"ל דכוונתם דלרבנן אסור מיהא כשערבו אלו לעצמן ואלו לעצמן עיין בתוס' שם (עו ב) ד"ה ובלבד (ולר"ש שרי אליבא דשמואל וריו"ח שם) דא"כ מנ"ל דלר"מ שרי בעירבו:

דף קלא.

רש"י ד"ה תביאו רבויא הוא. דהא כו' ותביאו יתירה הוא. הן בר"פ כל קרבנות דריש מתביאו ג' דרשות (ועי' ברמב"ם בפ"ח מהל' תומ"ס ה"ב ובכ"מ) וגם לישנא דרבויא משמע דרבינן כמה דברים:

תוס' ד"ה תאמר. שהרי בעצרת יהיה כו' קצורים. ק"ק ומה בכך יקצור קודם אבל לשמה. ואולי משום דאם נילף מעומר תצטרך שתהיה בליל יום הבאתו כמוהו ומש"כ א"נ כו' עי' מהרש"א ומש"כ דהוכיחו התוס' דע"כ משמעו דהקצירה גופה מצוה כו' תלמוד ערוך הוא בהדיא (במכות ח ב) דאינו ממעט קציר העומר רק מחמת שאם מצא קצור קוצר ואלת"ה חרישה נמי ע"ש ודע דמשמעות הגמרא והתוס' והמהרש"א דאף דבשת"ה לא בעינן קצירה לשמה מ"מ אם לא קצר מקודם קצירתה דוחה שבת לר"א ודלא כמהר"ם:

דף קלא:

רש"י ד"ה ונכתוב רחמנא. בהדיא במצה כו'. נראה דנדחק לפרש כן כאן ולא כדפי' לעיל דהקושיא היא רק אעומר ושת"ה משום דלא א"ש הא דדחי שכן נוהגת בנשים דהא גם הם מתירין לנשים אה"ח במדינה ובמקדש כלאנשים. אמנם משום הא לא איריא דיל"פ דהשקלים אשר מהם מביאין העומר וש"ה ל"נ בנשים (שקלים פ"א מ"ו) וגם בעבודתן כהנות אינן כשירות:

רד"ה וגמרי מהדדי. מה ת"ל בחדש השביעי שיהו כו' שוות. וכ"כ התוס' וצ"ע דהא מסקינן שם דילפינן מגז"ש [שוב מצאתי להט"א שם בשהם שעמד בזה וע"ש] :

תוס' ד"ה אי. א"נ מילתא דאתיא במה"צ טרח וכל"ק. ד"ז נשמט ממרן המל"מ פ"ד מהל' מלוה דה"ר מזבחים להיפך ולא זכר מדברי התוספות שלפנינו:

דף קלב.

גמרא מה למילה שכן נכרתו עליה יג"ב. לכאורה המ"ל שכן כרת עיין מש"כ (בפסחים צ"ב בס"ד) ואולי לה"ק ה"ט בכדי שלא נילף מינה אף פסח וע"ש בתוס' (ס"ח ב') בד"ה ומה שחיטה:

[**שם א"ל ר' אלעזר בן עזריה עקיבא כו'**. הגרי"פ העיר למחוק ב"ע. וצריך להגיה ג"כ אליעזר ביו"ד] :

שם ה"ת מעיקרא מאי קנ"ל ולבסוף מאי קק"ל ה"ק כו'. לכאורה י"ל בפשוט דמעיקרא הוה ס"ד כראב"י ולבסוף ס"ל כדדחי ליה הש"ס וצ"ע:

רש"י [**ד"ה עקיבא. דכתיב ועל כל נפשות מת לא יבא**. כ"נ דצ"ל דנפש כתיב גבי נזיר וע"ז אנו דנין] :

רד"ה ביום ואפילו בשבת. ולר"א כו' ופק"נ לא אתיא ליה מק"ו כו'. לכאורה ממכשירין דכתיבי בהדיא איכא למילף הק"ו ואי משום דאי לאו הלכה לא הוה מוקמינן ליה למכשירין לכה"פ הוה מוקמינן ליה למילה עצמה ותיתי מינה:

רד"ה מחוכ"פ. יולדת כו'. ביולדת לא נאמר וביום:

דף קלב:

גמרא מחוסר טבילה. לכאורה מחוסר עוד טובא צפרים תגלחת ספירה תגלחת שניה וטבילה וקרבן ודוחק לומר דקרא לא מצריך כל אלו אלא בנרפא מאליו וכדכתיב והנה נרפא כו' אבל לא בנקצצה ולא אישתמיט שום תנא לאשמעינן חדוש דין כזה ואולי מלתא פסיקתא נקט מה דנוהג אף במוסגר:

שם נגעים טהורים מא"ל. דאפי' הם פסולים לעבודה (בכורות מה ב במשנה):

דף קלג.

גמרא ואביי אליבא דר"ש האי בשר מע"ל כו'. ועל לעשות לא פריך. ואולי דהתם נמי במתכוון לקוץ ואשמעינן דע"י גרמא מותר עיין לעיל (צד ב) פלוגתת ר"נ ור"ש באחת משלש ובכ"מ פ"י מהל' ט"צ ה"א בישוב השגת הראב"ד או י"ל דמוקי ליה לעשה עיין לעיל תד"ה האי עשה ובמל"מ שם הלכה ה':

שם ר"א אמר כו' ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. עיין מהרש"א לעיל בתד"ה האי עשה שהקשה דנילף מדדחי צרעת דהוה ג"כ עול"ת ואף למש"כ התוס' (ביבמות ה א) סד"ה שכן דה"ל ש"כ הבאים כאחד וא"מ ע"ש דבבכורות (מט א) משמע דלגופייהו מלמדין

אליבא דרבנן ולר"ע מספקא ליה וכה"ג כתבו התוס' (ביבמות ו א) סד"ה טעמא ובד"ה שכן:

ד"ה כורך. דרך מלבוש לשנותו כו'. ולכאורה תרתי דסתרי דאם הוא דרך מלבוש אין בו איסור כלל אפילו מדרבנן ולשנותו כו' (זהו אפי' אינן דרך מלבוש כמו לעיל (קכח ב) לענין שמן מביאה בשערה) הוה איסורא דרבנן ואולי אף דרך מלבוש אסור דהוה כערמה לעיל (סה ב) אבל מ"מ קשה דל"ל כלל לטעמא דדרך מלבוש ואולי בכדי דליהוי שבות דשבות אבל משמע דדרך רה"ר אסור וכ"כ המ"א סי' של"א סק"ח וא"כ הוה בלא"ה שבות דשבות והגרע"א הקשה דמ"ש מכמון דשרי ללעוס בשיניו דהוה טחינה כלאח"י וה"נ הוה הוצאה כלאח"י ואפילו מרה"ר לישתרי ולי שנא ושנא דהתם לצורך רפואה (וביותר תמיהני על כתה"ג דלקמן ע"ב בפיסקא דמוצצין קאמר הש"ס דהוה סכנה וע"ש בתד"ה לועס) והכא לצורך מילה דמכשיריה קודם המילה אינם דוחים אפי' שבות:

דף קלג:

גמרא דרשה רבא כו' מניומי אסיא כו'. וכן בע"ז (כח ב) אמר רבא רפואה משמיה (ובחלק ס"ד צט) אמר רבא כגון הני דבי בנימין אסיא וקרוב לומר שהוא אחד ובאיזה מקום ט"ס:

דף קלד.

גמרא וכמון ביו"ט דחזי לקדירה יין כו' לחולה. נ"ל דמטעם דהואיל קאתי עלה עי' (פסחים מו ב) פלוגתת רבה ור"ח בזה וכן לשון הרמב"ם בספ"ב מהל' מילה הואיל וראוי לקדירה וכ"ה לשון הטוש"ע ואין סתירה ממש"כ התוס' שם בסה"ע דדוקא חולה שיב"ס ל"ש:

דף קלד:

במשנה ומזלפין. התוי"ט כתב שהוא מלשון ארמי ע"ש ואני אומר שמקורו הוא מלשון עברי מן דלף כי הז' והד' מתחלפין. מל"ע לל"א כמו זכר בל"ע דכר בל"א ודומיו הרבה:

רש"י ד"ה ספק. כגון כו' וספק בן ט'. ובברייתא לקמן (קלה א) איתא ספק ב"ז ס' ב"ח ולכאורה ה"נ דהברייתא דוקא נקטא כה"ג דתרווייהו ספיקי מיעוטי נינהו אבל בציור רש"י יש לן למיזל בתר רובא דרוב נשים לט' ילדן (יבמות לז א) ואולי הברייתא כרבנן דרשב"ג לקמן (קלו א) ורש"י מפרש אליבא דרשב"ג דפסיק לקמן ריא"ש כוותיה ועמ"א סי' ש"ל סקט"ו:

רד"ה אלא אי אמרת. בשני הימים. ול"י מניין לו דלת"ק בשני מרחיצין רבא ל"א אלא מרחיצין ביום הראשון ולישנא דאחר המילה משמע נמי בסמוך (עיין בר"ן בכוונת דברי הרמב"ם שהביא) ול"מ לדעת הרי"ף והרמב"ם כפי שהבינם הר"ן דאפי' לראב"ע ג' דוקא ולא ב' אלא אפילו להחולקין דכ"ש שני לת"ק נאמר ג"כ כ"ש שני דמזלפין אבל לרחוץ אין לנו:

דף קלה.

גמרא ודילמא ת"ק ד"ה א"מ קאמר א"כ ראה"ק טעמא דב"ש אל"ע. לכאורה יקשה מכאן על מש"כ התוס' (בעירובין ר"ד יג) דכיון דקאמר ת"ק ל"נ בדין הוא שיש לו להשיב ולומר נחלקו ולא היא דע"כ ל"א כן אלא היכא דת"ק ג"כ אמר דנחלקו בד"ז רק דבאיזה פרט בזה הענין גופיה הושוו בזה יש לו להשיב דגם באותו פרק נחלקו. אבל הכא דת"ק אמר של"נ כלל בד"ז שפיר מקשה מאי אשמעינן דב"ש חולקין בד"ז ועמש"כ ברפ"ד דמקואות:
רש"י ד"ה אנדרוגינוס. ולקמיה פריך כו'. כבר גלה לנו התרתו בפי' המשנה:

דף קלה:

גמרא ומי שיש לו ב' ערלות כו' ח"א מחללין כו'. עמש"כ בזה (ביבמות עב א):

דף קלו.

גמרא ואלא הא דתניא ספק בן ז' כו'. הוא לעיל (קלה א):

דף קלז:

תד"ה דר"א. וכי שרי ליה כו' אלא מדרבנן כו' כדאמרינן בביצה. לכאורה גם הכא בסמוך מסקינן דאינו אלא מדרבנן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ועמש"כ לקמן בר"פ חבית וי"ל:

דף קלח.

תוס' ד"ה מי סברת. מה שנדפס בגליון בד"ח נסתר מסוגיא דלעיל (סב) ותוס' (ג א) ד"ה בר מהני ועמש"כ לעיל (נט ב) ויתיישב ג"כ הא (דס"ב):

דף קלט.

רש"י ד"ה אי בטלי יהירי. נראה דצ"ל כפרסיים הללו. עי' לעיל (צד) ובפירושו שם:

דף קלט:

רש"י ד"ה מת ביו"ט א. עיין מהרש"א ולישובו קשה דלמאי מייתא הש"ס הך עובדא דמעון דמזה לא מקשה מידי אבל פשוט דהש"ס פריך דלמה לא שלח להם צד היתר בדאישתהי וגם מדשלח להו לא ביו"ט א' ולא ביו"ט ב' ואם מת בי"ט א' הוה שפיר אישתהי בי"ט ב' ולישרי לכה"פ ע"י עממין:

במשנה ועושין אנומלין בשבת ריה"א כו'. **רצ"א כו'**. לכאורה נראה דר"י ור"צ פליגי בפירוש מילתא דת"ק עיין (פסחים קטז ב) במשנה וחותם בגאולה רט"א כו' רע"א כו' ברשב"ם ותוס' שם וע"ע (בעירובין ר"ד מח) בתוס' ותמיהני על לשון הרמב"ם והר"ב דנראה שמפרשים דג' מחלוקות בדבר וכ"נ מהטוש"ע:

רש"י ד"ה פרוונקא. בגד ששוטחין על גיגית כו' כצ"ל:

רד"ה ניצוצות. ותחלת שפייתן כשאין הפסולת ניכר לאו בורר הוא. כן הוא לשון הר"ן וכצ"ל:

דף קמ:

גמרא א"ר קטינא העומד באמצע המטה כו'. ל"י מאי שייטא דהך מימרא הכא ונ"ל להגיה א"ר חסדא א"ר קטינא כי מצאנו רבות שאומר משמו (ב"מ עט א בכורות לה א ערכין לב א) ומייתא לה הש"ס הכא אגב אינך מאמרי דר"ח:

שם בב"ר דלא נ"ל ריפתא לא ליבצע ביצועי. עיין (סוכה מט ב) מימרא דרבא (חתנו ותלמידו) כה"ג צורבא מרבנן דלנ"ל חמרא ליגמע גמועי וכפירש"י שם ודלא כמהרש"א שם בח"א אך קצת תימה על פירש"י שם ואינו כאוכלין ששובע שלהם בא במילוי כרס:

[**שם ואמר רב חסדא אנא כו' ולא בעתירותי כו'**. עי' פסחים (קיג א) דאמר אי לא דרמאי שיכרא לא איעתרי ועי' מו"ק (כח)] :

שם ולאו מילתא היא. עח"א שפי' דר"פ לטובת עצמו אמר כן שהיה עושה שכר ואני אומר על פירושו ולאו מילתא היא דמאי יענה על ר"ח (מאי נוגע בדבר היה) דהאי ולאו מילתא היא שב ג"כ על דבריו ואולי דלזה כוון ר"פ לעיל (קיח ב') באמרו לדידי חשדן ולא הוה בי כי יש שהיה חושדין אותו כפי' מהרש"א:

דף קמא.

גמרא בחמור דלא דייק ואכיל כו'. נל"פ מלשון אכלה ומדקה (דניאל ז ז) ופירש"י מדיקה ושוחקה הדק. ולקמן (קנה א) דדייקא באוכלא פרש"י כוססת יפה ומדקת אוכלין בפיה

ובשמיני פי' מעלת גרה מעלה כו' לכתשו ולטחון הדק הרי פרה דמעלת גרה טוחנת הדק. וחמור דא"מ גרה אינו טוחנו הדק ומפרש"י א"נ כן:

במשנה אבל לא כובשין. פרש"י דהיינו צורך חול מאי פסקא הא תנן לעיל (קיג א) מקפלין אה"כ ופרש"י כדי לחזור וללבשן בו ביום והוא מהגמרא שם ולולי פירושו הנל"פ הטעם שמא יתקע דומיא להא דתניא לעיל בר"פ כה"כ דלת של שידה כו' נוטלין אבל לא מחזירין ופי' רבא משום גזירה שמא יתקע:

גמרא [**תניא דלא כר' נחמן כו'**. ברש"י הגי' תנינא וכן נכון] :

שם ואמר רב יהודה מאן דסחי במיא כו'. כצ"ל:

דף קמא:

גמרא הב"ע ברפוי. עי' מהרש"א שכתב אלא כו' בחדא גוונא איירי לכאורה לפי האמת לאביי ע"כ לאו בחדא גוונא דבין לרבנן ובין לר"א ברפוי שרי ובאין רפוי אסור וע"כ צ"ל דמלישנא דרי"א אם היה רפוי מותר משמע דת"ק אוסר ופליגי אליבא דר"א אם הוה מנעל כלי ברפוי וזהו למסקנא (ולפ"ז נוכל לומר תרווייהו ברפוי והא כת"ק אליבא דר"א והא ר"י אליביה):

דף קמב.

גמרא [**וסנדליו וטבעותיו בידו חייב**. מש"כ מהר"ם דבתוספתא הגירסא בקומצו הוא בפרק ט' דמכילתין (ונעלמה מהגרי"פ שלא ציינה). אבל מש"כ שכן הוא הגירסא ברש"י ליתא דמלת בקומצו שבדבריו הוא פי' למלת בידו שבגמרא] :

שם ואמאי תהוי כלכלה בסיס לדבר האסור. הן משום קושי' זו המ"ל דמיירי בשכח כדא"ר לקמן על הא דאבן שעפ"י החבית ובמעות שעל הכר אלא משום קושיא דנשדיה לאבן (ולאוקמי בדצריך למקום הכלכלה א"א דמדסיפא לצורך גופו כו' כדלקמן) ע"כ צריך לאוקמי בדאית בה פירי וכדמסיק:

שם ולינערינהו נעורי ארחב"א אמר רב כו' כצ"ל. ועיין היטב בתוי"ש ולפי הא"נ שבסוף דבריהם יבא אל נכון פי' הרמב"ם (והרע"ב אחריו) במשנה זו והתוי"ט נראה שלא ראה את התוי"ש והנה מוכח מפירושם דאף דהאבן נעשה דופן לכלכלה מ"מ עוד שם מוקצה עליו ולהב"י סי' ש"ט היה פשוט דתורת כלי עליו ולכן כתב על פיה"מ להרמב"ם וא"א לומר כן וכו' ע"ש והביאו התוי"ט וכ"נ מהרמב"ם בחבורו וטוש"ע ולענין דינא נראה

דל"פ דאינהו מיירי בדהדקיה עיין לעיל (קכה) וכ"כ המ"א שם סק"ג והתוי"ש מיירי בדלא הדקיה:

רש"י ד"ה וחכ"א. ל"ח תרומה אלא אחד מס"א שבסאה זו. כ"נ דצ"ל אבל גם בל"ז דבריו מגומגמין בזה הדבור כמש"כ המהרש"א בתוס':

תוס' ד"ה שנפלה. דלפי שיטתו לא אתיא מסקנא הכי. ר"ל מסקנא דהתם דלפרש"י מסיק שם דבעינן ק"א של היתר משא"כ לפי' התוס' שם בין למאי דס"ד ובין למסקנא בטלה במאה של היתר ע"ש ובמהרש"א יש ט"ס וכצ"ל דמעיקרא ודאי בעי למימר מאה של היתר אבל כו':

דף קמג.

תוס' ד"ה עצמות. עכה"ד. ולשיטתם נראה דקליפין אינם של אגוזים כפרש"י (ורש"י לשיטתו בפי' דעצמות) דהא אין ראויין למאכל בהמה אלא קליפי שארי פירות והא דלעיל (כט א) דקאמר אף בקליפי אגוזים לר"ש שרי התם מיירי ביו"ט דחזו להסקה כדאיתא שם:

דף קמג:

רש"י ד"ה חלות. מאחר שמרוסקין כו' ואין דרך לסחטו כו'. ולכאורה לעיל (יט) משמע דהטעם משום דאפי' סחיט להו בשבת ליכא חיוב חטאת. וראיתי בר"ן שהשמיט ג"ת אלו ואין דרך לסחטו ונראה שבכוונה השמיטם וכמש"כ:

תוספות ד"ה ובלבד. מש"כ בזה המהרש"ל לפרש"י אינו מוכרח דלעיל בר"פ תולין דמשמע דאיסור תליה הוא משום אהל עראי ואפ"ה אמר שם הש"ס אח"ז שלא יעשה כדש"ע בחול:

תד"ה וריו"ח. כעין שמצינו בב"ק כו'. וכן מצינו (בערכין כט א) אך מש"כ אלמא אע"פ כו' לא מפיהם אנו חיים כי כן אמר הש"ס שם בעצמו האי הלכה כר"מ הלכה כרבנן מ"ל ה"ק למאי דאפכיתו כו' וכן מסיק הגמרא בערכין שם:

תד"ה שמשך. ועוד קשה לר"י א"כ כו'. כצ"ל. והכוונה על ר"י בעל התוס':

תד"ה לרצון. דל"ל טעמא דפרישית או כו'. כצ"ל ועי' בהגהת הב"ח:

דף קמד.

תוס' ד"ה מחמיר. עמש"כ בשלהי מכשירין בס"ד ותעמוד על כוונתם בד"ז:

תד"ה לא. אבל לר"נ ארב"א א"ש דהיכא דאמר לנ"ל כו' כצ"ל:

דף קמד:

גמרא ואר"ח מ"ט דר"א. הגרי"פ הגיה אלעזר ועי' תוס' בב"ב שהכריחו כן:
שם רפ"א משום דהוה דבר שא"ע ממנו מקוה כו' תנן כו' רבא אמר משום כו'. לכאורה ה"ל להגמרא להקדים ולומר דאף רבא ס"ל כוותיה דתנן כו' וא"ר כו' ועי' לעיל (כז ב) תד"ה ר"פ אמרה:
רש"י ד"ה מקדש. את התבואה. לישנא דקרא ותבואת הכרם נקיט:
רד"ה מעקל בה"ב. לאחר כו' או לפני סחיטתו. ולעיל בסמוך בד"ה נפל לא באר במין הג' שיש בו תרי גווני:

דף קמה.

גמרא הא יותר מכביצה טמא. הן שם במשנה (ליתא) [איתא] להדיא כן וכמש"כ רש"י וכתב מהרש"ל שדרך התלמוד לדייק מרישא כו' וכ"פ התוס' לעיל במכילתא אולי כוונתו למש"כ התוס' לעיל (לט ב) ד"ה אלא פניו אולם בב"מ (סב ב) ד"ה והתנן מחקו בכה"ג מלת הא:
שם המפצע בזיתים בידים מסואבות הוכשר. הוא בתוספתא טהרות פ"י בקצת שינוי לשון ולכאורה לענין הכשר ל"ל ידים מסואבות ובמשנה שם פ"ט מ"ה איתא הפוצע זיתים בידים טמאות טמאן ונ"ל שיש להגיה כן בתוספתא ובגמ' כאן:
רש"י ד"ה הוכשר. האוכל. ומפרש בעצמו דר"ל הענבים הוכשרו ועיין מהרש"ל והמגיה בגליון נראה שלא ראהו:
תוס' ד"ה כביצה. דברי המהרש"א בכאן תמוהים מש"כ אלא למ"ד מיבלע בליעי מיד שיצאת הטפה כו' דלמאי צריך יציאת הטפה דהלא בעודה בלועה קבלה טומאה ביחד עם האוכל וגם מש"כ תטמא הטפה ביציאתה ממה שנוגעת באוכל תמוה דהרי אז נפחת האוכל מכביצה ושוב א"מ אחרים כמו למ"ד מיפקד פקיד:

דף קמה:

רש"י ד"ה לעדות אשה. ואפקיעו רבנן לקדושין מיניה. בנ"י רפ"י דיבמות דחה פירוש זה מהא דאמרי' שם אחיו של ראשון חולץ מה"ת כו' ולדעת רש"י י"ל דע"כ לא הפקיעו אלא בזמן שלא נודע ממנו אבל כשבא לפנינו או שב' עדים מכחישין איגלאי מילתא למפרע דאין כאן עד:
רד"ה בר תלתא טרפי. בן ג' שנים. עי' לעיל (קכט) בפירושו:

רד"ה נ"ב שנה. י"ח **שנה קודם גמר הבנין כו' בשנת שתים לדריוש.** עמש"כ (במגילה י ב) ותראה שדבריו כאן שלא בדיוק:

דף קמו:

גמרא נפלה מחזירין אותה בשבת כו' כצ"ל:
רש"י ד"ה בית סתום יש לו ד"א. קי"ל **בב"ב חצר מתחלקת לפי פתחיה כו'.** לשונו ז"ל אינו מדויק בכאן ע"ש בב"ב י"א פלוגתת ר"ה ור"ח ותבין:
בא"ד ואם נסתם כו' אינו מפסיד דין פתחו כו' כצ"ל:

דף קמז:

גמרא משום פיקא. עי' פירש"י והוא מלשון ופיק ברכים (נחום ב יא):

דף קמח:

רש"י ד"ה אין מספקין וד"ה אין מטפחין. לכאורה נסתר פירושו מהא דאיתא במו"ק (כז ב) הספד על לב כו' טיפוח ביד ועיין פירושו בביצה על משנה זו:

דף קמט.

גמרא ועם אחר לא מ"ט כדריא"ש כו'. והרמב"ם בחבורו כ' מפני שהוא כמקח וממכר. ויש לדחוק בלשון הגמרא לכוונו לטעמו:
רש"י ד"ה ליחוש לשמא ימחוק. דהא ר"א כו'. נ"ל דכוונתו ליישב דלא תיקשי מאי פריך ליחוש כו' דילמא ר"א ל"ל כלל גזירה בזה דבשלמא לעיל פריך שפיר למ"ד שמא כו' ניחוש שמא כו' דר"ל דכיון דאית ליה האי גזירה ליגזור נמי משום הא. אבל למאן דל"ל גזירה ליכא למיפרך דליגזור. עי' סוכה (כג א) בתד"ה ולמ"ד כה"ג:

דף קמט:

גמרא אבל לא על המנות של חול כו'. עפירש"י והרמב"ם מפרש של חולין:

דף קנ.

תוס' ד"ה מה. וא"ת כו' שכור לי פועלים מחר וי"ל כו' אשכור פועלים מחר. כ"נ דצ"ל בלא למדי"ן:

דף קנ:

רש"י ד"ה צלף. וג' מיני מאכל כו'. וכ"כ לעיל (ל ב') ועמש"כ שם ע"ד:
[**תוד"ה אלא. כדאשכחן בנדה כו'**. וכן בביצה ו' א' ולמיגז ליה אסא] :

דף קנא.

תוס' ד"ה עו"ג. ואמאי קאמר נמי כו'. אבל הא לא ק"ל אמאי ל"פ דליתסרו לעולם לרב כמו בספיקא דחלילין. דזה כבר יישב רש"י דחלילין מוכחא מילתא דלישראל הובאו. וכוונתו נראה למש"כ הר"ן בשם הרמב"ן דאין דרך נכרים בחלילין. אבל ארון וקבר צריכין לנכרים כמו לישראל (ועי' במו"ק (ח ב') דפירש"י ותוס' שדרכן היה לחפור קברות לצורך מתים שימותו) והוה דומיא דמרחץ ודלא כתור"ע שהעלה זה בצ"ע לשיטת רש"י. והשתא דאתינן להכי תיבת נמי א"ש דקאי על הא דמרחץ וכ"מ מפירש"י אלא דלהתוס' דחיקא להו לפרש כן:
בא"ד דסתם חלילין כו' אלא לשם כמה בנ"א. נ"ל דר"ל דלאחר שיספידו בהם לאותו אדם שהובאו בשבילו ראוים עוד להספיד בהם לכמה מתים ועל כוונה זו הובאו. משא"כ ארון וקבר א"ר אלא לאותו מת בלבד. וזה דלא כהתוי"ט סד"ה לא יספוד ע"ש:

דף קנא:

במשנה לא שיעלה אלא דלא יוסיף. כלשון הזה בפ"ד דשביעית מ"ו:
[**גמ' אסור לישן בבית יחידי כו'**. בריי"ף וברא"ש הגירסא בלילה וכ"ה בקיצור הרא"ש אבל המג"א בסי' רל"ט סק"ז העתיק כגיר' שלפנינו:
שם תניא רשב"א אומר עשה כו'. כצ"ל בל"ו] :

דף קנב.

גמרא עד מ' שנין כו' מכאן ואילך מישתי מעלי. נ"ל דלפי דמן מ' שנין נעשה רך הלבב ויחת מפני כל. כדאריה"ג בספרי (שופטים) מי האיש הירא ורך הלבב בן מ' שנה. לכן מעלי ליה משתי לפכוחי פחדא ולחזק לבו [אבל ק"ל ע"ד ריה"ג דספרי דהא כתיב בריש במדבר מבן כ' שנה ומעלה ואמרינן (בב"ב קכא ב) גמר ומעלה ומעלה מערכין מה להלן יתר מבן ס' כו' מוכח דעד ששים נמנו [ולדעת התוס' שם (קי"ז ב) ד"ה מכאן נמנו אפי' היתירים על ס' ע"ש] וכתיב התם כל יוצא צבא ופי' הרמב"ן דהיינו צבא מלחמה. וכן (בדברים ב' יד טז) קראן הכתוב אנשי המלחמה. ואולי דר"ל צבא מלחמת א"י דהיא

מלחמת מצוה והכל יוצאין לה. אולם לא מצינו באיזה מקום שיהא חלוק למעלה מ"מ לגריעותא מן למטה ממנו לענין ערכין שוה מבן כ' עד בן ס' ועי' בגמ' דערכין בס"פ השג יד. ולולי דמסתפינא הייתי אומר דט"ס בספרי וצ"ל בן ס' שנה ונתחלף להמעתיק הס' במ' סתומה לדמיון תמונתן והעתיק ארבעים איברא דזה ודאי משמע שלא הי' יוצאין למלחמה הפחות מבן כ' [וכ"כ רש"י בר"פ תשא (יד) למדך כאן שאין פחות מבן כ' יוצא לצבא] והיותר על ס' [אם לא נאמר כדעת התוס' הנזכר] ותימה שלא נזכר זה בש"ס ולא בהרמב"ם:

רש"י ד"ה א"ל צדוקי ברחא כו'. שם קרח כו'. כצ"ל בב' תיבות:

דף קנב:

גמרא פליגי בה ר"ח כו' חד אמר כו' וח"א כו'. לכאורה ה"ל להש"ס לפשוט ולומר תסתיים דר"ח הוא דאמר עד שיתעכל הבשר מעובדא דברכות (יח א') דא"ל ר"ח דלייה כדי שלא יאמרו כו':

רש"י ד"ה אבא טמיא. וכ"פ רב האי. כצ"ל. ועמש"כ בברכות (נט א):

דף קנג:

גמרא והלא מחמר. עי' בר"ן דלכן ל"פ משביתת בהמתו משום דהוה מתרץ לו בבהמה שאינה שלו כו'. לע"ד א"צ לזה דאפי' בשלו תקנה להפקירה וכמ"ש התוס' לעיל (יח ב') ד"ה דמפקרא (ובתוי"ש שם) והביאם שם הר"ן בעצמו:

שם אר"א ב"א מניחו עליה כשהיא מהלכת. לכאורה לב"ע לעיל (סד"ה) ולפי ספיקו של ריב"א בתוס' שם עדיין אינו מועיל והרי"ף הביא להאי תקנתא והוא פסק כב"ע לפי הבנת הר"ן והרא"ש בדעתו ז"ל ועמש"כ לעיל (צד ב):

שם ועוד תנן המחלל את השבת בדבר שחייבין ע"ש חטאת חייבין ע"ז סקילה. כ"נ דצ"ל וכדלקמן ללישנא דרב זביד. וכהגהת הב"ח לקמן בריו"ח. ותיבות "חייבין ע"ז סקילה" הן תוספת מרבא לביאור המשנה. דמעיקרא חשיב שם בין הנסקלין המחלל את השבת. והדר תני ומפרש לכל חו"ח ואמר המחלל אה"ש שאמרתי הוא דוקא בדבר כו' ור"ל דאז חייבין ע"ז סקילה והוא שהוסיף רבא (וכה"ג הבאתי בשם הר"ש לעיל (יא ב) ע"ש) ומעתה לא נצטרך לומר שזהו ברייתא כאשר כתב הגרי"פ בהגהותיו:

רש"י ד"ה חדא. כדכתיב לעושה בשגגה. הן אמת דבמשנה בכריתות (ב סע"א) לענין לפטור מגדף מקרבן קאמר הכי. אבל הכא חזינן להדיא דאינו מסתפק בזה בלבד אלא

קאמר הוקשה כה"ת כו'. כי לריו"ח בסנהדרין (ס"ה א) כה"ג הוה מעשה אפילו לרבנן. וכמו הנהיגה בקול דחייב לדידיה. (ולקמן אריו"ח גופיה הכי). ולשונו לקמן ברה"ע דילפינן מע"ז:

דף קנד.

תוס' ד"ה ואמרי' (בסה"ד). לאמרי לה קשיא דרב אשי כו'. כצ"ל:

דף קנד:

גמרא מיתיבי היתה בהמתו כו' התם בכולסא. לכאורה המ"ל בשליפי רברבי [שוב נזכרתי שכ"כ התוס' לעיל (מ"ג ב) ד"ה כבר] :
שם והאיכא צער בע"ח. עפירש"י וזה ל"פ דיטלם בידים. משום דמוקצה חמירא כעין תורה כמ"ש המהרש"א בביצה (ג ב') בשם ת"י. אבל קשה מדוע לא התיר החבלים ויפלו אף שיבקעו משום צער בע"ח דרבנן. ואולי בשוא"ת לא החמירו משום הפסד ממון:

דף קנה.

במשנה מתירין פקיעי עמיר כו'. פירש"י שאוגדין. וכתב התוי"ט ואגד אין בו קשר האסור כו'. נראה דאישתמיטתיה במחכ"ת גמרא ופירש"י בסוכה (לג ב) בענין אגד של לולב דבעינן דוקא קשר האסור ע"ש. ובנידן דהכא נ"ל דדרכן היה לקשור העמרין בהתבן גופיה עי' פ"ו דפאה מ"י ובפי' הרע"ב. ושנוהגין בזמנינו. (וגם בלא"ה הרי עמרים גופייהו עומדין להתירן למאכל בהמה) והרע"ב כתב בסוף מכילתין דגמי דראוי למאכל בהמה לא מבטל ליה להיות קשר ש"ק. ודמיא להא דתנן לעיל פט"ו קושרין דלי בפסקיא. ורש"י שם הוסיף עוד דמנתק כשיבש. ולדבריו הך עדיפא מהא דפסקיא. ובזה נסתר ג"כ דמיון התוי"ט שם להא דפ"ב דעירובין דהכא שאני דלא מבטל ליה:
שם בין דקה ובין גסה. הן לר"ה בגמרא הרבותא בגסה. ולר"י הרבותא בדקה. וש"מ דבלישנא דבין בין אין קפידא בסדור הדברים וכ"מ בר"ה (ר"ד לג) אבל בריש מו"ק משמע בגמרא דאת הפשוט דרך להזכיר תחלה. ועמש"כ בברכות (נ א'):
גמרא אר"ה כו' וה"ק מתירין פקיעי עמיר כו'. נ"ל דמפרש מתניתין ע"פ מדה י"ט מל"ב מדות דר"א בשריה"ג מדבר שנאמר מזה וה"ה לחבירו ע"ש. וה"ק מתירין פקיעי עמיר וה"ה לחבירו היינו לכיפין ומפספסין אה"כ וה"ה לחבירו היינו לעמיר [או ע"ד פירוש מ"ה דפ"ט דסנהדרין גבי כפה ע"ש בפי' הרע"ב. ודע שעפ"י המדה שהזכרתי נלל"פ

קרא דר"פ תרומה שמן למאור כו' דמלת שמן מושך עצמו ואחר עמו ושב ג"כ על לשמן המשחה וכאילו כתוב שמן ובשמים ושמן המשחה] :
רש"י בד"ה וה"ק (הב' בסה"ד). אלא להתיר כו' כפקיעין. כנ"ל בכ"ף:

דף קנה:

גמרא ההוא טעיא דאכלה. כצ"ל בה':
שם וא"ל ריב"י היא דתניא א' כו'. כצ"ל:
[**ד"ה**] **הדרסיאות. ע"ש מקומן**. ובהרע"ב דורסיאות ע"ש הורדוס (והוא מפי' הרמב"ם) ובחולין (קל"ט ב) מאן דתני הרדסיאות ע"ש הורדוס ומד"ת הדרסיאות על שם מקומן. והנך רואה שבטעות נתחלפו הגירסאות ברש"י והרע"ב. וצריך להחליפן וברש"י שאצל הרי"ף ובר"ן הגירסא על נכון:

דף קנו.

גמ' ונהיר. רש"י פי' זיותן אבל ממה דאמר לקמן מאן דבחמה יהי גבר זיותן מאן דבכוכב יהי גבר נהיר משמע דב' דברים הן וכפירוש הערוך:
שם האי מאן דבכוכב נוגה כו' דאיתלי ביה נורא. כצ"ל:
רש"י ד"ה אכיל דלא דיליה. כלבנה המשגת גבול כו'. הן לפי הידוע דאין ללבנה אור עצמי רק ממה שמקבלת מהשמש יל"פ כפשוטו אכן לפי ששאר כוכבי לכת ג"כ אין להם אור עצמי. לכן הוצרך לפרש מה שפירש:
רד"ה מזל מחכים. כדאמר דבחמה נהיר וחכים. לעיל איתא דבכוכב נהיר וחכים ובחמה גבר זיותן כו':

דף קנו:

במשנה מחתכין את הדלועין לפני הבהמה. עפירש"י ובתור"ע כתב דלפ"ז שייך זה בפלוגתת ר"י ור"ש דלר"י אסור כו' ע"ש. והנה מלישנא דמתניתין משמע להדיא דל"פ ר"י אלא בנבלה אבל בדלועין מודה. וטעמא נ"ל דלא מצינו בגמרא לומר לר"י מוכן לאדם לא הוי מוכן לבהמה. רק לישנא לא הוי מוכן לכלבים (פסחים נו ב' ביצה ו ב') וע' ג"כ בחולין (יד א). וטעמא נראה משום דאין אדם חס עליהן עי' לעיל (קנה ב') משא"כ בשאר הבהמות. וראיה לזה תמצא לעיל (קכח א) בתוד"ה דג ושם ע"ב בד"ה בשר. ולפ"ז ל"ד הרע"ב במש"כ בדר"י דכל מידי כו' לא מקצה ליה לבהמה. רק דלכאורה יש סתירה לזה קצת מלעיל (ס"ד קמב) ע"ש. אבל המעיין היטב יש לחלק ועי' מש"כ בס"פ מפנין:

תוס' ד"ה תרגמא. דקתני עליה ועל החלה כו' כצ"ל:

דף קנז.

במשנה ונשאלין לנדרים כו'. נראה משום דהבעל מיפר נדרי אשתו שלא מדעתה אבל החכם אינו מתיר עד שיבוא הנודר לפניו ושואל התרתו. והתוי"ט נדחק בזה. ומה שהעלה בתור"ע דברי הר"ן דנדרים בצ"ע יישבתי בחדושי שם בס"ד:

שם לידע אם יש בגיגית פ"ט ובגמ' הילקטי כו'. וע"ש פירש"י ותוס'. ופירש הרע"ב הוא כעין ומיהו יתכן לומר כו' שבתוס' וגם על פירושו יקשה מארובה כו' עיין מהרש"א. ולי ג"כ קשה מרפי"א דאהלות דאיתא שם להדיא דאף סדק כ"ש מפסיק שלא תעבור הטומאה מעבר לעבר ע"ש. ולעדנל"פ דהסדק לא היה הולך ע"פ כל אורך הגיגית. אלא באחת מקצוותיה נשאר שלם בלתי סדק. והם מדדו את קצהו השלם אם יש בו טפח שיעור אוהל. היה מביא אה"ט (עי' תוי"ט ד"ה לידע) ואם לית ביה טפח הרי הסדק מפסיק. ופי' זה מדויק בלשון המשנה דלפירושם הל"ל אם יש בסדק הגיגית פ"ט. ולשון פותח טפח מצינו על דבר שלם בכ"מ ומהם בסוכה (כב) ע"ש ברש"י ותוס'. ובאהלות פי"ב מ"ו ובפי"ד כמה פעמים:

רש"י ד"ה משקין. משום סירכא דמשכא כצ"ל:

דף קנז:

רש"י ד"ה בגמי (בסופו). דמנתק כשיבש. ברע"ב ליתא ונ"ל דחסר כאן מלת ועוד והוא טעם נוסף להיותו קשר שאינו של קיימא] :

סליק מסכת שבת בס"ד